

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Attila İlhan'la Hayatın İçinden

Erol Manisalı

Ben onun sanki "ağlama duvarıym." Ne garip! O da benim ağlama duvarım sanki. Ben de hiç kimseyle konuşamadıklarımı onunla konuşuyorum. Ne büyük özgürlük, ne büyük rahatlık bu...

Bütün duvarları yıkıp atmıştık aramızdaki. Kendi kendimize söyleyebildiğimiz her şeyi birbirimize söyleyebiliyorduk. İşte bunu özlüyorum şimdi.

Bu yazılarda, sohbetler, anılar, benim sonradan yaptığım bazı değerlendirmeler iç içe geçmiştir. Attila İlhan'ın ve benim hayatımızda yer etmiş tanıdık yazar, düşünür, sanatçı, politikacı pek çok ünlüye bu yazılarda rastlayabilirsiniz.

İlhan Selçuk, Sevgi Erenerol, Uğur Mumcu, Aziz Abi (Aziz Nesin), Yıldız Sertel, Sina Akşin, Sadi Somuncuoğlu, Sina Aygün, Kemal Özden'den, Ankara günlerinden Sevgi Soysal, Çetin Altan, Hıncal Uluç'a; aile yakınlarından Çolpan İlhan, Sadri Alışık'dan Doğan Koloğlu, Hıfzı Topuz, Ataol Behramoğlu, Doğan Hızlan, Metin Erksan'a ve diğerlerine uzanan geniş yelpaze...

ATTİLA İLHAN'LA HAYATIN İÇİNDEN

EROL MANİSALI

Çarıkçı
KİTAPÇI

Tarihçi Kitabevi Yayınları: 28
Tarihçi Kitabevi Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör : Necip Azakoğlu
Sayfa tasarım : Nevin Azakoğlu
Kapak tasarım: Tarkan Toğo

Birinci baskı : Eylül 2012
Boyutlar: 13.5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 191

Baskı ve Cilt:
Kitap Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. 123 Kat 1
Topkapı / ZEYTİNBURNU - İSTANBUL
+90 (212) 482 99 10
Sertifika no: 16053

ISBN: 978-605-4534-19-7

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Tarihçi Kitabevi
www.tarihcikitabevi.com

Moda Caddesi No: 104/A Moda / KADIKÖY-İSTANBUL
Tel: 0 216 418 68 86
GSM: 0 530 370 74 11
E- posta: info@tarihcikitabevi.com

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

- Kimseyle Konuşmadıklarımız Üzerine	13
- İstanbul Üniversitesi'nden Manzaralar.....	19
- Marksizm'den Ulusal Cepheye Transfer !.....	23
- Aman Millet Uyanmasın !	27
- Mustafa Kemal ve "Sentez"	31
- Taci Bey'i Tanır mısınız?	35
- Cazip Gelen Ne?.....	39
- Ankara Günleri.....	43
- Ve Yakınları.....	47
- Şu Çılgın Türkler.....	51
- Onun Margot'su.....	55
- İlhan Selçuk ve Attila İlhan'la Efkar Dağıtmak...59	
- Boşlukları Kim Dolduracak?.....	63
- Süleyman Bey Ulusal Cepheye !.....	67
- Sevgi Erenerol'a Olan Hayranlığımız.....	71
- Uğur Mumcu ve Aziz Abi.....	75
- Ben Onun Ağlama Duvarıydım.....	79
- Yıldız Serteller, Sadi Somuncuoğulları.....	83
- Attila İlhan Öğrencilerim ve Bir Kitap.....	87

- Ona Kendisini Anlatmak.....	95
- Sinan Aygün ve Diğerleri	97
-Doğan Koloğlu, Din ve Emperyalizm.....	101
-“Attila İlhan İçin Bir Dakikalık Saygı Duruşu”...105	
- Polis Koruması Altındayız!.....	109
- Bugün Kutlama Günü.....	113
- Dumanaltı Olmak.....	117
- Bitmeyen Senfoni “Hangi İnönü!..”.....	121
- Bush’un Desteklediği Yazarlar.....	125
- Beni Hürriyet’in Manşetine Taşıyanlar.....	129
- Aynı Cephedeki Alternatifler!.....	133
-Yeni Sömürgecilik Üzerine Çeşitlemeler.....	137
- Halk Meclisi Gibi.....	139
- Çelişkiler... Çelişkiler.....	143
-Hain Kontenjanımız Ne Kadar?	147
- Devrimci miydi? Yoksa Evrimci mi?.....	151
- Devrim mi? Demokrasi mi?.....	155
-Yeni Yeni Koymaya Başladı.....	159
- Kendim İçin Yazmak Ne Güzel.....	161
-Kıbrıslı Türklere Kızmak Yanlış Olur.....	165
- Attila İlhan’ı Anma Günü mü?.....	169
- Sırası mıydı be Adam.....	173
- John’a, O’nu Kaybettiğimizi Söyledim.....	177
- Attila İlhan ve Metin Erksan Üzerine	179
- Türbanlı Kadın ve Marlene Dietrich.....	183
-Ertuğrul’u Keşke Onunla Konuşabilseydik.....	187
ATTILA İLHAN’A SELÂM.....	191

Prof. Dr. Erol Manisalı, 1940 yılında İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun oldu. Halen İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde ve Okan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Öğretim üyesidir.

Manisalı, ulusalcı görüşleriyle tanınır. Küreselleşme ve Avrupa Birliği politikalarına karşıdır. "2005 Ser-tel Demokrasi" Ödülü'ne layık görülmüştür. İstanbul Üniversitesi'nin Avrupa ve Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nin başkanıdır. İngiltere, ABD, Japonya, Almanya, İsviçre, Hollanda, Belçika, Avusturya, Norveç ve Mısır'da çok sayıda konferans vermiş ve uluslararası kon-feranslarda aktif katılımcı olarak bulunmuştur. Türk eko-nomisi ve AB ilişkilerini içeren raporları bulunmaktadır.

Çok sayıdaki yayınlarından bazıları şunlardır:

-Eksen Kayması, Kırmızı Kedi, İstanbul, 2011

-Denktaş'ın Öbür Yüzü, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul, 2011

-Avrupa İle Derin Bağlar, Cumhuriyet Kitapları, 5. Basım, İstanbul, 2009

-Avrupa'nın Askerle Kavgası, Cumhuriyet Kitapları, 5. Basım, İstanbul, 2009

-Ortak Pazardan Avrupa Birliğine, Cumhuriyet Kitapları, 6. Basım, İstanbul, 2009.

-Büyük Sermaye (Dünya'da ve Türkiye'de), Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009

-Bıçak Sırtı, Bizim Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2009

-Batının Yeni Türkiye Politikası, Cumhuriyet Kitapları, 3. Baskı, İstanbul, 2008

-Attila İlhan'la 1000 Saat, Bilgi Yayınevi, 3. Basım, Ankara, 2005

-Türkiye'nin Askersiz İşgali: Gümrük Birliği, Truva Yayınları, İstanbul, 2006

-Bıçak Sırtındaki Cumhuriyet, Der Yayınları, İstanbul, 2005

-İslamcı Siyaset ve Cumhuriyet, Derin Yayınları, İstanbul, 2006

-Attila İlhan'la Akıp Giden Düşünceler, Derin Yayınları, İstanbul, 2005

-Faşizmin Ayak Sesleri, Truva Yayınları, 2. Basım, İstanbul, 2007

-Ulusal Cephede Vuruşanlar, Derin Yayınları, İstanbul, 2004

-Yeni Dünya Düzeninde Batı ve Türkiye, Derin Yayınları, İstanbul, 2003

-Türkiye ve Küreselleşme, Derin Yayınları, İstanbul, 2002

-Zaman Tünelinde Bir Adam, Bağlam Yayınları, İstanbul 2002

-Dünden Bugüne Kıbrıs, Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2002

SUNUŞ

Bu kitapta yer alan yazıların bir bölümü Attila İlhan hayatıta iken yazılmış, ancak yayımlanmamıştır. Üzerinde biraz daha çalışma yapmak istemiştim. Bundan dolayı diğerk kitaplarımda yer vermedim.

Yazıların önemli bir bölümü ise Attila İlhan'ın ölümünden sonra kaleme alındı. Geriye dönük olarak aramızdaki sohbetleri değerdendirmek istedim.

Onun kaybedilmesinden sonra kamuoyunda yer alan, benim de içinde bulunduğum bazı olaylar dile getirildi.

Bazı yazılarıım doğrudan doğruya onunla aramızdaki sohbetleri içeren bir içerik taşımaktadır.

Bazıları ise onunla ilgili olarak yazdığım, anı niteliğinde olan notlarııdır.

Kendi düşünce ve duygularıımın ürünü olmakla birlikte içinde Attila İlhan'ın düşünceleri veya bana anlattığı bazı olaylarla bağlantıları bulunan yazılar bulunmaktadır.

Sohbetler, anılar, benim sonradan yaptığım bazı değerdendirmeler iç içe geçmiştir.

Yazıların içeriğinde her seye rastlayabilirsiniz. Siyasi ve

iktisadi düşüncelerden yaşayan dünyanın günlük olaylarına; insan ilişkilerinden sanata; Attila İlhan'ın ve benim hayatımızda yer etmiş tanınmış yazar, düşünür, sanatçı, politikacı gibisinden pek çok ünlüye rastlayabilirsiniz.

Hayatın bütün boyutlarından kesitler her an karşınıza çıkabilir. Onun dostları, benim dostlarım, ortak dostlar ve düşmanlar “geçit resmi” yaparlar. Bu da çok doğaldır. Sohbetlerin, anıların, duygu ve düşüncelerin iç içe geçtiği ve birbirlerinin ayrılmaz bir parçası oldukları bir kitapta böyle bir “fanusun” ortaya çıkması çok doğaldır.

Bu kitap onun ölümünden sonraki döneme ve olaylara odaklandığı için daha önce yayımlanmış kitaplarımdan bazı farklar göstermektedir. O hayattayken kaleme aldığım yazılar ile onun ölümünden sonra yazdıklarımın farklı olması kaçınılmazdır. Benim açımdan ve kamuoyunun yaklaşımı bakımından yeni bir boyut eklenmiştir.

“Güncel bir kimlik ile tarihi bir kimlik” arasında bir geçiş dönemi yaşanmaya başlanmıştır. Onun kendi deyimiyle, “elektrikler kesilmiştir.” Bakış açıları ve yaklaşımlarda bazı yenilikler ve değişiklikler olması çok doğaldır.

Onun ölümünden sonra kaleme aldığım yazılarımda ilginç bir çelişki yaşamaya başladım. Bazı şeyleri daha kolay ve rahat yazarken birçok konuda da sorumluluğum arttı ve zorlanmaya başladım. Hayatta olsaydı yazdıklarımın onun tepkilerini ekleme olanağım vardı. Onu sorumluluğa ortak edebiliyordum.

Ama şimdi bu olanağım bulunmuyor, bütün sorumluluk bende, işim zorlaştı.

Bu kitaptaki yazılarda hayatın tatlı, acı, çirkin, güzel, vahşi, uysal, olağan ve olağan dışı tüm yönleri samimi bir üslupla ortaya konmuştur. Düşünceler ve olaylar sade ve doğal akışları içinde gösterilmiştir. Bir abartı, bir zorlama yoktur. Ara sıra da olsa hayal gücünün dünyası içine girilmesini doğal karşılamak gerekir.

Attila İlhan'la yaptığımız sohbetler üzerinde daha önce yayımlanmış kitaplarım şunlardı:

- Attila İlhan'la 1000 Saat
- Attila İlhan'la “Düşünceler”
- Attila İlhan'la Siyaset Güncesi

Bu kitapta yer alan yazılar daha önce yayınlanmış kitaplarda yer almamıştır.

EROL MANİSALI

Kimseyle Konuşmadıklarımız Üzerine

Attila İlhan'la yakınlığımız kendine özgü bir durumdu. Sanki Yahudilerin Kudüs'teki "Ağlama Duvarı" gibi, "normal konuşmalarımızın dışına taşanları" konuşuyorduk. Bir yazımda galiba "Midas'ın Kulakları" benzetmesini yapmıştım. Dışarıda başkalarına söylemediklerimizi birbirimize söylüyorduk. Bedii Faik'ten Çetin Altan'a, Melih Cevdet'ten Doğan Hızlan'a kadar eski anılarını ve "yeni değerlendirmelerini" anlatırken Midas'ın kulaklarını haykırır gibiydi.

O sakın tabiatı içinde ara sıra heyecanlanıp da gözleri parladığı zaman bundan nasıl zevk aldığını yüzünden okuyordum.

Yetmişini doldurduğu yıllarda sohbetlerimiz başlamıştı. Kendisi çoktan olgunluğa ermiş bir ustaydı. Etrafına biraz da bir zırh örmüştü sanki. TRT'de kendisi ile program yapan Nedret Hanım'ın da dediği gibi, "Yıllar yılı program yaptığın insanla bile bir duvar koymuştu arasına". Nedret Hanım bana, "Merak ediyorum, size de mi öyle?" diye sormaktan

kendini alamamıştı, Attila İlhan belgeselini yaparken.

İçten, samimi, mesafe koymadan sözünü ettiği birkaç kişiden birinin Metin Erksan olduğuna inanıyorum. Onu çok severdi. Ondan söz ederken, Metin Erksan’la arasında bir duvar bulunmadığı düşüncesine varmıştım. “Büyük gösterir, ama yaşı benden küçüktür” derdi arada bir.

Attila İlhan’la sohbetlerimiz, biraz da kendimizle konuşur gibiydi. İnsanın kendi içindeki düşüncelerini, tartışmalarını, çelişkilerini bir başkası ile tartışması gibiydi bu.

İnsan kendi kendisiyle konuşurken, düşünürken, içinde kurduğu diyaloglarda, bir yerde tıkanır kalır; hatta tekrarlar başlar. Biriyle konuşup yöntem değiştirme ihtiyacı duyar. Ve kimseyle konuşmaz; çünkü düşündüklerini, kendi içinde kendisiyle tartıştıklarını olduğu gibi karşısındakine aktaramaz. Yahut da aktarırken biraz yumuşatır, köşelerini tırpanlar, hatta eksiltir bile.

İşte aramızdaki konuşmalarda, “kendi içimizde düşünüp kendi kendimizle konuştuğumuz gibi” birbirimizle konuşabiliyorduk. Kafamızın içindeki her şeyi ortaya döküyorduk. Sansürsüz, kesintisiz, olduğu gibi... Kendi içimizde düşünür gibi, birbirimizle yüksek sesle konuşmanın verdiği özgürlük olağanüstü bir mutluluk. “Midas’ın kulaklarını” kuyuya değil birbirimize haykırıyorduk. Hani o filmlerde gördüğümüz, kimi gençlerin metronun veya trenin geçtiği köprüünün altında çığlık atması gibi bir şey. Bizim konuşmalarımız bu çığlıklar gibiydi. Kimseye söylemediklerimizi birbirimize söylüyorduk sanki.

Kafamızdaki düşüncelerimiz, değerlendirmelerimiz, kendi kendimizle içimizde tartıştıklarımız, ne varsa açığa çıkıyordu bu sohbetlerde.

1970'li ve 1980'li yıllarda çok seyrek de olsa Gülten Kazgan'la, Sencer Divitçioğlu ile yaptığımız konuşmalardan farklıydı bu. Onlarla daha sınırlı, profesyonellerin düşünce gerginliği içine sıkışmış, daha kontrollü sohbetler olurdu. Zevk almama rağmen o “sonsuz özgürlüğün” hissedilmesi gibi bir şey değildi.

Halit Refiğ ile de eski yıllarda benzer sohbetlerimiz, az da olsa gerçekleşmişti. Orada da aynı şeyi hissedirdim, tam özgür değildim. Mesela Halit Refiğ ile sohbetlerimizde Fethullah Gülen konusuna girmek istemezdim. Girersem, birbirimize “küseceğimizi” çok iyi biliyordum!..

Ama Attila İlhan'la böyle bir sıkıntı ve kısıtlama yoktu. Her şey sınırsız, özgürce, dilediğimiz gibi, hissettiğimiz ve düşündüğümüz gibi konuşulurdu.

Attila İlhan'ın da bu özgürlüğü tattığına inanıyorum. En az benim kadar, bu özgürlük ihtiyacını giderdiğini sanıyorum.

- Erol bak, bütün mesele “ölümü idrak edip etmeme; henüz sağ iken ölümü düşünüp düşünmeme meselesidir,” derken, o an kafasına takılan ve konuşmak istediği kritik konuyu pat diye tartışmaya başladı.

Karşısında ben olmasam ne yapacaktı? Kendi içinde, kafasında tartışacaktı. Bir noktaya kadar gelip tıkanacaktı.

İşkambil tek başına oynanmaz ki!.. Ölümü bile karşısındakiley-le tartışmak, bunu bile zevkli hale dönüştürebilir. Aynen “Filler ve İnsanlar” da anlattığım gibi, “Siyaset Güncesi”nde yazmıştım.

Ben aslında çevremin bildiğinin aksine, içe dönük bir insanımdır. Herkese açılmam, açıldıklarım da “sınırlı” açılırim. Zaten açıldığım kadarını gazetelerde, dergilerde, radyo ve televizyonlarda da söylerim. İkili konuşmalar yine bu sınırlar içerisinde kalır. Bir “ring”in etrafındaki ipler kadar olmasa bile koyduğum sınırlar bulunur.

Hareket ve düşünce özgürlüğünü sınırsız tatmayı engelleyen “bilinçaltı ve üstü kısıtlamalar” her zaman, herkes için geçerlidir.

İşte Attila İlhan’la tanımadığımız sınırlar buydu: Mutlak bir özgürlük içinde, ne bilinçaltı ne bilinçüstü engelleme olmaksızın tattığımız bir sınırsızlıktı bu. Karşısındakine, kontrol mekanizmalarını çalıştırmadan konuşmak ve tartışmak; ikimiz de bu sonsuz özgürlüğü sonuna kadar tatmıştık.

10 Ekim 2005’ten birkaç gün öncesine kadar süren bir özgürlüktü bu.

Sohbet ederken bazen aramıza, izinli veya izinsiz bir dost katılırdı. Attila İlhan’ın da benim de frekanslarımız farkında olmadan değişiverirdi. Dışarıdan bakıldığında sohbetimizin, konunun hiç değişmeden sürdüğünü sanabilirdiniz. Ama değişen bir şey olurdu; sanki otomatik kontrole geçmiş gibi hareket ederdik.

İnanmayacaksınız ama, bu bizim bilinçli olarak yaptığı-mız birşey değildi. Kendiliğinden oluverirdi işte. İkimizin sonsuz özgürlük alanına bir yabancıнын girmesi gibi algı-lardık, sanki görünmez engeller yerlerini alırlardı.

Konuştüğümüz konu ile hiç ilgisi yoktu: Terör, Türk-Amerikan ilişkileri, ölüm vs. konu ne olursa frekans değışi-mi ortaya çıkardı; hem de elimizde olmadan, kendiliğinden.

Onun ölümünden sonra, geriye dönüp baktığımda bu durumu çok daha iyi görebiliyorum ve hissediyorum. O sınırsız özgürlüğü şimdi tadamadığım için çekip gitmesine daha fazla kızıyorum.

İktisada giriş dersinde “marjinal fizik ürünü” anlatırken, işgücü dışındaki diğer faktörleri sabit varsayarsınız. Böylelikle işgücünü değiştirerek, “değişenin etkisini” ölçeriz. Şimdi o gittikten sonra karşı karşıya kaldığım boşluğu daha iyi görebiliyorum. Diğerleri duruyor, ama o gitmiş. Aradaki fark daha net ortaya çıkıyor.

Tattığım o sonsuz özgürlüğün önemini ve derinliğini daha iyi görüyorum şimdi.

İstanbul Üniversitesi'nden Manzaralar

O bir şair ve romancıydı. Ve de bir düşünür. Ben bir bilim adamıyım, kenarından köşesinden edebiyata bulaşan. Aramızda bir nesle yakın yaş farkı var. Rahmetli babamdan sadece 5- 6 yaş küçüktü.

Ama yaş elliye geçince nesiller arasındaki fark kayboluyor. Ayrıca ben hep kendimden büyüklerle beraber oldum.

Ortaokulda izciyken, liseli ağabeylerimle tartışır, şakalaşırdık. Vefa Lisesi'nde öğrenciyken İstanbul Üniversitesi'nin Hukuk ve İktisat Fakültelerinin öğrencilerinin doldurduğu "Okuma Odaları"na sık sık giderdim. Şimdi Hukuk ve İktisat Fakültesi hocalarının ve asistanlarının oturduğu merkez binanın uzantısı olan yerlerde Okuma Odaları vardı.

Gece 22'ye kadar açık tutulurdu. Üniversite öğrencileri oralarda ders çalışırlardı. Ben bir lise öğrencisi iken Okuma Odalarına sıkça uğrardım. Ve üniversiteli ağabeylerimle "güncel politik konuları" tartışırdım. Üstelik Vefa Lisesi'nin son sınıfındayken lisenin kültür kolu başkanı olmuştum. Başkan demek yanlış, "ast başkan" resmi adımdı. Resmen, felsefe hocam Belkıs Enöktem bu ünvanın sahibiydi! Öğrenci

temsilcisi olarak bana “ast başkan” denirdi. Ünvanlardan oldum olası hiç hoşlanmadığım için değerli hocam Belkıs Hanım’a böyle bir “idari ünvan” verilmesini garipserdim.

Okuma Odası’ndaki tartışmalar çok hararetti. O günkü gazete başlıklarında yer alan politik haberler üzerinde dururduk. CHP ile Demokrat Parti arasındaki söz düelloları tartışmalarımızın ana konularını oluştururdu.

Ne ilginçtir ki bugün de tamı tamına aynı mekanda oturuyorum. Lise öğrencisiyken geldiğim Okuma Odalarının bulunduğu yerler şimdi Hukuk ve İktisat Fakülteleri oldu.

İktisat Bölümü’nün bulunduğu ve benim odamın yer aldığı o yerlerde o yıllarda gece saat 22’de üniversiteli ağabeylerimle tartıştığımı hatırlamak ve düşünmek ayrı bir tat veriyor.

Hele uzun yıllar sonra bu anılarımı TV 8’deki odasında Attila İlhan’a anlatmak, daha büyük bir nostalji. Onun vefatından sonra bütün bunları yeniden düşünüp sayfalara aktarmak, zaman tünelineki bir adamın hafızasına derin çizgilerle taşınması anlamına geliyor.

Tünelin sonuna yaklaşırken kafamı bu loş labirentin başlangıcına çevirmek ve olan biteni resmetmek ne kadar zor olsa da, ilginç bir lezzet bırakıyor damağımda. Biraz mayhoş, ama insan tatmadan geçemiyor...

Evet, o günleri anlatmıştım Attila İlhan’a; Vefa Lisesi’nde öğrenciyken Okuma Odalarına niçin gittiğimi,

kimlerle neleri konuştuğumu. Ve bugün de aynı mekanda Süleymaniye Camii'ne bakan odamda otururken kimlerle tartıştığımı...

Köşedeki odamın güneye bakan penceresinden Süleymaniye'yi seyrederken doğuya bakan büyük çerçeveli camlardan Ortaköy önlerini ve Birinci Boğaz Köprüsü'nü görebildiğimi söyleyince onun da içi titremiştir:

“Evet, ben de aynı binada dolanmıştım, Hukuk Fakültesi'nin ikinci sınıfına kadar o koridorları ben de arşınlamıştım” derken, “kendisini koridorda kovalayan” bugünün ünlü bir köşe yazarını anlatıyordu bana. Hem de kıs kıs gülerek... Attila İlhan “solcu” olduğu için biri onu koridorlarda kovalamıştı. *“Yaa Erol, işte böyle”* derken acı acı gülümsüyordu.

Marksizm'den Ulusal Cepheye Transfer!..

Attila İlhan Paris'teyken sıkı bir Marksist imiş. Kendisi sohbetlerimizde “referans verdiği” olaylarla bunu sık sık dile getirirdi. Paris'ten 56 yıllık kadim dostu Taci Bey de, Attila İlhan'ın vefatı dolayısıyla Kanal Türk'te yaptığı konuşmada, “*O hep sıkı bir Marksistti, bu kimliğini hiç kaybetmedi*” diyerek malûmu birinci elden ilan ediyordu.

Buraya kadar hiçbir sorun yok. Peki ya ulusallık, ya ulusal cephe? Ya “Milliyetçiler?” Marksizmden milliyetçiliğe kadar uzanan geniş bir yelpaze...

Herkesin kafası karışık... Sol ile, sosyalizm ile milliyetçilik yan yana gelir mi?

Bulduğumuz formül şuydu: Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullarda sağ-sol; laik-antilaik; Türk-Kürt gibi ayrımlar ve çatışmalar esas meseleyi göz ardı ettirmek için yapılan kışkırtmalardır. Esas mesele emperyalizme karşı durmaktır. Esas düşman post-modern işgalciler ve sömürgecilerdir. Sosyalistler de, sosyal demokratlar da, merkezdekiler ve sağdakiler de anti-emperyalist çizgide birleşmek zorundadırlar. Ulusal cephe demek, ulusal değerleri ve

ülke bütünlüğünü yok etmek isteyen emperyalizme karşı durmak demektir. Bu cephede birleşenler gerçek düşmanı teşhis edip emperyalizmin maskesini düşürenlerdir.

Nazım Hikmet

Evet, son 6-7 yıl içinde yaptığımız sohbetlerde vardığımız sonuç buydu. Bu konudaki düşüncelerimi Cumhuriyet'teki köşemde yıllardır yazıyordum. Ulusallık, ulusal cephe, anti-emperyalizm, Kemalizm kavramlarının içini doldurarak örneklerle somuta indirgiyordum.

Attila İlhan'la aramızda sık sık görüş alışverişinde bulunuyorduk. Meseleyi oturtmuştuk. Kendi içinde bir tutarlılığı vardı. İğreti değildi, sağlamdı.

Ancak “klasik sosyalistlerle” klasik ve neo-klasik liberaler bundan rahatsız oluyorlardı. Onlara göre ulusallıkla sosyalizm ve ulusallıkla liberalizm tabii ki yan yana gelemezdi. Çünkü her ikisi de “enternasyonalistti!” Kurumsal olarak göze ve kulağa hoş gelen bu enternasyonalist yaklaşım bir tek sonuç doğuruyordu: Emperyalizmin ekmeğine yağ sürüyordu.

Hele ben açıktan açığa, “neden Batı kapitalizminde, içerde sınıf kavgasının kaybolmaya başladığını; işçi ve işverenin sömürü için işbirliğine nasıl girdiğini” somut örnekleriyle anlatmaya başlayınca rahatsızlıklar arttı!..

Rahatsızlık duyanlar arasına emperyalistlerle çıkar ortaklığına girenler de eklendiler. Bunu yayınladığım kitaplarda, hem de “herkesin anlayacağı bir dille” yazıyordum. “Dünyada ve Türkiye’de Büyük Sermaye” ve “Kapitalizmin Temel İlgüdü”, rahatsızlık yaratan kitaplar oldular.

Yalnız “neo-klasik liberaller” ve “enternasyonalist kurumsal Marksistler” değil, “emperyalist çevreler” de bu tanımlamalara karşıydılar. Çünkü adı geçen sosyalist çevreler “kapitalizmin uygulamadaki sömürüsüne karşı reel bir politika” üretmiyorlardı. Marjinal fikirler olarak sahnedeki yerlerini aldılar.

Dünya “realpolitiğinde” bir kıymet-i harbiyesi yoktu. Ve vahşi kapitalizmi de sadece bu yönü ilgilendiriyordu.

İşte bu nedenle, “Ulusal Cephe’nin anti-emperyalist kimliği” emperyalist çevrelerin korktukları şeydi.

Attila İlhan'ı ve beni bu nedenle hedef tahtasına oturtmuşlardı. Hedeftekilerin başında yer alıyorduk.

Aman Millet Uyanmasın!..

Galiba 2004 yılıydı. Attila İlhan tekrar Bilgi Yayınevi'nin danışmanlığını yapmaya başladı. Bilgi Yayınevi'nin sahibi Ahmet Küflü ile uzun bir geçmişi var.

Soğuk Savaş'ın ve Türkiye'nin en kritik yıllarında; sağ-sol çatışmalarının Ankara merkezli dönemlerinde Attila İlhan da Bilgi Yayınevi'nin yayın sorumlusu olarak çalışmış. Bana Ahmet Küflü'yü o kadar çok anlatmıştı ki onu daha görmeden tanıma imkânına kavuşmuştum!.. İlginç bir arkadaşlıkları olmalıydı. Sanki Ahmet Küflü'ye söyleyemediklerini bana söylüyor gibiydi. Ayrıca çok takdir ettiği, Yayınevinin temel taşı Editör Biray Hanım'ı da anlata anlata bitiremezdi. Onu da Attila İlhan sayesinde etrafıca tanımış oldum.

Attila İlhan'ın "üçüncü defa" Bilgi Yayınevi ile beraberliği özel bir amaca yönelikti.

2004 yılında 79 yaşına basan Attila İlhan hayatının son yıllarında daha özel bir şeyler üretmek istiyordu.

Bilgi Yayınevi'nin Tünel'deki İstanbul temsilciliğinde çaylarımızı yudumlarken neler yapabileceğini yüksek sesle düşünüyorduk.

-Öyle ya, 2000’li yıllarda, hatta öncesinde, Ulusal Cephe adı altında bir oluşum şekillenmişti. Ben bunun toplantılarına katılmıştım.

-En son İstanbul Üniversitesi Balta Limanı Sosyal Tesisleri’nde yaptığımız toplantıda siyasi partiler, işçi sendikaları, işverenler, barolar, meslek odaları ve benim gibi birkaç “sade vatandaş” koca mekanı doldurmuştuk.

Attila İlhan gelmek istemesine rağmen yaşı ve bazı sağlık sorunları nedeniyle katılamıyordu. Ama listede adının bulunmasını özellikle istiyordu. Benimle toplantıdaki görüşmeleri tartışmak için can atıyordu.

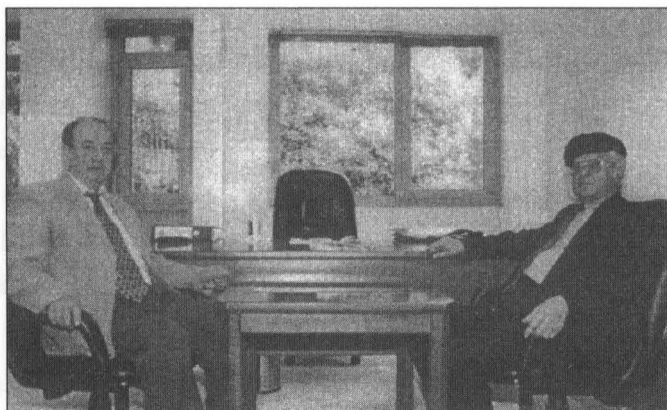
Hele hele sık sık yaptığım Anadolu konferanslarında; hatta Avrupa’daki Türklerle beraber olduğum toplantılarda olup biteni dinleyip tartışmak, kafasında bazı şimşeklerin çakmasına neden oldu.

Kendisine gelen elektronik posta, telefon, mektup mesajları ile bütün bunları birleştirerek, “üzerinde oturduğumuz dip dalgasını” yakalamaya çalışıyordu.

Bir gün, “*Erol, ne dersin; bak, bu Ulusal Cephe’de sağ-sol hepsi birleşmiş; acaba bir yayın dizisi olarak bunlar organize edilebilir mi?*” diye sordu. “*Neden olmasın?*” dedim. “*Ahmet Küflü’ye götür; işi senin yürütmen gerekir. İnsanlara kitap yazdırmak, ortak yayınlar hazırlatmak zor iştir; elini taşın altına koymak gerekir*” diye ekledim.

Ve “Bir Millet Uyanıyor” dizisi böyle başlamış oldu. Onun ölümünden sonra da şimdilik aksamadan yürüyor...

Arada bir takılmadan edemiyordu: “*Bak Erol, bunların en korktukları şey Türkiye’de sağıın, solun ve diğerlerinin el ele verip cephe oluşturmalarıdır. Ama engel olamayacaklar*”. Benim de yazımın bulunduğu ilk ortak yayından sonra işler yoluna girdi. Hatta altıncı kitap olarak, “Erol Manisalı ve Öğrencileri” adı altında doktora öğrencilerimin hazırladığı çok değerli bir eser de bu dizi içinde yer aldı.

Attila İlhan’la

Bir Millet Uyanıyor dizisini, hayatının son yıllarında, “hayat anlayışının bir parçası, bir misyonu gibi, çok önemsiyordu”. Kimlerin eserlerinin yayınlanabileceğini birlikte tartışıyorduk. Notlar alıyor, küçük bir çocuk gibi bundan büyük bir mutluluk duyuyordu.

Bu işler zaten onun çok iyi bildiği şeylerdi aslında. Bütün hayatı benzer işlerle geçmişti. Herkesi çok iyi tanıyordu. Kim ne yapar, ne yapamaz her şeyi kestirebilirdi. Kimileri

içinse, “20-30 sene önce olsa ne güzel yazardı, ama şimdi yazmak işine gelmez” diye acı acı güldüğü oldu.

Vefatından önce, Turgut Özakman’ın “Şu Çılgın Türkler” kitabı büyük yankı yapmıştı. “Bak Erol, bu bizim Ulusal Cephe’nin gücü, dip dalgasının sonucu” derdi. Bu doğru bir bakış açıydı. Emperyalizmin dayatmalara boğduğu Türkiye’nin başkaldırısıydı aslında. Suyun altındaki buzdağının yüzeye vurmasıydı “Şu Çılgın Türkler”in başarısı... Sanki millet uyanıyordu...

Mustafa Kemal ve “Sentez”

Türkiye Soğuk Savaş sonrasında Mustafa Kemal'i yeniden anlama ve değerlendirme ihtiyacını duydu. Bunda, iki faktör rol oynadı:

- Birincisi, Soğuk Savaş'ın bitimi ile birlikte AB'nin ve ABD'nin Türkiye ve bölge üzerinde eski hesapları yeniden gündeme getirmeye başlamaları,
- İkincisi ise, başta eski Sovyetler Birliği kaynakları olmak üzere, Cumhuriyet dönemine ilişkin yeni belgelerin gün ışığına çıkması.

Soğuk Savaş sonrasında Batı'nın Türkiye'nin üzerine yeniden gelmeye başlaması Lozan'ın, Cumhuriyet değerlerinin ve politikalarının, Türkiye-Batı ilişkilerinin az bilinen yönlerinin yeniden ortalığa çıkmasına yol açtı.

Bu arada yeni dayatmalar karşısında Türkiye'de bazı çevrelerin Batı ile “özel ilişkiler içine girmeleri”, Ulusalçı Cephe'yi de oluşturmaya ve etkilemeye başladı.

- “Kürtçüler”, Batı ile birlikte “Kürdistan Projeleri”ni yeniden gündeme getirdiler.

- Batı'nın Ermenilere yeni olanaklar yaratacak baskı ve dayatmaları görüldü.

- Fener Patrikhanesi'nin, Lozan'ın dışına çıkarılarak "bağımsız bir yönetim gibi" değerlendirilmeye başlanması gündeme getirildi.

- Yunanistan'ın Kıbrıs, Ege ve Patrikhane konusunda Batı ile birlikte Türkiye'nin üzerine gelmesi de, ulusal değerlerde ve Ulusalçı Cephe'de yeni oluşumların ortaya çıkmasına yol açtı. Aslında bu durum, toplumsal bir reflekstir.

Mustafa Kemal Atatürk

Gazi, Mustafa Kemal, Atatürk, Atatürkçülük, Kemalizm en fazla kullanılmaya başlanan sözcükler olmakla kalmadı, bunların içinin "doldurulması" çabaları da arttı.

Attila İlhan'la en fazla, Kemalizm'in içinin nasıl doldurulacağını tartışıyorduk. İktisadi, siyasi, askeri ve kültürel boyutları nasıl olmalıydı? Bunları gazete yazılarımıza,

kitaplarımıza, televizyon konuşmalarımıza aktarıyorduk. Etkileri çok büyük oldu.

Halkçılık ile laiklik arasındaki bağdan iktisat ve dış ticaret politikalarına kadar, “unsurlarını ortaya koyuyorduk”. “O bir sentezciydi” görüşünü benimseyen Attila İlhan, Osmanlı kültürü, din ve “ilericilik” arasındaki köprüleri kurmaya çalıştı. Onu bu nedenle eleştirenler çıktı. Atatürkçü görüşlerin yorumunda “sentez, Batı, ulusal değerler, Cumhuriyet’in değerleri” kavramlarında görüş ayrılıklarının bulunması çok doğaldır.

Ama yadsıyamayacağımız en önemli şey “Mustafa Kemal’in hem sentezci, hem de anti-emperyalist kimliği-dir”. Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafya ve bu coğrafyada geçirmiş olduğu bin yıl, bu iki kavramın neden birbirinin ayrılmaz parçaları olduğunun da kanıtıdır.

Diğer boyutu ile “sentez ve anti-emperyalist kimlikler” Türkiye’nin (Gazi’nin de) gönüllü seçtiği öğeler değildir.

- Ama sürekli olarak emperyalizmin tehdidi altında bulunan bir coğrafyada isek, “ayakta kalmak için anti-emperyalist bir yol tutturmak zorundayız”.

- Doğu ve Batı arasında bin yıldır kültürel fay hattında yaşıyorsak, “sentez yapmak zorundayız”.

Anti-emperyalizm ve sentez sözcükleri (ve kavramları) bu coğrafyada bin yıldır yaşayan şu çılgın Türklerin (!) yazgılarında vardır ve olmak zorundadır.

Attila İlhan’la Gazi’nin sentezci kimliğini tartışırken,

bütün bunları elimizdeki cımbızla bir bir ayıklamaya çalışıyorduk.

Bu arada, “eski solcu-yeni liberal” düşünür ve yazarların bugün emperyalizmle olan kucaklaşmaları “bizim sentezi” reddettikleri anlamına geliyordu. Batı’nın ve emperyalizmin gözü ile bu topraklara baktıkları ve gözlük değiştirdikleri için “işbirlikçi” olmuşlardı.

Bu çevreler daha çok “benim dönemimin” insanlarıydı. 1940’lı ve 1950’li Attila İlhan’ın dönemindekiler biraz daha sağlam çıkmışlardı. Altmışlı ve yetmişli yıllarda Soğuk Savaş’ı yaşayan “gençler” ise, bu soğuktan bir şeyler kapmışlardı. Acısı şimdi, Soğuk Savaş sonrasında çıkıyordu.

Hele genç Bush işbaşına geldikten sonra durum büsbütün karışmaya başladı. “Amerika’nın artık komşumuz olduğunu söyleyenler” Avrupa’dan daha çok, Atlantik ötesine yaslanıyorlardı. Bunlar Atatürk’ü de, Gazi’yi de, Kemalizm’i de yok varsayan yeni Amerikancıları.

Marshall Yardımı sırasında bürokrasimiz tarafından “altın bulduk” diye keşfedilen Amerika, şimdilerde eski solcuların dizlerine oturdukları bir güç oldu.

Amerika’yı yeniden keşfetmişlerdi. Bunlar Mustafa Kemal’in sentezi ile değil, onun anti-tezi ile ilgileniyorlardı. Çünkü Amerika (ve Batı) öyle istiyordu. İşbirlikçiler, işbirliğini yürütmek durumundaydılar.

Taci Bey'i Tanır mısınız?

Yıllar yılı bana Taci'yi anlattı. Taci onun Paris'teki "has Marksist" arkadaşlarının başında geliyordu. Attila İlhan'dan galiba birkaç yaş küçükmüş.

"Nazım Hikmet'i Kurtarma Komitesi"nin saygın üyelerinden biriymiş Taci Bey. Şimdi bir Fransız hanımla evli bulunuyor. Hemen hemen her yıl Türkiye'ye gelir ve tabii Attila İlhan'la buluşurmuş.

"Erol, bu hafta Taci İstanbul'a geliyor. Onunla beraber olacağız; seninle olan görüşmemiz aksayabilir" kabilinden sözlerini son yıllarda epeyce duyduğumu hatırlıyorum.

Bana Taci Bey'i sıkça anlattı. Bu, onu sevdiğini, değer verdiğini gösteriyordu. 1950'li yıllardan beri arkadaşılar, yarım yüzyılı çoktan geçmişti arkadaşlıkları. Taci Bey'le ilk karşılaşmamız bir televizyon programında oldu. Attila İlhan'ın vefatı ertesindeydi.

Birbirlerini tanımayan 40 yıllık ahbablar gibi sarıldık. Attila İlhan Taci'ye de benden söz etmişti anlaşılan.

Onunla ve benimle ayrı zamanlarda, ayrı mekanlarda

bulunan Attila İlhan bizi bir araya getirmişti. Hem de vefatının ardından, kendisi gittikten sonra bizim bir araya gelmemizi sağlıyordu. Kısa bir süre için olsa bile.

Taci Bey'i muhtemelen bir daha hiç görmeyeceğim. Ama televizyon stüdyosunun kulisindeki 10 dakikalık görüşmemiz, 30-40 yıldır birbirlerini tanıyan insanların içtenliğini ve sevgisini yansıtıyordu sanki.

Nazım Hikmet

Attila İlhan, Taci Bey'le yıllar yılı Paris'te ve İstanbul'da beraber olmuştu. Taa 1950'li yıllardan beri. Üçümüz hiç bir araya gelmemiştik. Tek istisna, naaşının başındaki beraberliğimizdi. Attila İlhan bana Taci Bey'den bahsetmişti; ona da benden... Taci Bey'le benim aramda bir köprü vazifesi görmüştü.

Gençlik yıllarında, henüz 24 yaşındayken Taci'yle nasıl karşılaştığını anlatmaktan büyük haz duyduğunu sesinden ve yüzünün ifadesinden anlardım. Bana Taci'yi anlatırken 80'ine merdiven dayamıştı Attila İlhan.

Taci onun 24 yaşındayken Paris'te tanıştığı ve muhtemelen gençlik yıllarının tadını birlikte çıkardıkları bir dosttu. Ve ayrıca "Nazım Hikmet'i Kurtarma Komitesi" nin saygın bir üyesiydi. Kısa bir süre önce Paris'ten İstanbul'a gelen Taci'yle öğleden sonra Taksim'de buluşacağını söylüyordu. 56 yıl sonra yine buluşuyorlardı.

Bana Taci'yi anlatmayıp da kimi anlatacaktı? TV 8'in stüdyosunda Attila İlhan üzerine yaptığım konuşmayı bitirip indiğim zaman kuliste karşımda duran yaşlı adamın kim olduğunu henüz bilmiyordum. Yanıma yaklaştı, ışıldayan nemli gözlerle sıcak bir biçimde yüzüme baktı. Elini uzatırken, "*Ben Taci*" sözcükleri titrek bir biçimde dudaklarından kayıverdi. Ve birbirimize sarıldık. Bu oydu, o Taci: Attila İlhan'ın 56 yıl önce Paris'te karşılaşip kader birliği yaptığı insandı.

Stüdyoda beni ekranda konuşurken izlemişti, duygulanmıştı. Son yıllarda Attila İlhan'la İstanbul'da buluştuklarında kulaklarımı çınlattıklarını söylüyordu.

Attila İlhan göçüp giderken arkasında bıraktığı yakın bazı dostlarının birbirlerini tanımalarını da sağlamıştı. Bize sürpriz yapmıştı. Bana Taci Bey'i anlatmıştı; Taci Bey'e de beni... O aramızdan ayrıldıktan sonra, ancak bir araya gelebilmiştik.

Belki bir daha hiç görüşmeyecektik. Taci Bey Paris'e, evi-ne gidiyordu. Ben de Türkiye'de, İstanbul'daydım.

Taci Bey'in ve benim Attila İlhan üzerine stüdyoda yaptığımız konuşmalar bizi bir araya getirmiş, birbirimizi tanımamızı sağlamıştı.

Bizi Attila İlhan buluşturmuştu, hem de göçüp gittikten sonra. Öbür taraftayken bile yapacağını yapmıştı Kaptan...

Ondan ne 56 yıllık arkadaşı Taci Bey, ne de ben kurtulabilmiştik!.. Hey gidi "Kaptan" hey...

Cazip Gelen Ne?

Düşünce ve bilgi bakımından aramızda ilginç bir “tamamlaşma” vardı. Aslında “farklı çevrelerden” geliyorduk.

- Attila İlhan edebiyat ve gazetecilik “ağırlıklı” bir yakın tarih insanıydı. Şairliği, romancılığı, hikayeciliği yanında gazeteciliği, köşe yazarlığı, gazete yöneticiliği, dergicilik, senaryo yazarlığı, film eleştirmenliği, çevirmenlik, sanat danışmanlığı, özel hocalık, yayın danışmanlığı ve en sonunda televizyon yorumculuğu...

Benim unuttuğum ya da bilmediğim 10-15 işi daha çıkarsa hiç şaşmam. Attila İlhan’da yok yoktu, her şeye bulaşmıştı. Benim kendisiyle yakın ahbablık kurduğum 1990’lı yıllarda ise romancılık, köşe yazarlığı ve televizyonculuk ön plana çıkıyordu. Bir düşünce adamı olarak bilimsel ve akademik tanımlamalar içine sokulacak yayınları olmamasına karşın makalelerinde ve romanlarında oluşturduğu zemin ve düşünce boyutu ile belirli bir çizgi oluşturuyordu.

Neydi bu çizgi? İçinde sentez fikrinin ağır bastığı bir bakış açışıydı. Sentezin yerel unsurları arasında “ulusal kimlik” ön plana çıkıyordu.

Bu ulusal kimliğin “içini doldurmak için” çok tartıştık, görüş alış verişinde bulunduk. İktisadi, siyasi, kültürel, toplumsal ve toplumcu boyutlarının neler olabileceğini konuştuk.

Attila İlhan ulusal kimliğin biraz geniş tutulmasını savunurdu. Asyacı ve Doğulu kimliğe sürekli vurgu yapardı.

- Biz özünde Asyalıyız; ulusal kimlik içinde Asyalı kimliğimiz kaybolmamalı.

- Batı uygarlığı “bizim” değil, onların uygarlığıdır.

Hatta öyle ileri giderdi ki Ruslarla (Slavlarla) Türkler arasındaki Asyalılık aidiyetinin çok önemli olduğuna kendini inandırmıştı.

- “Ruslar da Asyalı, biz Türkler de; bu, yakınlaşmamızın önemli nedenlerinden biridir” tezini sıkça söylemiştir.

Antalya’daki bir konferansta, şimdi büyük bir holdingin üst yönetiminde bulunan eski bir bürokrat bana bir anısını anlatmıştı: Ali Ağa Tesisleri için ön görüşmeleri yapmak üzere Ankara’yı temsilen Moskova’ya gitmişler. Yemek yerken Rus bürokrat mandalinayı soyup birkaç dilimini bizim eski bürokrata uzatmış. Eski bürokrat: “*Bak Erol Bey, ben Avrupa’ya, Amerika’ya çok gittim; ama Batı’da böyle bir şey görmedim*” demişti.

Bu olayı Attila İlhan’a anlatınca nasıl neşelendi, nasıl keyflendi, bilemezsiniz. Öyle ya, bugün bir holdingin tepesindeki yönetici bile Attila İlhan’ın tezini doğruluyordu.

Attila İlhan Ortodoks dünyasını da Katolik dünyasını da apayrı bir gözle görüyordu. Ortodoksları Asya düşüncesine (ve felsefesine) sahip ve bize daha yakın görürdü.

Bu konuda görüşlerimiz biraz farklılaşmıştı. Çünkü Batı kapitalizmi bana göre bir bütündü ve Hristiyanlık onun ayrılmaz bir parçasıydı. Ortodokslar, Katolikler, Protestanlar ve diğer Hristiyanlar bir bütündüler.

Görüş farklılıklarımızı bilir, üzerinde fazla durmadan geçiştirirdik.

Sultan Galiyev

Galiyev ve Galiyecilik onun için Asyalılığın bir parçasıydı. Aynı zamanda mazlum milletlerin tabii...

Japon Prof. Yamauchi'nin Galiyev üzerindeki çalışmalarını 1998'de ona aktardığım zaman çok sevinmişti. Hele

Prof. Yamauchi'nin kitaplarının hem Japonca hem de Türkçe yayınlanmakta olduğunu öğrendikten sonra...

1990'lı yılların başında Prof. Yamauchi Galiyef'le ilgili olarak beni İstanbul'da ziyaret ettiğinde Attila İlhan'ın konuya olan yakınlığını henüz bilmiyordum.

Ankara Günleri...

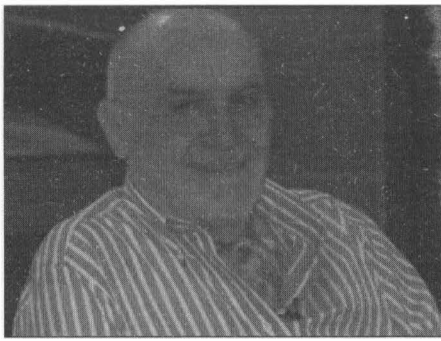
Arada aklına geldiğinde ciddi konulardan biraz kopmak ve kim bilir, geçmişte onun da kafasına takılmış şeyleri tekrarlamak için Ankara günlerinden söz açardı. Durup dururken, öylesine, sanki kendi kendisiyle konuşmuş gibi bana anlatmaya başlardı.

- Çetin Altan'la o hızlı altmışlı yıllarda beraber olduklarında kimlerden ve nasıl konuştuklarından söz açardı. O günlerde (ve yakın zamana kadar) onu takdir ettiğini, hatta sevdiğini göstermeye çalışırdı sanki.

1961 Anayasası sonrasında TİP'in sembolik de olsa TBMM'ye girmesinin getirdiği rahatlığı anlatırdı. *"İlk defa ileriye umutla bakmaya başlamıştık..."*

- Sonra Hıncal Uluç'tan söz ederdi. Ankara günlerinde onunla da yakın teması olmuş. Altan Öymen ve CHP çevresinden birkaç kişi daha...

- Sevgi Soysal'ı takdirle anardı. Çalışma disiplininin zengin kişiliğine kadar... *"Ne de olsa Alman terbiyesi almış"* diye takılırdı. Ama malum hastalığa yakalandıktan sonra

Hıncal Uluç

Attila İlhan'a uğrayıp söyledikleri, çarpıcı şeylerdi. Attila İlhan'ı çok etkilemişti.

Beş altı yıl içinde birkaç defa bana anlatma ihtiyacını duymuştu:

Bana geldi... *“Artık zamanım sınırlı... Gel, hayatımı planlayalım”* dedi.

Bu sözler onu çok etkilemişti. *“Kıza bak, hayatının kalan sınırlı kısmında bile plan yapıyor... Ne de olsa Alman disiplini almış.”* derdi. Sanki kendi kendine konuşuyor gibiydi.

Ve Sevgi Soysal, hayatı sona ererken, son eserinin 80-90 sayfasını tamamlayabilmişti. Bana bunları defalarca anlatan Attila İlhan'ın vefatından sonra gazetelerde çıkan haberlere göz gezdirdiyordum. Bir tanesinde “Attila İlhan son romanını tamamlayamadan hayata gözlerini yumdu” yazıyordu. Bu gerçekten doğrudu, bitime çok az kala vefat etmişti. Attila İlhan da en az Sevgi Soysal kadar disiplinliydi bana göre.

Sevgi Soysal

Son yıllarında, yoğun bir tempoda çalışıyordu.

- Sürekli olarak, haftalık bir televizyon programı
- Cumhuriyet'te haftada 3 makale
- Bilgi Kitabevi ve İş Bankası Kültür Yayınları'ndaki danışman ve yazar olarak görevi
- Ve tabii aralıksız sürdürdüğü romanları...

İmza günlerini, kimi televizyon davetlerini ve söyleşileri de hesaba katınca içinde yaşadığı disiplin ve yoğun çalışma temposu daha iyi anlaşılır.

Vefatından bir gün önce bile TÜYAP Kitap Fuarı'nda saatlerce okurları ile söyleşiyor ve kitap imzalıyordu. Sevgi Soysal'ı en iyi anlayanların başında Attila İlhan'ın geldiğini biliyorum. Aralarındaki bu frekans uyumu ve disiplinli çalışma temposu, onu sevmesine ve takdir etmesine de yol açmıştı.

Her ikisi de son eserlerini biraz eksik bırakarak gittiler. Biri çok genç yaşta, diğeri olgunlaşmış bir hayatın doruğunda..

Ve Yakınları...

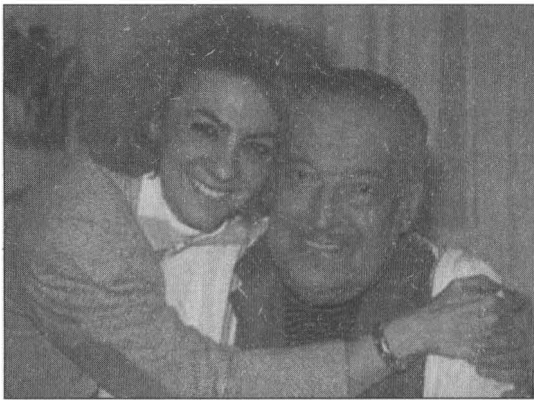
Bazı aile mensuplarını anlatmaktan, onlarla yaşadığı kimi anıları nakletmekten zevk alırdı.

- Sadri Alışık'ı çok severdi. Kendi içki içmese bile onun içki sofrasını keyifli keyifli bana anlatırdı. Çakırkeyif olduktan sonra yandaki masalara cömertçe ikramlar yapması nedense Attila İlhan'ı neşelendirirdi.

- Yeğeni Kerem'in ilk şiirlerini nasıl utana sıkıla eline sıkıştırdığını biraz da alaycı ve gülerek anlattı. “*Ama baktım ki iyi şeyler yazmaya başlamış kerata*” diye de takılmadan edemezdi.

- Sadri Alışık ve Kerem'den sıkça söz etmesine rağmen kardeşi Çolpan İlhan'ın adı pek geçmez, onu kendine saklardı. Birkaç defa, televizyon dizilerindeki başarısından övgüyle söz ettiğini hatırlıyorum.

Bir de, benim sigarayı bıraktığım yıllarda “nasıl bırakabildiğimi” aralarında konuşmuşlar. Çolpan İlhan benim için, “*O kadar tiryaki iken nasıl olur da pat diye bırakabilir*” diye hayret etmiş.

Çolpan İlhan - Sadri Alışık

Çolpan İlhan’la 2006’nın Nisan ayına kadar hiç konuşmamamıza rağmen Attila İlhan üzerinden “böyle bir dolaylı diyalogumuz” olmuştu.

Ne gariptir; Attila İlhan’ın cenazesinde dört ayrı mekanda Çolpan İlhan’la beraber olduk. Ama el sıkışamadık, sarılmadık. Atatürk Kültür Merkezi’nde beş konuşmacıdan biri Çolpan İlhan, diğeri de bendim. Ama kalabalıktan gidip konuşamadım bile. Tam ben boşalmışken onun yanında birileri vardı.

Hatta konuşmamda, “*Attila İlhan beni hep şaşırttı*” diyen Çolpan İlhan’ın bu ifadesi üzerinde durdum. Çolpan İlhan’dan söz ettim. Ama elimi uzatıp başsağlığı bile dileyemedim, ne garip. O gürültü, patırtı ve büyük kargaşa içinde olmadı işte.

Dört mekan da mahşer yeri gibi kalabalıktı. Ben de aileden biri gibi başsağlığı dileyenlerin muhatabı olmuştum. Sabah 9.30'dan akşam üstü 16.00'a kadar bin dolayında insanın elini sıkığımı söyleyebilirim.

Ertesi gün İzmir'deki konferansım sonrasında izleyiciler gelip bana başsağlığı dileklerini iletiyorlardı. Bir ara, *"İstanbul'da bine yakın insan başsağlığı diledi"* dediğimde, "Aynen, 'Attila İlhan'la 1000 Saat'te olduğu gibi" sözüyle biri lafı gedğine koyuverdi.

Kardeşi Cengiz Bey İzmir'de oturuyordu. Attila İlhan yazları bir iki haftalığına İzmir'e tatile gittiğinde görüşürlermiş. Cengiz Bey'den az söz ederdi.

Bir İzmir dönüşü sözü kardeşi Cengiz Bey'e getirdi. *"Erol, Cengiz ne dedi biliyor musun? Attila, sen pantolonunu ayaktaiken bile giyebiliyorsun. Ben ancak otururken giyebilirim"*. Ve ekledi, *"Hiç dikkat etmemiştim; meğer o giyemezmiş; insan buna bile hayret edecek duruma gelebiliyor"*. Bunlar yaşlılığın insana verdiği hüznün söylettiği sözlerdi.

Cengiz Bey'i Teşvikiye Camii'nde gördüm. Onu İstanbul'da tanıyan azdı, etrafı kalabalık değildi. Yanına gittim; ilk defa karşılaşıyorduk. *"Cengiz Bey ben Erol Manisalı"* dedim, sarıldık. Ve Cengiz Bey'in kulağına, *"Attila İlhan, senin ona söylediğin bu sözü nakletmişti"* dedim. Ağzımdan çıkıverdi; musalla taşında yatan tabutuna bakarak içimizi çektik.

Çolpan İlhan ve Kerem'le kucaklaşmamıştık; ama

Cengiz Bey'le bunu yaptık. Acaba onun cenazesi başında Cengiz Bey'e benim bunları söyleyeceğim, sağlığında aklına gelir miydi?

Cengiz Bey de çok yaşlıydı; ayakta zor duruyordu, bitkindi... Cenaze için İzmir'den zorlukla gelmişti.

Ve ben, aileden sadece onunla konuşabilmişim.

Şu Çılgın Türkler..

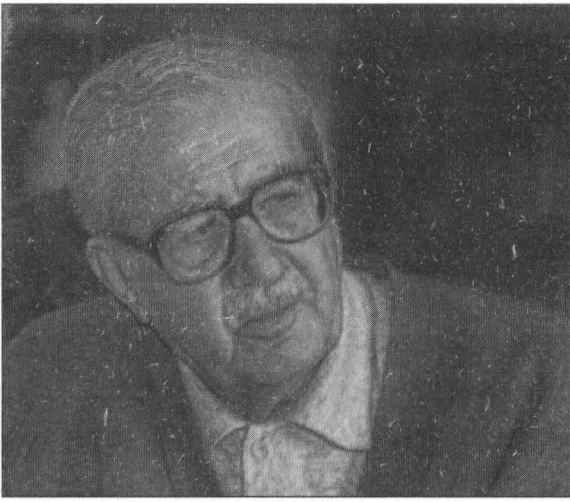
Şu "Çılgın Türkler" ortalığı kırıp geçiriyor, tam da Attila İlhan'ın yürüttüğü "Bir Millet Uyanıyor" projesi yürürken. Her ikisini de Bilgi Yayınevi çıkarıyor. Ahmet Küflü'nün ağzı kulaklarında...

Tünel'de Attila İlhan'la çayımızı yudumluyoruz...

- Ahmet Küflü ile konuşuyorum, Şu "Çılgın Türkler" müthiş gidiyor.

- "Bir Millet Uyanıyor" dizisi de fena sayılmaz, ilk kitap kaç bastı, arkası geliyor...

Tabii Turgut Özakman'ın kitabı da, "Bir Millet Uyanıyor" serisi de boşluğu doldurmuş ve bir rüzgar yakalamışlar. Hangi rüzgarı? Halk gerçekleri görüyor, hissediyor; ama ne gazeteler, ne televizyon bunları anlatmıyor. Türkiye çökerilirken, Lozan ortadan kaldırılırken onlar ya "Formula I" ile ya da Gamze'nin skandalları ile uğraşıp halkın gözünü bağıyorlar.

Turgut Özakman

Şu Çılgın Türkler gibi bir eser çıkıp da halkın hissettiklerini dile getirince yer yerinden oynuyor.

Sade vatandaş bile ülkesinin nasıl sömürgecilere teslim edilmekte olduğunu görüyor.

Ve sömürgecilere karşı haykıran, başkaldıran bir eser çıkıyor; Turgut Özakman'ın Şu "Çılgın Türkler" adlı kitabı...

Halk, medyanın üstünü örterek gizlediklerinin dile getirildiği bu esere dört elle sarılıyor.

- İçinde yaşadığı Cumhuriyet'in sömürgecilere karşı, işgalcilere karşı, daha dün nasıl kurulduğunu bir daha eliyle tutuyor, dokunuyor, anlıyor...

- Bugünkü işbirlikçilerin dün de sömürgecilerle birlikte çalıştıklarını ibretle okuyor...

- Yunan Anadolu'yu işgal ederken Yunan'ın ve İngiliz'in yanında, Mustafa Kemal'e karşı "fetva çıkaranlarla," bugün dini siyasete alet ederek yabancılarla işbirliği yapanların nasıl benzeştiklerini görüyor...

- Dün ile bugün arasındaki örtüşmeleri daha iyi anlıyor. Dünün Ali Kemalleri ile bugünün Ali Kemalleri arasındaki benzerlikleri bir daha hatırlıyor.

- Halkın gördükleri ve hissettiklerine; ama duyamadıklarına, okuyamadıklarına tercüman olan bu esere olan sarılma, bir volkanın patlaması gibi halkın başkaldırısıdır.

Attila İlhan'la bu minvalde konuşuyoruz. Aslında kendimizce işin bir parçasıyız... Yıllardan beri göstermeye çalıştıklarımızın filizlenmesi ve sonunda dev dalgalara dönüşmesi bizi mutlu ediyor.

Ve Turgut Özakman'ı birlikte alkışlıyoruz... Halkla birlikte...

Onun Margot'su...

Margot onu çok etkilemişti. Sık sık anlatma ihtiyacı duyardı. Kimseye anlatamazdı Margot'yu. Öyle tamamen güvendiği, her şeyi konuşabileceği bir dostuna ancak söyleyebilirdi.

Yıllar yılı anlattı durdu onu. Margot'nun onun üzerinde büyük etkisi olmuştu. Neydi Margot'yu bu kadar çekici kılan şey? Neden bu kadar etkisi altında kalmıştı?

- Margot'nun çizgi dışı, hem de kırmızı çizgilerin bile dışına kayan kimliği ve cinselliği miydi onu çekici kılan?

- En muhtaç ve yalnız olduğu Paris'teki gençlik yıllarında onu himayesi altına alması, kol kanat girmesi miydi?

- Normalde hiçbir zaman giremeyeceği sosyal çevrelere kendisini rahatlıkla sokması mıydı?

- Evinin bir anahtarını ona verecek kadar dostça ve içten davranması mıydı?

- Ya da onun romanlarına sıkça yerleştirdiği çizgi dışı konu mankenlerinden biri miydi?

Bunu hiçbir zaman tam olarak bilemeyiz, insanlar kendileri dahi bu ayırımları, sınıflamaları net olarak yapıp adını koyamazlar. Benim sıraladıklarımdan, hepsinden biraz bulunabilir.

Ama yadsıyamayacağım bir tek şey var: Margot onun için çok önemli bir insandı. Kara kalemle Margot'nun resmini bile çizmişti. Onu özenle saklamıştı.

Genç yaşta Paris'te bir yabancı yazar ve şairsiniz. İmkanlarınız çok sınırlı. Birkaç Türk'le temasınız var. Ve Margot adında çizgi dışı bir Fransız kadın sizi adeta himayesi altına alıyor, evinin anahtarını bile veriyor. Sosyal ilişkileri iyi, pek

çok yere girip çıkabiliyor. Ve bu imkanlardan Attila İlhan da yararlanıyor.

Onun sayesinde pek çok Fransız'la tanışıyor, hem de çizgi dışı olanlarıyla...

Yıllar sonra İstanbul'da Erol Manisalı ile oturup sohbet ederken Margot'dan da söz açması o kadar doğal bir şey ki. Paris'te onu etkileyen bir insanı bana anlatmak ihtiyacını duyması çok insani bir hadise. Hele Margot'nun mahremiyet sınırlarının çevresinde dolaşma pahasına onu anlatması beni çok etkilemişti.

Bana anlatırken onu yeniden yaşıyor gibiydi. Ve böylelikle sanki ona olan borcunu ödüyordu. Bana anlatmakla ona verdiği değeri gösteriyordu. "Midas'ın kulakları" diye kuyuya haykıran bir insanın en doğal ve vazgeçilmez dürtüsüydü bu. Margot'yu bana anlatırken onu yeniden yaşıyor ve yaşıtıyordu.

Paris'ten ayrıldıktan sonra onunla haberleşmemişti. On-
dan bahsederken bazen, "*Acaba şimdi hayatta mıdır?*" diye mırıldandığını hatırlıyorum.

Attila İlhan bunları söylerken yetmişli yaşlarındaydı. Margot kendisinden büyüktü, böyle düşünmesi normaldi..

"*Acaba hayatta mı?*" diye mırıldandığında gözleri buğulanır, biraz da hayal alemine daldardı. Margot öyle bir şeydi işte. Attila İlhan'la sohbetlerimiz sırasında bir hayalet gibi gelir, aramızda dolaşır ve sonra da kaybolurdu.

Attila İlhan'ın ondan söz etmekteki muradı da galiba buydu: Adı geçsin, onun hakkında birkaç söz etsin ve sonunda sisler içinde tekrar bulunduğu yere dönsün... Her neredeyse...

Margot'dan esinlenerek aramızda bazı takma isimler yaratmıştık. Mata Hari, Greta Garbo gibi isimleri belki de Margot ile örtüşen kişilikleri yüzünden hatırlamış ve seçmiş-tik. Bunlar kimi ortak tanıdıklarımıza bulduğumuz isimler-di.

Bu isimleri Cumhuriyet'teki köşemde bile kullandığımı hatırlıyorum.

Şimdi bu satırları kaleme alırken aklıma geldi: Attila İlhan'ın cenazesinde karşılaştığım Taci Bey'e neden Margot'yu sormamıştım ki?

Hayatta olup olmadığını bilse bilse Parisli Taci Bey bilirdi...

İlhan Selçuk ve Attila İlhan'la Efkar Dağıtmak

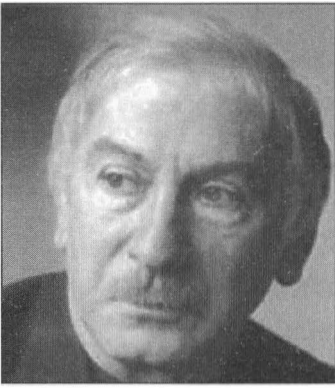
1999 veya 2000 yılıydı. Aklıma Attila İlhan ve İlhan Selçuk'la üçlü bir akşam yemeği yemek geldi. İlhan Selçuk ve Attila İlhan'la ayrı ayrı görüşen bendim. İkisi arasında pek temas yoktu.

Attila İlhan gazetenin yaptığı toplantılara katılmazdı. İkisini bir araya getirmek içimden gelmişti. Öyle ya, aralarında ufak tefek görüş ayrılıkları da olsa aynı cephenin insanlarıydık.

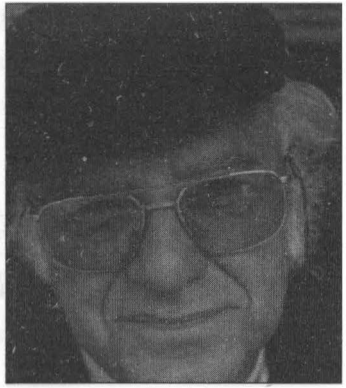
Oluşturmaya çalıştığımız Ulusal Cephe'de Cumhuriyet Gazetesi ve bizler bulunuyorduk. Ağır topların (!) bir akşam yemeğinde kafa kafaya vermeleri fena mı olurdu? Düşüncem buydu.

Konuyu Attila İlhan'a açtım. *“Ne dersin? İlhan ağabey, sen, ben, bir akşam yemeği yiyelim; oturup biraz söyleşiriz”* dedim.

“İyi olur, neden olmasın” dedi. Hatta benim inisiyatif alarak da girişimde bulunmam hoşuna gitmişti.

İlhan Selçuk

Attila İlhan

Erol Manisalı

“Ben İlhan Selçuk’la konuşurum, uygun bir tarih belirleriz” dedim. Birkaç gün sonra İlhan Selçuk’u aradım: *“İlhan ağa-bey, benim böyle bir fikrim var, üçümüz bir akşam buluşalım, yemek yeriz”* dedim. *“Tamam Erol, neden olmasın; bu ara biraz sıkışığım, birkaç hafta geçsin, tekrar konuşuruz”* dedi. *“Düzenlemeyi”* ben yaptığım için benim takip etmem gere-kirdi. Aradan birkaç hafta geçti. Sonra yaz yaklaştı, hepimiz bir yerlere dağıldık. Üçümüzün de istemesine rağmen *“ağır topların”* (!) bir araya gelmeleri kismet olmadı.

Ama burada anlatmak istediğim esas şey başka... İlhan Selçuk’la konuştuktan birkaç gün sonra Attila İlhan’la bir araya gelmiştik. Sohbet sırasında Attila İlhan, *“Yahu Erol, siz şimdi İlhan’la birlikte kafaları çekeceksiniz; pürneşe efkar dağıtacaksınız. Ben ağzıma içki koymam; ayık kafayla sizin efkarlı halinizi seyrettireceksiniz”* diye sıkıntısını dile getirdi.

Neyse ki buluşamıyorduk! O da bu sıkıntıdan kurtulmuş oldu. O zaman gülüp geçtiğim şeyi Attila İlhan’ın ölümünden sonra hatırladım ve içim sızladı. Keşke buluşabilseydik... Keşke... Keşke... Keşke...

Boşlukları Kim Dolduracak?

Ahmet Küflü, “*Sırası mıydı şimdi, erken gitti*” diyordu onun için. 10 Ekim Pazartesi günü TÜYAP Kitap Fuarı’nda konferansım vardı. Konferanstan sonra Bilgi Yayınevi’nin standına uğradım. Yayınevi sahibi Ahmet Küflü ile sohbet başladı. “*Biraz önce konuştum, Çolpan Hanım’ın evinde, Kanlıca’daymış; istersen çevireyim, sen de konuş*”. “*Yok, ben akşam konuşurum*” dedim.

Fuarda gürültüden geçilmiyor, sanki bayram yeri, telefonla konuşulacak gibi değil. Ama, ertesi sabah onu kaybettiğimizi öğrendiğimde, keşke Ahmet Küflü’ye hayır demeseydim de onunla son defa konuşsaydım, diye içimden geçirdim.

Pazartesi akşamı cep telefonundan aramıştım. Ama telefon çalıyor çalıyor, bir türlü açılmıyordu. Meğerse o sıralar Attila İlhan’ın sağlık sorunları ile uğraşıyorlarmış, daha sonra öğrendim.

Birkaç gün önce Tünel’de çaylarımızı yudumluyorduk.

“Bir Millet Uyanıyor” dizisi ile ilgili “yeni siparişlerin” peşindeydi. Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul eski Başkanı Zehra Hanım da bize katılmıştı. Onu ben önermiştim.

Türk tarımı ile ilgili bir kitap üzerinde konuşuyorduk. “Bir Millet Uyanıyor” dizisi için düşünmüştük.

Ahmet Küflü’ye hatırlattım. “*Devam edecek misiniz?*” diye sordum. “*Tabii*” dedi, “*gazetelerde ilan bile veriyoruz*”.

Bu arada Turgut Özakman’ın eseri Şu “Çılgın Türkler” için, yayıncısını da tebrik ettim. “*Evet*” dedi, “çok değerli bir insan. Geçen gün bana geldi. Birileri telefon edip Attila İlhan üzerinde bir konuşma yapıp yapamayacağını sordular. “*O benim için ölmedi ki!*” diyerek konuyu kapattı. Öyle bir adam işte...”

“*Erol Bey, biraz şaşırtıyorum; biraz tuhaf oluyorum; içimden ona telefon etmek geliyor, sanki ölmemiş gibi. Öldüğüne bir türlü inanamıyorum*”.

Ahmet Küflü Ankara’da, Attila İlhan İstanbul’da; Ahmet Bey ona sık sık telefon ederdi. Tünel’de her buluştuğumuzda buna şahit olurdum.

Ahmet Küflü yılda bir veya iki defa, o da kitap fuarları sırasında İstanbul’a gelirdi. Biray Hanım başta olmak üzere Bilgi Yayınevi’nin hemen hemen tüm kadrosunu fuarda görürdüm. Ama Attila İlhan’ın özel bir durumu vardı: Bilgi Yayınevi’nin standında mutlaka kitap imzalırdı.

8 Ekim’deki imza gününe geledim. Çünkü Kayseri’de

konferansım vardı. Kayseri Atatürk   Düşünce Derne  'nin konu  u olarak iki günlüğüne gitmiştim.

Kayseri'de 7 Ekim Cuma ak  şamı otelimden telefonla, Hulki Cevizoğlu'nun Kanal Türk'teki programına konuk oldum. Abdullah Gül'  n 1995 ve 1996 yıllarında benim Gümrük Birliği konusundaki görüşlerimi nasıl desteklediğini; bugün ise nasıl   ark ettiğini G  l'  n orijinal görüntüle-riyle açıklıyordu.

Sık sık da benim adımı geçiyordu. Attila İlhan'la buluştuğumuzda, konuşacak epey malzememiz birikmişti. 10 Ekim Pazartesi günü ba  layan hafta içinde onunla. Salı günü buluşup elimizdeki malzemeyi didikleyecektik.

Ama olmadı işte, Pazartesi ak  şamı çekip gidiverdi. İ  im-
de bir boşluk! Ben   imdi elimdeki bunca malzemeyi kiminle çekiştirip duracağım? Cascavlak kaldım ortada...

Ahmet Küflü'y   benden iyi kimse anlayamaz: *"Elim te-
lefone gidiyor, onun öldüğüne bir türlü inanamıyorum"* dedi-
  inde...

Süleyman Bey Ulusal Cephe!..

“Belgin’e Demirel’i de dahil etmesini önerdim” diyordu. Öyle ya, Demirel son yıllarda siyasilerin Ulusal Cephe’de oluşan boşluğu dolduramadıklarını görmüş, ulusalcı söylemleri kullanmaya başlamıştı.

İktidarda olduğu zaman ara sıra da olsa kullanmıştır. 1 Mayıs 1995’te gazetecilere yaptığı açıklamada, “Batı bizi bölmek istiyor!” diyecek kadar ileri gidebilmişti. Bunlar biraz da, aba altından sopa göstermekten ileri gitmiyordu o yıllarda.

Ancak 2000’li yıllarda ulusalcı söylemleri daha sık kullanmaya başladı. Hele 3 Kasım 2002’den sonra Ulusal Cephe’de boşluk daha da arttı.

Attila İlhan’ın Belgin’e söylediği şey, 7-8 Mart 2002’de Harp Akademileri’nde ortaya çıkan hadise ile ilgiliydi. MGK Genel Sekreteri Tuncer Kılınç Paşa’nın benim yaptığım konuşma için, “Ben de altına imza atarım” demesi ve alternatif politikalara destek vermesi medyada büyük gürültü koparmıştı. Benim elimde gazete ve dergilerde çıkan yazıları içeren koca bir dosya vardı.

Süleyman Demirel

Attila İlhan'ın yardımcısı Belgin bu dosyayı düzenleyerek bir derleme yapıyordu. Kitabın adı "Ulusal Siyaset Kavgası" olacaktı. İşte Attila İlhan'ın Belgin'e söylediği buydu: Süleyman Demirel'in görüşleri de bu derlemeye dahil edilmeliydi..

Attila İlhan nedense 2000'li yıllarda Süleyman Demirel'i fazlaca takdir etmeye başlamıştı. *"Bak Erol, göreceksin, diğer siyasilerin bıraktığı boşluğu o dolduracak; parti kurarsa hiç şaşmam,"* gibilerinden çıkışları oluyordu.

Ömrü Demirel'i ve Demirelleri yerin dibine batırmakla geçen bir insan şimdi ona güveniyor, destek veriyordu. Bu yüzden Belgin'e, *"Demirel'i de dahil edersen iyi olur"* demişti. Belgin benim düşüncemi almak için konuyu açtı. Biraz tereddütle bakmama rağmen, *"Eğer gerçekten dişe dokunur bir şeyler söyletebilirsen neden olmasın,"* dedim.

Belgin, Demirel'den randevuyu aldı ve söyleşiyi yapmak

için Ankara'ya gitti. Gitmeden benden, hangi soruları sorabileceği konusunda fikir aldı. "*Dişe dokunur, köşeli sorular sor, yuvarlak cevaplar vermesine imkan verme*" diye tembihledim.

Dönüşte yaptığı söyleşinin bir kopyasını da bana getirdi. Demirel bu, kaçın kurrası. Belgin köşeli, iyi sorular sormuş, ama Demirel bildiğini okumuş. Kendi kendine sorduğu sorulara uzun uzun yanıtlar döşenmiş. Aynen tahmin ettiğim gibi... İçinde ulusallıktan eser yok...

Biraz kısalmış da olsa, 2005 yılının Mayıs ayında yayınlanan "Ulusal Siyaset Kavgası"nda yer aldı. Kitabın adının altına da bizim isimlerimiz yerleşti. Süleyman Demirel-Erol Manisalı-Tuncer Kılınç.

Attila Ağabeyin bana attığı tek kazık olarak bunu yazmam gerekirdi. Süleyman Demirel, Attila İlhan'ın teklifi üzerine Ulusal Cephe'deki yerini böylelikle almış oldu.

Hem de 'Ulusal Siyaset Kavgası' başlığının altında... Otursun kalksın Attila İlhan'a dua etsin, başka ne diyebilirim ki.

Ömrünü Süleyman Demirellerle kavgaya adanmış bir insanın hayatının son demlerinde barış çubuğunu tüttürmesinde, eminim, Türkiye'nin içine sürüklenmekte olduğu feci durum etkiliydi.

Ama kitabın kabına bakıp da, Ulusal Cephe'deki isimlerimizi yan yana dizilmiş görünce içimin bir tuhaf olduğunu hiçbir zaman inkar edemem.

Ne demişler, kavgada yumruk aranmazmış... Hamama giren terler, deyimini de kullanabilirsiniz, tam da Demirel'e göre bir yakıştırma.

Sevgi Erenerol'a Olan Hayranlığımız...

Aslında ona ikimiz de hayrandık. Atilla İlhan'ın benden farkı, ilişki ve desteğin Papa Eftim'e kadar uzanmasından kaynaklanıyor. O, Papa Eftim'e de hayrandı.

Sevgi Erenerol'la yakın dostluğumuz, hatta “dayanışmamız” vardı. Türk Ortodokslarının önde gelen bir siması olarak, Fener Patrikhanesi'ne karşı Ulusal Cephe'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin tarafında yer alıyordu. Cumhuriyet'in ve Atatürk milliyetçiliğinin samimi bir destekçisiydi.

Sevgi Hanım'la ben daha sık karşılaşıyordum. Konferanslarıma geliyordu, ödül törenlerinde buluşuyorduk. Ara sıra telefonla konuşuyorduk. Daha ne olsun ki, ikimiz de zamanı kıt insanlardık, bu kadarı bile yetiyordu.

Atilla İlhan'ın Sevgi Erenerol'a özel bir hayranlığı vardı. Galiba kafasındaki mistisizm içinde onu “çizgi dışı bir insan” olarak görüyordu. Ona belki de özel bir misyon yüklüyordu kafasında.

Sevgi Erenerol

Kendisiyle birkaç defa görüştüğünü söylemişti. 2004 ve 2005 yıllarında benim temasım artınca, “*Sevgi Hanım’ı bir gün benimle buluştur, biraz konuşalım*” diyecek kadar ilgi duyuyordu.

Hatta bana, “*Ne dersin, ‘Bir Millet Uyanıyor’ serisinde bir kitap istesek nasıl olur?*” diye fikrimi sormuştu, ona kitap yazdırmak istiyordu. Türk Ortodokslarının emperyalizme karşı Cumhuriyet’in ve Kemalizm’in yanında yer almaları onu heyecanlandırmıştı. Üstelik Sevgi Erenerol iyi resim veren, güzel bir insandı. Attila İlhan’ın kitabın kapağında onun tam sayfa resmini düşündüğüne kalıbımı basarım.

Ama kismet olmadı. Sevgi Erenerol’a kitap yazdırma işini bana Eylül 2005’te açmıştı. Hatta ben, “*Bir akşamüzeri birlikte çay içeriz, konuşuruz*” demiştim. Benim de aklıma

yatmıştı, ben de destek verdim. Çok etki yapacak özgün bir kitap ortaya çıkabilirdi. Ama olmadı. Kim bilir, belki bundan sonra; onun açtığı yoldan yürüyerek işi götürürüz.

Hatta bir ara bana, “*Sevgi Hanım’la konuşalım; isterse Ortodoks gençlere bir konuşma yaparım, veya bir sohbet toplantısı düzenleriz*” demişti. Zamansızlık ve koşturma telaşından unuttuk gitti.

Şunu itiraf etmeliyim; Sevgi Erenerol’un etkili ve idealist tutumu Attila İlhan’da ve bende bütün bu düşüncelerin meydana gelmesine yol açmıştı.

Ne büyük kayıp... Son yıllarda iki ayda bir defa da olsa bir araya gelip çaylarımızı yudumlarken sohbet etsek ne harika olurdu... Kim bilir neler neler konuşurduk... Attila İlhan, Sevgi Erenerol ve ben...

Attila İlhan’la beraber, Sevgi Erenerol aramızda yokken, onun gıyabında neler neler konuştuk... Şimdi Attila İlhan yok, Sevgi Erenerol’la oturup onu mu konuşalım?.. Bu biraz zorlama olur, demir tavında dövülür, denk gelir, her şey yerli yerine oturur...

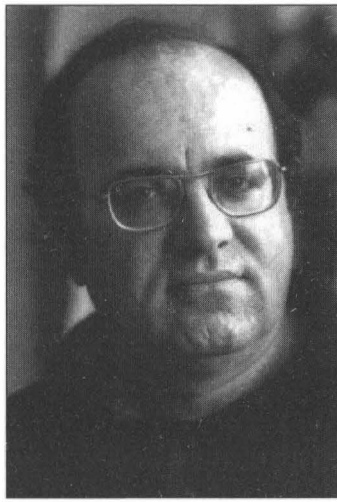
Bakalım, zaman ne gösterecek, gün ola harman ola...

Uğur Mumcu ve Aziz Abi

Ona dilimin döndüğü kadar söylemeye çalıştım; “ne yaparsan yap, ne yazarsan yaz, ama şahıslarla uğraşma” derdim. Şahıslarla, isimlerle uğraşırsan onlar da sana takarlar. Uğur Mumcu’ya söylediklerini aktarıyordu bana. Bu dünya böyledir, insanlara takmadığın sürece sorun olmaz; ama Ahmet, Mehmet diye uğraşmaya başlarsan onlar da senin üstüne gelirler.

Uğur Mumcu’yu çok severdi. Ona ayrıca “özel bir saygısı da vardı”. Uğur Mumcu’nun cesareti ve gözü pekliğiydi bunun nedeni. Onu yakından izlemişti; ne yazdığını, ne yaptığını, nerelere gittiğini ayrıntılarına kadar bana anlatmasına şaşırdım.

Almanya’ya gittiğinde kendisinden bir iki gün haber alamadıklarında nasıl meraklandıklarını anlattı. Öyle ki, Attila İlhan genellikle başkalarıyla “fazla ilgilenmez”. Ama Uğur Mumcu onun için farklıydı, dedim ya, ona değişik bir saygısı vardı.

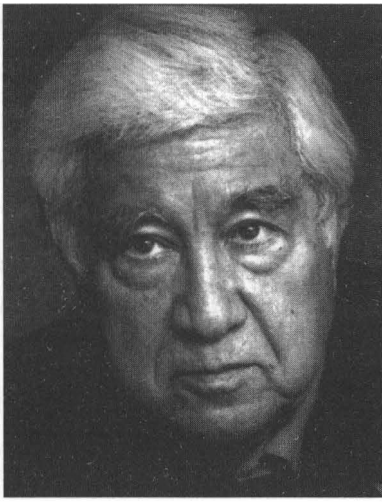
Uğur Mumcu

Attila İlhan “egosantrik” bir insan olmasına rağmen Uğur Mumcu’dan söz ederken farklı bir konuma girerdi.

Uğur gibi farklı bir yere oturttuğu ikinci insan ise Aziz Nesin’di. Aziz Nesin onun Aziz Abi’siydi. Kimseden “abi” diye söz etmemesine rağmen Aziz Nesin’in adı geçtiğinde klişeleşmiş bir ifadeyle "Aziz Abi" deyiverirdi.

Bilirsiniz, bizde “ağabey” eklenen isimler benimsenmeyi, özdeşleşmeyi, aidiyeti, sevgiyi ve saygıyı temsil eder. Özellikle de aydınlar arasında... Aydınlar, düşünürler, yazarlar arasında “ağabey” eklerinin yüklediği anlam çok daha derindir.

Attila İlhan’ın “Aziz Abi”si, ona verdiği saygı ve sevgi yüklemesi yanında bir aidiyet de ifade ediyordu. Üstelik Aziz

Aziz Nesin

Nesin onun yegane abisiydi. Bu da biraz garibime gitmişti.

Aslında, Aziz Nesin'in "ayrıcalıklı yerinin" de bir ifadesiydi. Sınıfta yegane tam not alan öğrenciyi anımsatıyordu bana.

Uğur Mumcu ondan çok küçüktü; buna karşılık Aziz Nesin onun, yaşça da "ağabeyiydi." Aziz Abi'nin yaşı değildi ona verilen ağabey "rütbesi." O çok özel bir ödül gibiydi.

Attila İlhan'la kaç Türk aydınının, düşünürünün, sanatçısının sözünü ettik bilmiyorum. Herhalde yüzlercesi. Ama bütün bunlar içinde Aziz Nesin ve Uğur Mumcu ayrı bir yere sahiptiler onun gözünde. Nazım Hikmet'i saymıyorum tabii...

Hiç toz kondurmazdı, hiç eleştirmezdi; onlar imtiyazlı bir yere sahiptiler onun gözünde.

Attila İlhan'la sohbet ettiğim gibi onlarla da konuşabilseydim, bu imtiyazlı statünün ayrıntılarına belki de inebilirdim.

Ben onları sadece yazılarından tanıyorum. Uğur yaşça yakınım olmasına rağmen bulduğumuz şehirler farklıydı, bir kaç defa bir araya gelebildik.

Aziz Nesin'i ise yazı, hikaye ve romanları yanında konferanslarında izledim. Onunla da birkaç kere sohbetim oldu öğrencilik yıllarımda. Ama onlarla, Attila İlhan gibi yakınlığım maalesef olmadı.

Ben Onun Ağlama Duvarıydım...

70'li yaşlara gelmiş, etrafında açılıp içini dökebileceği, her şeyi konuşabileceği “samimi dostu” yok. Bazı eski dostları var, ama, onlarla karşılaştığı zaman sadece eskileri konuşuyor: O da üç beş satır...

Konuştugu insanlar var, ama onlar daha çok gençler. Onları sadece dinliyor, sorularını cevaplıyor. Tabii ki dertleşmiyor. Yayın işleri dolayısıyla görüştükleri ise daha çok “iş ilişkisi” çerçevesinde oluyor.

Ama bizim durumumuz çok farklı: Bush'un Irak politikasından küreselmeye; yeni filmlerin politik boyutundan emperyalizmin değişen yüzüne kadar yoğun bir fikir alışverişi içindeyiz.

Kafasından geçen her şeyi söyleme, sorma, yüksek sesle sorgulama imkanını benimle buluyor. Aklına takılan her şeyi pat diye açabiliyor. Bu rahatlığı benimle yakalamış; kimseyle böyle bir rahatlık içinde değil. Diğer “kıdemlilerle” karşılaştığında o kadar rahat olamıyor; her zaman kullandığı

“zırhı” sürekli onu koruyor. Mesafeli duruyor, sözlerini ölçerek kullanıyor.

En yakınlarıyla bile “bir mesafe” koyuyor. Zırhı kaldırdığı, kullanmadığı tek insan benim zannediyorum. Çünkü “diğerleri hakkında da gözlemlerini” hiç çekinmeden, en ufak ayrıntısına kadar benimle konuşabiliyor.

Ben onun sanki “ağlama duvarıyım.” Ne garip! O da benim ağlama duvarım sanki. Ben de hiç kimseyle konuşmadıklarımı onunla konuşuyorum. Ne büyük özgürlük, ne büyük rahatlık bu...

Onu kaybettiğimizde, biraz bencilce ama, ilk aklıma gelen buydu: “Ben şimdi ne yapayım? Bu özgürlüğü kiminle paylaşacağım?” diye düşündüm... O hayatta iken bu kadar net görememiştim. Ama gittikten sonra daha açık görebiliyorum.

Tamam, gençlerle konuşuyor ama onlarla sohbet edemez ki. Onların dertlerini dinler, söyleyeceklerini söyler. Öğretmen-öğrenci ya da babanın evladıyla konuştuğu gibi konuşurlar. Gençler ona açılrsa bile kendisi onlara açılmaz ki... Tek yönlü bir fikir alışverişi bu...

Ağlama duvarı deyince, saç örgülü Yahudi softalarının duvar önündeki temennaları gözümün önüne geliyor. Biz de biraz onlara benziyorduk galiba!..

Bunları bugün Doğu Üniversitesi’ndeki söyleşimde de dile getirdim. Orada görevli Enver Alperer beni bir söyleşi için davet etmişti. Kendisi birkaç yıl önce Attila İlhan’ın

şiiirlerinden oluşan bir oyunu sahneye koymuştu. Oyunun içeriğini Attila İlhan'ın şiirleri meydana getirmişti. Galiba, Türkiye'de bir ilkti bu.

Beni izleyicilere takdim ederken bu “şiiir-oyundan” da söz etti. Söyleyince hatırlayıverdim. Attila İlhan bir gün bana, “*Erol, biri geldi, 'senin şiirlerden bir oyun düzenleyip sahneye koyacağım'* dedi. Önce çok şaşırdım. Güldüm geçtim. Bir süre sonra yaptığı bazı çalışmalarla geldi; hiç de fena olmamıştı...”

Aslında onun çok hoşuna gitmişti, gurur duymuştu. Üslubundan çok iyi anlıyordum, kendini ele veriyordu!.. Bundan herkes hoşlanırdı. Öyle ya, biri kalkıp ciddi ciddi senin şiirlerini oyunlaştırıyor; bir ilki gerçekleştiriyor. Az şey mi bu!

Bugün işin ayrıntılarına girmedim. Daha çok ulusallık düşüncemiz üzerinde durdum. İnsanlar, “ulusallığın iinin nasıl doldurulduğunu merak ediyorlardı”. Daha çok bunları konuştuk.

Ama “ağlama duvarı” meselesini her boyutu ile anlatım... Doğuş Üniversitesi'ndeki izleyicilerle güzel bir diyalog kurduk.

Yıldız Serteller, Sadi Somuncuoğluları..

Yıldız Sertel telefon edip haberi verince nedense o aklıma gelmişti. Babasını da, Yıldız Sertel'i de takdir ederdi. Yıldız Hanım'a bu takdirini göstermek için ondan bir kitap istemişti. "Bir Millet Uyanıyor" serisinde Yıldız Sertel'in de kitabı yayınlanıyordu.

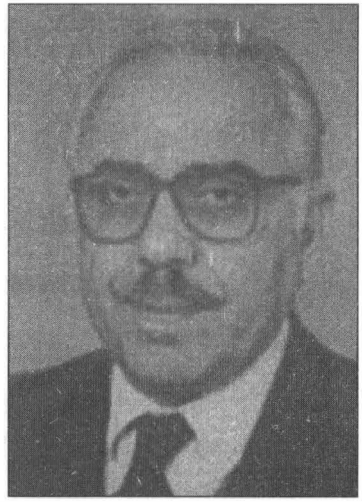
"Bir Millet Uyanıyor" serisi için sağdan, soldan ve merkezden yazarlar, düşünürler bir araya getiriliyordu. Bir tarafta Yıldız Serteller, Sina Akşinler, Yıldırım Koçlar ve benzerleri; öte yanda Sadi Somuncuoğlu ve Aslan Bulut gibi milliyetçiler...

Dün birbirlerini düşman gibi gören bu çevreler, artık aynı dizide yer almaktan gocunmuyorlardı. Bizim değişimizle, "esas düşmanın emperyalizm olduğu" bugün daha iyi anlaşıyordu. "Kim ki ben emperyalizme karşıyım der, ben onun yanımdayım" anlayışı artık Türkiye'de egemen olmaya başladı.

- Artık, Kıbrıs deyince "eski milliyetçilik anlayışı yerine" Batı emperyalizmini Kıbrıs'ta birlikte durdurma düşüncesi öne çıkıyordu.

Yıldız Sertel

Sadi Somuncuoğlu

Merkezde ve sağda da "anti-emperyalist" yaklaşımlar öne çıktı.

Yıldız Sertel gibi katıksız anti-emperyalistler (ve solcular) artık, "Biz de emperyalizmin karşısındayız" diyenlerle "Bir Millet Uyanıyor" dizisinde yan yana geliyorlardı. Aslında biz, emperyalizme karşı cepheyi kuvvetlendirme konusunda çok önemli bir misyon yürütüyorduk. İşçi sendikalarıyla, Sinan Aygün gibi ulusalcı çevrelerle, üniversitelerle, ulusalcı siyasilerle ve düşünürlerle birlikte yürüyorduk.

Hatta işin merkezinde bir ağırlık oluşturmaya başlamıştık.

Attila İlhan, Erol Manisalı deyince Sina Akşinler, Yıldız Serteller, Yıldırım Koçlar, Sinan Aygünler birlikte anılmaya

başlamışlardı. Hatta işin ucu Doğu Perinçeklere, Sadi Somuncuoğlulara kadar gidebiliyordu.

Bu manzara 1970'li ve 1980'li yıllarda hayal bile edilemezdi. Bu manzarayı yaratan şey şuydu:

- Sovyetler Birliği dağılmış, Batı'nın Soğuk Savaş'ı bitmişti.
- Şimdi Batı emperyalizminin sıcak savaşları başlatılmaktaydı.
- Amerika (ve Batı) Türkiye ve benzeri ülkelere, "ya benim her dediğimi yaparsınız, ya da sizi ezerim" diyordu.
- Türkiye'de bazı gayri milli sermaye çevreleri, bölücüler ve işbirlikçi köktendinci siyasiler "Batı emperyalizmine evet" dediler.
- İşte solu ve eski sağ emperyalizme karşı birleştiren, bu sömürgeci dayatmalardı.

Bu nedenle Yıldız Sertel ile Sadi Somuncuoğlu aynı dizide yer alıyorlardı. Hem de Attila İlhan'ın yönettiği bir yayında.

Yıldız Sertel telefon edince işte bu nedenle hemen aklıma Attila İlhan geldi. Yıldız Sertel bana bir ödül haberini ulaştırıyordu. Sertel Vakfı'nın 2005 yılı ödülünü bana vermişlerdi. 5 Aralık 2005'te Basın Müzesi salonunda bir toplantı yapılacaktı. Yıldız Hanım telefonda bunun haberini veriyordu.

Aynı ödülü 2003 yılında Attila İlhan almıştı. Sertellerin

ödülü, Attila İlhan, Yıldız Sertel ve Erol Manisalı düşünceleri ile gönüllerde bir araya gelmişlerdi.

Atilla İlhan

Öğrencilerim ve Bir Kitap

Kitap biraz önce elime geçti. Hannover'den döndüğümde koskocaman mukavva koliyi girişteki camekanda buldum. İçinde ne olduğunu tabii ki tahmin ediyordum. Bir süredir matbaada takılıp kalan kitabımızdı. Kimin mi? Öğrencilerimin ve benim, birlikte ürettiğimiz bir çalışmaydı bu kitap.

Benim için özel bir anlamı vardı; bir yönü ile öğrencilerimle beni bütünleştiriyordu. Benim kitaplarım vardı, eski öğrencilerimin de mutlaka oldu ve olacak. Ama öğrencilerimle birlikte hazırladığımız ilk kitaptı bu. Öğrencilerle benim aramda somut, elle tutulur, gözle görülür, içi dopdolu bir çalışma ortaya çıkmıştı. Öğrencilerimle olan fikir alışverişimi kitaplaştırarak ebedileştirmiştim.

Öte yandan bu kitabın ortaya çıkmasında Atilla İlhan da görev almıştı. Hem de ne görev. Onun yönettiği “Bir Millet Uyanıyor” dizisinin altıncı kitabı olarak yayınlanmıştı.

Kitabın nasıl ortaya çıktığını en başından anlatmam

gerekiyor. İktisat Fakültesi'nde ara verdiğim doktora derslerine yeniden başlıyordum. Fakültede yıllardır iktisada giriş dersleri veriyordum. Uzmanlık alanımdaki çalışmalarımı ve birikimimi ise diğer üniversitelerde konferanslar vererek ve yayınlar yaparak değerlendiriyordum.

Uluslararası iktisadi ilişkiler, iktisadi entegrasyon teorisi ve uygulamaları, Avrupa, ABD ve Asya ile ilişkiler konusunda konferanslar, makaleler, kitaplar yazarak faaliyetlerimi sürdürüyordum.

Türkiye'deki üniversitelerde, yurt dışındaki akademik ve benzeri kuruluşlarda çok sayıda konferans verdim. Seminerler düzenledim, atölye çalışmalarına katıldım. Japonya'dan Amerika'ya, İngiltere'den Çin'e kadar konuşmadığım ülke kalmamıştı.

2004-2005 akademik yılında, İktisat Fakültesi'nde doktora dersleri yapmaya karar verdim. Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri seçtiğim konu idi. On beş kadar doktora öğrencim vardı. Birkaç asistan ise, gönüllü olarak katılıyorlardı. Öğrenciler arasında bankacılar, özel şirketlerde çalışanlar, kamu kuruluşunda görev yapanlar bulunuyordu.

Konuları çok güzel ayarlamış ve dağıtmıştım. Entegrasyonun teorik ve uygulamalı yönlerini bütünleştiriyorduk. Uygulamada piyasaların nasıl işlediğinden kamu müdahalelerine, Katma Protokol'den 17 Aralık 2004 belgesine ve Gümrük Birliği'ne kadar on beş dolayında konu seçmiş ve öğrencilerime dağıtmıştım.

Erol Manisah, asistanları ve doktora öğrencileri,
2005

Her öğrenci ödevini hazırlayıp sunuyor ve hep beraber üzerinde tartışıyorduk. Benim bu konudaki teorik ve uygulamalı geçmişim ve deneyimlerim öğrencilerimi etkilemiş ve çalışmalarını teşvik etmişti. Üstelik işi çok sıkı tutmuştum. Devam mecburiyeti vardı. Aramızda bütünleşmiş ve yeni şeyler öğrenmeye açık bir ortam yaratmıştık.

Kırkklı yaşlarına gelmiş, önemli bir özel bankanın yönetim kurulu üyesi İsmail Yanık bile, doktora derslerinde ufkunun nasıl açıldığını, birçok yeni şey öğrendiğini bilmem kaç defa bana söylemek ihtiyacını duymuştu.

Güzel bir ekip oluşturmuştuk. On beş kişilik grubun beş altısının araştırma görevlisi gençlerden oluşması, çalışmaların disiplin ve koordinasyon yönünü sağladı.

İlkbahar aylarında bir öğrencim odama geldi ve bana, “*Hocam, bunları yayınlasak ne güzel olurdu, kalıcı bir şeyler yapmış olurduk*” dedi. “*Neden olmasın?*” dedim. Bir sonraki derste konuyu öğrencilere açtım, böyle bir önerinin geldiğini; onların çalışmalarına destek vererek yayınlamalarına katkı sağlayacağımı söyledim.

Hodri meydan! “*Herkes tanıdığı yayıncılarla temas etsin, iş sizin*” dedim. Bir takım temaslar oldu.

Bu arada, her zaman olduğu gibi Attila İlhan’la buluşuyorduk. Gezi Pastanesi ve Marmara’nın kahvesi yerine Bilgi Yayınevi’nin İstanbul temsilciliğinde bir araya geliyorduk. Galiba Nisan ayıydı. Attila İlhan’a öğrencilerimin böyle bir projesi olduğundan söz ettim.

“*Yahu niye bana sormuyorsun ki? Getirin, önce ben bir göreyim*” dedi. Öğrencilerin cd’yi hazırlamaları Mayıs ortalarını bulmuştu, cd’yi kendisine ulaştırdılar.

Attila İlhan 2005 yılının ilk aylarından itibaren ‘Bir Millet Uyanıyor’ dizisine başlamıştı.

Cd’yi aldıktan bir hafta sonra, “*Tamam Erol*” dedi, “*Bilgi bunu basacak, bundan iyisi can sağlığı; senin gençler meğerse neymiş?*”

Aslında gençlerin dışına biraz çıkmıştık. İki kişiyi dışarıdan ithal etmiştim:

1) Dr. Kemal Başlar: Anayasa Mahkemesi’nde görev de yapmış bir öğretim üyesi, hukukçu; bir dergide çok değerli bir makalesi yayınlanmıştı. 6 Mart 1995 tarihli Gümrük

Birliği belgesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu, hukukçu gözü ile net bir biçimde ortaya koyuyordu. Kendisini hiç tanıımıyordum, sadece makalesini okumuştum.

2) Dr. Engin Selçuk: İstanbul Üniversitesi'nin Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde araştırma görevlisi. O da 17 Aralık 2004 belgesi ile ilgili çok güzel bir makale yayınlamıştı. Müzakere sürecindeki çarpıklıkları ve anormallikleri, "pek çoğunun görmek istemediği gerçekleri" göz önüne seriyordu.

Dr. Selçuk, derslerimizde "sunuş" yaptı; konuyu tartıştık ve iki yazısını cd'mize ekledik. Dr. Kemal Başlar ve Dr. Engin Selçuk, çalışmalara dışarıdan katkı sağlıyorlardı.

Cd Attila İlhan'a teslim edildikten sonra Bilgi Yayınevi'ne gitti. Yayınevinin çok titiz redaktörü Sevgili Biray biraz sinirlenmişti. Ve haklıydı da!.. Bizim cd'mizde on beş tane imza, on beş ayrı insan vardı. Dilleri, üslupları farklıydı. Hatta içlerinde Ukrayna ya da İç Asya Türklerinden öğrencilerimiz bile vardı. "Dillerin düzeltilmesi" gerekiyordu.

Öğrenciler işin teknik ve akademik yönünü kendilerine göre halletmişlerdi. Ama Sevgili Biray gibi titiz birinin kucağına on beş kişinin karıştırdığı çorbayı dökerseniz, çalkalayıp yeniden karıştırmak ve pişirmek gerekir. Ve Biray Hanım da bunu yaptı. Bu yüzden kitabın yayını biraz uzadı ve Kasım ayının son haftasında elimize geçebildi.

Aslında, gecikmenin bir ayını da "Şu Çılgın Türkler" çalmıştı. Öyle ya üstat Turgut Özakman'ın eşsiz eseri sonbaharda 200'ün üzerinde baskı yapmıştı. Bilgi Yayınevi'ne

matbaalar dayanmıyordu. Bu “mutlu kargaşanın” içinde benim kitap da nasibini aldı!..

İşte Hannover’den döndüğümde camekanda duran 50 kitaplık dev kolinin hikayesi buydu. Her biri 500 sayfayı bulan 50 tane kitap... Kalın kartonu bıçakla keserken heyecanlandım: İlk kopyayı içinden çıkardım; turuncu kapaklı kitabı önce kokladım; taze matbaa kokusu üzerindeydi; en sevdiğim koku; yeni bir doğuşu, yeni bir üretimi ve bazen de yeni bir başarıyı simgeleyen bir şey bu.

Bambaşka bir koku... Bu kitap, diğerlerinden çok farklı benim için. Öğrencilerimle birlikte ürettiğim bir ürün, bir eser: Benim öğrencilerimle bağımı simgeleyen bir köprü. Ve hiçbir zaman kaybolmadan, ebediyete kadar kalacak bir şey.

Sadece on beş öğrencimi değil, tüm yetiştirdiğim öğrencilerimi, binlercesini simgeleyen bir yapıt... Ne kadar sevindiğimi tahmin edemezsiniz...

Kasım ayının son günleri, kitap elimde, sevinçliyim. Ve kapağın üzerindeki isme gözüm takılıyor: “Bir Millet Uyanıyor 6, Yöneten: Attila İlhan”. İçim cız ediyor, bu kitabın yayınlanmasına o omuz verdi. Cd’yi okuduktan sonra bir çocuk gibi sevinmişti. Elimde tuttuğum bu kitabı göremedi, aramızdan ayrılalı altı hafta olmuştu. Kitabı göremedi ama içindekileri gördü, okudu ve sevdi diye düşünüyorum şimdi.

O, kitabı çıkmadan da gördü, okudu; diğerlerini de, Yıldız Sertel’i, Sina Akşin’i, Oktay Sinanoğlu’nu, hepsini gördü; yaşadı ve yaşattı...

Bu kitabın bu açıdan anlamı büyük benim için. Bazı öğrencilerim onu tanımışlardı, onunla konuşmuşlardı. Bu kitap öğrencilerimle ve onunla bağlarımı da gösteren bir yapıt... Onun, benim ve öğrencilerimin, hepimizin ortak emeği...

Bu kitabı çok seviyorum ve herkesle bunu konuşuyorum. Çünkü kitaptan söz ederken öğrencilerimle ve Attila İlhan'la da söyleşmiş, onları da anmış oluyorum. Onlarla da konuşuyorum.

Ona Kendisini Anlatmak...

Doğuş Üniversitesi'ne "sohbet etmek için" davet edildiğimde biraz yadırgamıştım. Enver Bey telefonda, "*Hocam, Attila İlhan'ın yakın dostuydunuz; söyleşilerinizle ilgili olarak yazdığınız üç kitabı da okudum. Ben ve öğrencilerim sizi bir konferans vermek ve ardından sohbet etmek üzere konuk etmek istiyoruz*" deyince biraz garipsemiştim. Geçen yıl Doğuş Üniversitesi'ne yine davet edildim. Hocalara ve öğrencilere, "Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri" üzerine bir konferans verdim.

Bu benim için çok doğal bir şeydi. AB üzerinde veya Türkiye-AB ilişkileri üzerinde konuşmak hayatımın vazgeçilmeyen bir parçasıydı. Benim için nefes alıp vermek gibiydi.

Ama şimdi benden farklı, apayrı bir şey isteniyordu: Attila İlhan üzerine konuşmak!.. Ben Attila İlhan'la sohbet eden bir insanım; biz bir araya gelir, bize ilginç gelen konular üzerinde sohbet ederdik. Biz olayları, insanları,

“diğerlerini” konuşurduk. Şimdi bana, “*Sen gel, Attila İlhan hakkında konuş*” diyorlar. Garibime gitmişti, yadırgamıştım. Pek belli etmemeye çalıştım. Enver Bey, “*Hocam, onu sizler yaşatacaksınız, gelin, konuşun*” diyordu.

Salonda bazı öğretim üyeleriyle birlikte Attila İlhan meraklıları ve hayranları vardı. Benim için biraz zor başladı. Birileri soru sorsa yanıt verebilirdim, bu daha rahat olurdu. Ama önce benim konuşmam gerekiyordu. Bir olayı ya da bir şeyi anlatır gibi dostumu anlatacaktım.

Konuşmaya başlamadan önce, zorlanacağımı düşünmüştüm. Normal olarak ben hiç zorlanmam, çok rahatımdır. Hele uzmanlık alanlarımda, konular kendiliğinden açılır gider; severek, düşünerek konuşurum. Ama bu başka, farklı bir şey; daha birkaç hafta önce kaybettiğim bir dostum hakkında konuşacaktım.

Çok ilginç ama, ilk kelimeyi söyledikten sonra her şey su gibi akıp gitti. Attila İlhan diye başlamıştım; arkası kendi doğallığı içinde geliverdi. Sanki karşımda onunla sohbet ediyordum. İzleyiciler kendilerine anlattığımı sanıyorlardı; oysa ben Attila İlhan’a, kendisini anlatıyordum.

Onunla, bir başkasını değil, kendisini anlatarak sohbet ediyordum. Sözcükler ardı ardına akıp gitti. Ben salondaki izleyicileri sanki “konu mankeni” gibi kullanmıştım. Onlarla değil, Attila İlhan’ın kendisiyle konuşuyordum.

Ama onlar hiç fark etmediler bile... Sonra düşündüm... Hayat ne garip... Bir gün varız, bir gün yokuz. Anılar... Söyleşiler... En sonunda kendi kendimizle konuşmaya başlıyoruz galiba...

Sinan Aygün ve Diğerleri...

Akşam yapılacak televizyon programına Sinan Aygün’le birlikte çıkacaktık. Yanımızda da namuslu takımından, kendini satmamış bir gazeteci vardı. Ben programı bu koşulla kabul etmiştim.

Program yapanların birçoğu kavga-gürültü çıkaracak zıtlıklar ararlar. Reyting için bunun vazgeçilmez olduğunu düşünürler. İş bu kadarla da kalmaz; benim yanıma “satılmışlardan iki üç kişi yerleştirerek” işlerini yürütmeye çalışanlar da oldukça fazladır.

Bu program için yanıma yerleştirmek istedikleri bir iki “satılmış” için, “kesinlikle olmaz, beni unutun” demiştim. Koşullarım kabul edilmişti. Sinan Aygün, ben ve “namuslu” bir gazeteci birlikte ekranda görülecektik.

Ancak, programa birkaç saat kala program yapımcısından telefon geldi: “Hocam, falanca bey rahatsızlanmış, onun yerine falanca bey ile filanca bayanı alıyoruz, ne dersiniz?” mesajı geldi. Ne diyeyim? “Brüksel’den Karen Fogg’u da getirseydiniz iş tastamam olurdu” dedim. Programa katılmaya çağımı belirttim.

Sinan Aygün

Kemal  zden

Benim “katılmama kararımın” haberi televizyon kanalı tarafından Sinan Aygün’e iletilmiş. Sinan Aygün’den telefon geldi: “*Hocam, sen katılmıyorsan ben de yokum*” dedi. Kendisine “*Sen katıl*” dememe rağmen katılmadı.

Sinan Aygün bu tip “satılmışlarla” yan yana oturup onlarla dişe diş kavgasını yapmış bir insandır. Olaya benden farklı bakar; kendine göre haklıdır da. Orada bulunup kavgasını yürütmeyi tercih eder. Ticaret Odası Başkanı olarak misyonu benden daha ayrı. Buna rağmen ve benim ısrarıma rağmen, “Ben de katılmıyorum” demesi, “Bana oynanmak istenen oyuna tepki göstermesinden” kaynaklanıyordu. Bu sahtekarlığın bir parçası olmak istemiyordu.

Bu davranışını takdirle karşıladım. Attila İlhan’a ertesini günü bu olayı bütün ayrıntıları ile anlattığım zaman Sinan Aygün’e verdiğimiz desteğin ne kadar önemli olduğunu düşünüyorduk.

Öyle ya, biz, Ulusal İş Adamları ve Sanayiciler Derneği “USİAD”ın da yanında yer alıyorduk. Aynen, bozulmamış

işçi sendikalarının yanında durduğumuz gibi... Türkiye’de sağ-sol ayrımı yapacak “lüksümüz” artık bulunmuyor. Cep-
heler, “ulusal olanlar” ve “gayri milli tarafta duranlar” olarak
ikiye ayrılmış. “Ulusalcı Cephe’de, ben emperyalizme karşı-
yım” diyen herkes durabilir, herkes katılabilir. Türkiye’nin
ve az gelişmiş dünyanın sömürülmesine karşı olanlar aynı
cephede bütünleşmek zorundadırlar.

Eskiden yapılan hatalar, sadece emperyalizme kazandır-
dı. Artık aynı hataları yapmamak zorundayız. Bu lüksümüz
hiç mi hiç kalmadı. Bu gerçeğin Türkiye’de herkes tarafın-
dan anlaşılması gerekiyor.

Karşı tarafta kimler var, bir daha görelim:

- Emperyalizmle işbirliği yapan bölücü ve terörist
örgütler var.

- Gerçek demokrasiye ve Cumhuriyet’in kazanımlarına
karşı Batı emperyalizmi ile amaçlarını bütünleştirmiş olan
İslamcı siyasiler var.

- Soğuk Savaş sona erince, “Batı’nın bütün taleplerini
yerine getirmek gerekir” biçiminde düşünüp onlarla iş birliği
yapan “gayri milli sermaye çevreleri” var.

Bu üç unsur da sömürgecilerle iş birliği içindeler. Bu
üç gruba karşı çıkan, “ben emperyalizme karşıyım” diyen
herkes Ulusalcı Cephe’de yerini almalıdır, diye düşünmek
zorundayız.

Doğın Koloğlu

Din ve Emperyalizm...

Doğın Koloğlu son birkaç yıldır sözünü ediyordu. Özellikle de AKP iktidarından sonra. Kore Savaşı yılları, 1950'lerin başı; "51"li, "52"li yıllar. Babası Sadullah Koloğlu Libya'nın Başbakanı. Bir gün bir İngiliz diplomat ve Doğın Koloğlu'na göre "aynı zamanda bir casus" şöyle diyor: "Göreceksiniz, 50-60 yıl sonra Türkiye'nin başına İslamcı bir iktidar gelecek."

Doğın Koloğlu, babasına İngiliz'in bu söylediklerini kendi kulaklarıyla duymuş, o da beraber, aynı yerdeler. Cumhuriyet Türkiye'si, Mustafa Kemal'in Cumhuriyeti ve İslamcı bir iktidar.

Attila İlhan, Doğın Koloğlu'nu yakından tanır. 2002 yılının 3 Kasım'ından sonra AKP iktidara gelince Koloğlu'nun bana söylediklerini Attila İlhan'a aktardım. Aramızda bu konuyu epeyce konuştuk.

- Özal'ın sermaye ve ABD bağları dışında "tarikat bağları" yok muydu? Sermaye, Batı (ve tarikatlar) onu iktidara taşımamışlar mıydı?

Doğan Koloğlu

- Tabii arada, “maşa vazifesi gören” askeri darbeleri ve onların katkılarını da unutmamak gerekir. 12 Mart’tan sonra da, 12 Eylül’den sonra da, “Atatürkçüyüm” diye gelenler sermaye ve tarikatları iktidara taşımadılar mı? ABD ve İngilizler yine devredeydiler.

- Kıbrıs’ta “Kıbrısı” adındaki zat İngilizlere yakınlığı ile tanınır. Nereden nereye... Emperyalizmin üsleri, çıkarları varsa İslamcı siyasiler de olacaktır.

- İran’daki Mollaları Fransa kanatlarının altına alıp saklamadı mı? Zamanı gelince de kullanıverdi.

- Fethullah Gülen’i ABD himayesi altında tutmuyor mu?

- S. Arabistan ve Körfez’deki “muz devletleri” emperyalizmin denetimi altına “İslamcılık kanalı ile” alınmadılar mı?

- Büyük Ortadoğu Projesi sınırları içinde İslami akımlar

ve siyaset, “tanklardan ve füzelerden daha etkili araçlardır”. Tabii Batı emperyalizmi için...

ABD ve AB Soğuk Savaş sırasında ılımlı İslam devleti modelini benimsediler. Doğan Koloğlu’nun 1951-52’ye kadar uzanan açıklamaları İslamcı siyasetin kökenlerini de gösteriyor.

O yıllarda bizim için sürpriz olan husus, Atatürk’ün Cumhuriyeti için de bunun öngörülmüş olmasından kaynaklanıyor.

Demek ki, emperyalizmin kafasında bu hep varmış. 3 Kasım 2002 seçimleri ertesinde Doğan Koloğlu’nun bana aktardığı anılarını Attila İlhan’la tartıştık. İşlerin bu kadar ileriye götürüleceğini “biz bile” tahmin edemedik.

AKP henüz kurulma aşamasındayken sinyaller ortaya çıkmaya başlamıştı bile. Ben bu konudaki kuşkularımı, 7-8 Mart 2002’de Harp Akademileri’ndeki seminerde ortaya koymuştum: “Bu gelişmeler devam ederse, 8-10 yıl sonra TSK da parmağını oynatamaz duruma gelecektir” demiştim ve yer yerinden oynamıştı. Medya beni ve Tuncer Kılınç’ı çarmıha germeye başlamıştı. Çünkü maskelerini düşürmüştük.

Hatırlayacaksınız, Attila İlhan’ın yardımcısı Belgin bütün bu tartışmaları ve medyada çıkanları, ‘Ulusal Siyaset Kavgası’ adı ile derlemişti.

Nereden nereye!.. Doğan Koloğlu’nun 1951 yılından, Nostra-damos’un kehanetleri misali anlattıkları, bir bir ortaya çıkıyordu sanki.

İngiliz'in dedikleri, emperyalizmin öngörüler... Ortaya çıkmasına çıkıyordu, ama bir türlü yürümüyordu. İş hallettiklerini sandıkları bir anda işler tersine dönüyordu.

- Halk, “sessiz işgali” görüyor ve artık tepki göstermeye başlıyor...

- En umulmadık çevrelerden “emperyalizme karşı” hareket başlıyor...

- “Sivil toplum örgütleri bitirildi” derken işler tersine dönmeye başlıyor...

- İslamcı siyasilerde içeriden ve tabandan çatırtı sesleri gelmeye başlıyor...

Doğan Koloğlu'nun aktardığı anıyı geçmiş yıllarda tartışmıştık. Bugün yine telefon etti ve tekrarladı. 1951'deki bu olayı Cumhuriyet'teki köşeme aktarmaya karar verdim. Doğan Koloğlu'ndan izin istedim. Çünkü onun adı da geçecek...

Attila İlhan İçin Bir Dakikalık Saygı Duruşu..”

Tarih 5 Aralık 2005, yer Basın Müzesi, Divanyolu. “Attila İlhan için bir dakikalık saygı duruşu” komutunu veren ise Yıldız Sertel. Sertel Vakfı’nın ödül töreni için saat 17.30’da toplanmış bulunuyoruz. Türkiye Gazeteciler Sendikası yetkilileri, öğretim üyeleri, yazarlar, karikatürcüler, okurlarımız ve bizler. Çok mutlu bir ortam: Türkiye’nin mutsuz ortamında Basın Müzesi’nin salonuna ve lobisine toplanmış bir avuç aydın. Gülten ve Haydar Kazgan hocalar, Hıfzı Topuz, lise döneminden arkadaşım Prof. Dr. Necla Arat, sonra Nail Güreli, Turgay Olcayto, bazı yazarlar, çizerler ve tabii bizi bırakmayan sevgili okurlarımız. Sertel Vakfı Yönetim Kurulu 2005 yılının ödülüne beni layık görmüş, bu nedenle burada bulunuyorum. Kurum olarak da ödülü Karikatürcüler Derneği aldı.

Ödülün 2005’te bana verilmesinde ulusalcı ve anti-emperyalist mücadelenin esas alındığını Yıldız Sertel ilk telefon ettiği gün duyurmuştu.

Gerçekten onur duydum. Yıldız Sertel saygı duyduğum

bir insan. Sabiha ve Zekeriya Sertel'i de kitaplardan ve arşivlerden iyi tanıyorum. Vakıf ciddi ve saygın bir kurum olarak tanınıyor. Sol çizgisine hiçbir zaman ihanet etmemiş, tutarlı bir yol izlemiş insanlar.

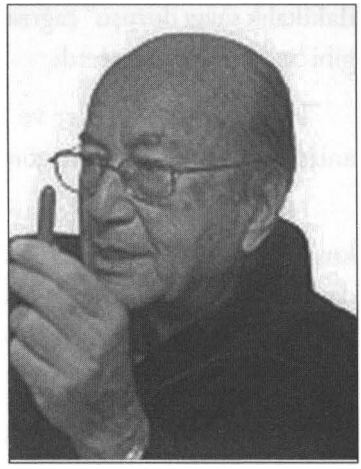
“Karanlık yıllarda” çok çekmişler. Dönemin birçok namuslu aydını gibi.

Sertel Vakfı Ödülü'nün 2003 yılında Attila İlhan'a verilmiş olması, beni ayrıca duygulandırdı. Ondan iki yıl sonra bu ödülü almış olmam, “Ulusal Cephe'de onunla nasıl bütünleştirildiğimizin de bir göstergesi”.

Ölümünden önceki 5-6 yıl boyunca adlarımız hep birlikte anıldı. Bizi öven yazarlara karşılık, bizi eleştiren kişiler de adlarımızı ardı ardına sıralamaya başlamışlardı. “Attila İlhan ve Erol Manisalı'nın dediği gibi...” diye destekler ve serzenişler...

Ama burada işin olumlu ve aydınlık yanı sergileniyor: 2003 yılında onun aldığı ödülü, 2005'te ben alıyorum. Attila İlhan'ı kaybedeli daha iki ay bile olmadı. Acısı taze; Yıldız Sertel bu nedenle bir dakikalık saygı duruşu çağrısı yaptı. Aldığı ödül de tazeydi, sadece iki yıl öncesinde kendisine verilmişti.

Ödül töreni öncesinde ve sonrasında da çok konuştuk onun hakkında. Benim yanıma konuşmaya gelen her iki kişiden biri, ondan söz açmadan edemiyordu. Ben bu insanlara Attila İlhan'ı hatırlatıyordum.

Yıldız Sertel

- Son yıllarda birkaç televizyon kanalında birlikte görülmüştük, programlara birlikte katılmıştık.
- Attila İlhan da ben de gazete ve dergi yazılarımızda ve televizyon programlarımızda birbirimizden söz etmiştik.
- İnternet sitelerinde adlarımız birlikte geçiyordu.
- Jeopolitik, Müdafaa-i Hukuk, Aydınlık gibi dergilerde makalelerimiz ard arda sıralanıyordu.
- Ve yaptığımız “ünlü sohbetler” herkes tarafından biliniyordu. Sohbetleri içeren üç kitabım çıkmıştı, daha ne olsun.
- Marmara, Gezi, Beyoğlu gibi pastanelerde son yıllarda sıkça görülmüştük.

Bütün bunları ardı ardına koyduğumuz zaman insanların bizi neden özdeşleştirdiklerini anlamak hiç de zor değil. Yıldız Sertel ödül töreninin açılışında, “Attila İlhan için bir

dakikalık saygı duruşu” çağrısı yaptığında bütün bunlar bir çizgi gibi belleğimde uzayıverdi.

Hıfzı Topuz, Serteller ve Nazım Hikmet ile ilgili anılarını anlatırken herkes kendine göre bir şeyler çıkarabiliirdi.

Hıfzı Topuz İstanbul’da ve Avrupa şehirlerinde Sertellere yakın bir kişiydi. Yolları sık sık kesişmişti. Bu kesişme noktalarında hep Nazım Hikmet ve Sosyalizm vardı. Sol kavşaklarda ve Nazım Hikmetli duraklarda temasları olmuştu. Sol ve Nazım, onların çekim alanlarıydı.

Hıfzı Topuz bu ifadeyle söylemese de, anlattıklarından çıkan sonuç böyleydi.

Hıfzı Topuz, Sertellerin yayınladıkları bazı anılarına da bazı eleştiriler yaptı, görüş ayrılıklarına değindi. Bu ayrılıklar ideolojik zeminden çok “Nazım Hikmet’in şahsi ilişkileri üzerinde” ortaya çıkan şeylerdi.

Yakın tarihin birinci elden ifşa edilmesi bakımından ilginç açıklamalardı bunlar.

Sertellerin 2005 yılı ödülünün bana verilmesi “ilginç beraberlikleri” de getiriyordu. Attila İlhan’dan Hıfzı Topuz’a, Zekeriya Sertel’den Nazım Hikmet’e, aramızda olanlarla da olmayanlarla da birlikte olmuştuk. Onları andık, onları konuştuk.

Gidenler sanki aramızda gibiydiler, ne güzel bir duygu... Yakın geçmişten gazeteci ve akademisyen arkadaşlarla söyleştik. Hoş bir akşam oldu, tadı damağımda kaldı...

Serteller, Nazım Hikmet, Attila İlhan hep birlikteydik o gece. “Attila İlhan için bir dakikalık saygı duruşu” komutuna bunun için çok şaşırmıştım...

Polis Koruması Altındayız!..

2002 yılının yaz ayları. Türkiye en kritik günlerini yaşıyor. Ulusalıcılar sahnede; emperyalizmin Truva atları ise her köşede iş tutmuşlar.

Aydınlık dergisinde CIA planlarından söz ediliyor. Olaylar günlük gazeteler ve televizyonlara kadar yansıyor.

Tam bu sırada İstanbul Valiliği ve İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nden telefonlar geldi. "Sayın Erol Manisalı, koruma altına alınacaksınız, hayatınız tehlikede".

Nur Sertel Rektör yardımcısı, onunla buluştuk. *"Nur, kızım nedir bu kepezelik, ne koruması?" "Valla Erol Hoca, siz dahil altı kişi listenin başındasınız, ben de dahil!"*

Hoppala, nereden çıktı bu iş? Talep Rektörlüğe İstanbul Valiliği'nden gelmiş. Nur'un gösterdiği biçimde bir dilekçe hazırlandı ve altına imzayı çaktım.

Bana bir sivil güvenlik görevlisi "tahsis ettiler". Sabah evden adımımı attığım andan itibaren gölge gibi yanımda.

Arabada yanımda, metroda yanımda, vapurda yanımda. Sadece üniversitedeki odamda yalnız kalabiliyorum; bir de ders verdiğim salonda.

Konferanslara beraber gidiyoruz: İzmit, Bolu, Bursa, Bandırma, Edirne, Tekirdağ gibi yerlerde birlikteyiz. Attila İlhan'la buluşmaya gittiğim zaman biraz mesafeli bir yerde oturuyor. Çok komik bir durum.

Bundan kısa bir süre önce de Attila İlhan Emniyet'e davet edildi. İzmir'deki bir mahkumun yazdığı bir mektupta Attila İlhan'ın adı geçiyormuş.

Buluşmak için TV 8'deki odasına gittiğimde henüz gelmediğini gördüm. Sordum, soruşturdum, kimse bir şey bilmiyor. Oysa kendisi çok dakiktir, hiç aksatmaz, tam zamanında gelir. Ne yaparsınız, “sosyalist planlaması ve disiplini!..”

Ben de merak ettim, sağlığından şüphelendim; yine de telefon ederdi. Sonunda çıkageldi. “*Ne oldu Attila Ağabey!*” dedim. Yüzünde esrarengiz bir hava esti, ciddi bir poz takındı ve fısıltıyla, “*Erol, Emniyet'teydim*” dedi.

Gayri ihtiyari güldüm, ne Emniyeti, neler oluyor deyince “mektup meselesini” anlattı. Yakın korumaya almamışlardı, ama “uzaktan uzağa koruyacaklarını” söylemişlerdi. Nasıl olacaksa, kendisi de pek anlayamamıştı.

Böylelikle Türkiye 2000'li yıllara girerken Attila İlhan ve bendeniz “öldürülme tehlikesi nedeniyle” polis koruması

altına alınmıştı. Ben “yakın koruma” altındaydım, güvenlik memuru gölgem olmuştu. Attila İlhan’a da uzak koruma altına alınacağını söylemişlerdi.

Benim korumam ortadaydı, hiçbir gizliliği yoktu. Buna karşılık Attila İlhan’ın durumu esrarengiz bir tablo arz ediyordu. Hatta arada bir, “*Yahu Erol, yoksa bunlar beni işlettiler mi?*” dediğini hatırlıyorum.

Benim yakın koruma memurum Adnan birkaç yıl içinde, en az 100-150 konferansımı dinledi. Düşünebiliyor musunuz? Dünyadaki yeni dengeler; Orta Doğu’daki gelişmeler, Avrupa’daki gelişmeler, Türkiye-Avrupa ilişkileri ve Kıbrıs konusunda 150 konferans. Adnan biraz meraklı olup da üniversitede doktoraya başlasa, dört dörtlük bir doktora tezi çıkarabilirdi.

Adnan’la artık çok samimi olmuştuk. Ara sıra bana, “*Hocam, sizi herkes seviyor, halk destekliyor; biz sizi kimden koruyoruz ki?*” diyordu.

Türkiye’de halk düşmanları serbestti; Türkiye’yi bölmek, parçalamak isteyenler ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşıyordu. Ve benim gibi, Adnan’ın ifadesiyle, “halkın sevdiği ve desteklediği insanlar” korunuyordu.

Bu çelişkiyi Adnan görerek yaşıyor, ama durumun esrarını bir türlü çözemiyordu.

Nasıl çözsün gariban, “CIA”sı, “MOSSAD”ı, bilmemesi ortalıktayken, “Devlet” kendini koruyamazken, Adnan bu sorunun yanıtını nasıl verebilirdi?

Attila İlhan'la bu çelişkiyi konuşurken içinde bulunduğumuz “koruma meselesi”nin komikliğine acı acı gü-lüyorduk.

Hedefte olan insanların rahatlığı ve fütursuzluğu için-de...

Bugün Kutlama Günü...

Bugün 8 Aralık Perşembe. Saat 13.00'da dersten çıkıp İktisat Bölümü'ndeki odama gittiğimde doktora öğrencileri, bazı öğretim üyeleri ve asistanlar "holde" toplanmışlardı bile. Türkel Minibaş, Zafer Tunca, Merih Paya, Targan Ünsal ve daha birçok arkadaşım oradaydılar. Dışarıdan gelenler de vardı.

Kitabın yayınlanışını kutluyorduk. On üç doktora öğrencimin ve iki dışarıdan katılan uzmanın çalışmalarının yer aldığı 500 sayfalık bir kitaptı bu. Kasım ayının son günlerinde Bilgi Yayınevi tarafından yayınlanmış ve piyasaya çıkarılmıştı. Bugün, yani 8 Aralık 2005'te, Cumhuriyet'in Kitap Eki'nde tam sayfa ilanı bile çıkmıştı. Son birkaç gün içinde üç televizyon kanalında kitap üzerine değerlendirmeler yapıldı.

Genç doktora öğrencilerimin ve asistan arkadaşların gururlanmaları, övünmeleri çok doğaldı.

Ama esas gurur duyan bendim; onlarla gurur duyuyordum.

Bu 500 sayfalık kitapta bugüne kadar ortaya çıkarılmamış veya yayınlanmamış bazı gerçekler de vardı. Hem Avrupa Birliği'ne hem de Türkiye-AB ilişkilerinin durumuna ilişkin önemli yeni değerlendirmeler yer almaktaydı.

Öğretim üyelerinin bazıları sözü Attila İlhan'a getirdiler. Öğrencilerimin bu çalışmasının, Attila İlhan'ın "Bir Millet Uyanıyor" dizisinden çıkmasının sevincini yaşıyorlardı.

Ben ise duygu dolu bir konuşma yaptım. Attila İlhan'ın, bu kitap basılmadan önce, yaz aylarında kitap için hazırlanmış olan cd'yi okuduğunu; ancak kitabı bu hali ile göremeden gittiğini anlattım. Öğrencilerime, giderken bile destek verdiğini anımsattım.

Kitabın yeni baskıları ortaya çıkarken, bu hususun da yazılmasının gerektiğini söyledim.

Bu kitabın bir başka özelliği de genç araştırmacıların "kolektif bir çalışması" olmasıydı. Bu salonda toplanmış olan insanlar, bu ortak emeği simgeliyorlardı. Genç arkadaşların gözleri pırıl pırıldı. Fakültede böyle bir şey ilk defa oluyordu.

Doktora öğrencilerinin benim yönetimimdeki ortak eserleri 500 sayfalık bir kitap olarak piyasaya çıkmıştı. Önemli bir yayınevi yapmıştı bu işi. Üstelik Attila İlhan'ın "Bir Millet Uyanıyor" dizisi içine alınmıştı. Ve üzerinde şimdiden konuşulmaya başlandı.

Bazı televizyon kanalları, bazı dergiler ilgileniyorlardı. Bilgi Yayınevi iyi bir tanıtım programı hazırlamıştı. Ben

Cumhuriyet gazetesindeki köşemde bir yazımı kitaba ve öğrencilerime ayırmıştım.

Daha ne olsun? Bu kitapta kendi yazılarıyla imzaları bulunan öğrenciler sevinmeyecek de kim sevinecekti?

İşte, 8 Aralık Perşembe günü saat 13.00'da başlayan ve iki saat süren bu toplantı öğrencilerim, ben ve diğer katılanlar için çok anlamlıydı ve bir ilke imza atmıştık. Kitaba koyduğumuz on beş isimle bunu yapmıştık. Çaylar içildi, kuru pastalar yendi, sohbet edildi, hoş vakit geçirildi.

Öğrencilerim bana bir armağan almışlar; güzel bir boyun bağıydı bu. Hem de sevdiğim renklerden oluşan...

Bilgi Yayınevi'nin öğrencilere telif ücreti yerine gönderdiği 250 kitabın, on beş kişi arasında eşit olarak paylaştırılmasına karar verilmiş.

Kitabı elime aldığım zaman hissettiklerim her zamankinden çok farklı şeyler. Öğrencilerimle birlikte üretmiş olmanın verdiği mutluluk; bir yıl boyunca o metinlerin hazırlanışı sırasında yaptığımız tartışmalar. Ödevlerin hazırlanmasındaki zorlanmalar, hepsi hepsi bu kitabın içinde.

Sadece fikirler yok bu kitapta; bir yıl süren ortak faaliyetin tüm anıları da saklanmış sayfalar arasına. Attila İlhan cd'yi okuduktan sonra benzer şeyleri tekrarlamıştı bana: "Erol, öğrencilerle birlikte ortaya çıkardığınız bu eserin verdiği tat başka olmalı..." demişti.

Benim neler hissettiğimi çok iyi biliyordu. Kitaplarımdan

birinde sözünü etmiştim: “Erol, sen tutkulu bir insansın, duygusalsın” demişti. Beni iyi tanıyordu. Bu kitaptaki tutkularımı da anlıyor, hissediyordu.

Keşke bu kitabı o da eline alabilseydi...

Kader, kısmet olmadı işte... Ama o, bu kitabın içinde. O da var, hem de her sayfasında. Kapağında, koskocaman adı bile yazılı: Yöneten: Attila İlhan...

Dumanaltı Olmak...

Sigara içmese bile dumanlar içinde boğulmuş, içki içmese de sarhoş masalarında arkadaşlarına eşlik etmiş. Sigarayı henüz bırakmadığım, yoğun olarak içtiğim yıllarda yanında fosur fosur tüttürürdüm.

Hiç aldırmazdı: *“Erol dert etme, ben yıllardır buna alıştım, beni hiç rahatsız etmez”* derdi. Sigara içmeyen, ondan nefret eden bir insan dumanaltı olunca nasıl aldırmaz?

Aldırmazdı işte; bu anormalliğe alışmıştı. Aslında başka çaresi de yoktu. Taa eski yıllardan beri en yakın arkadaşları, dostları sigara tiryakileriydi.

Ne yapacaktı yani? İki seçeneği vardı: Ya onları terk edecek, ya da dumanaltı olacaktı. Terk etmesi, uzaklaşması, onlarla görüşmemesi imkansızdı. O zaman katlanacaktı; katlanmak gerekiyordu. İstemese de, nefret de etse dumanaltı olmayı kabullenecekti.

Yıllar geçtikçe bu anormalliğin normal bir şey olduğuna

kendisini de inandırmaya başlamıştı. İnsan böyle bir yaratık; ölümlerden ölüm beğen dercesine, ya onları terk edeceksin ya da dumanaltı olacaksın.

Arkadaşlarından ayrılamayacağı için dumanaltı olmayı tercih etti.

Benimki biraz bencilceydi: İkimiz, yalnız başımıza sohbet ederdik. Ben sigara içmesem ortalık tertemiz olacaktı. Ama ben içiyordum işte.

Benim sigara içmeden yapamadığımı çok iyi biliyordu. Kıbrıs'ta Denктаş'la buluştuğum zaman özellikle yemeğin üstüne mutlaka sigara içerdim. Hiç unutmuyorum: 20 Temmuz 1997'de Bülent Ecevit, Rahşan Hanım ve eşim Nuriye, Denктаş'ın öğle yemeğinde bir araya geldik. 5-6 kişi içinde tek sigara içen benim. Ben sigarayı yakınca Bülent Ecevit -Rahşan Hanım'dan çekine çekine- benden sigara istedi. Uzattığım sigarayı sindire sindire içine çektiğini unutmuyorum.

Bülent Ecevit o kadar nazik bir insan ki, eminim ben sigaramı yakmasaydım, kesinlikle içmezdi. Zaten yanında sigarası bile yoktu.

Attila İlhan bütün bu olayları çok iyi biliyordu; ona tabii ki anlatmıştım. Bu bağımlılığımı bildiği için, *"Erol hiç dert etme, ben yıllardır alışığım zaten"* deyiverirdi.

2000'de sigarayı pat diye bıraktığım zaman çok şaşırmıştı. "Vallahi nasıl yaptın, birden bire kesiverdin; geçen akşam

Çolpan'la kulaklarını cınlattık. O da şaşırdı; '*nasil bırakmış, bravo doğrusu*' dedi" .

TV 8'deki odasında artık yasak koymuştuk; ara sıra ziyaretimize gelenler arasında elini sigaraya götüren olursa hemen çıkışıyordum: "*Bu odada sigara yasağı var, ona göre!*" diye uyarıyordum.

Zavallı Cihan Akerson az mı çekti? Sigarasını yakar yakmaz hemen söndürmek zorunda kalırdı. Benimki de biraz fazla bencillikti, ama ne yapayım? Bıraktıktan sonra "ortalığı temiz tutmak" hoşuma gidiyordu.

Kendimi "örnek bir çevreci" gibi hissetmemi sağlıyordu.

Bitmeyen Senfoni, “Hangi İnönü!..”

Bugün Ahmet Küflü telefon etti. Önce “Avrupa Birliği: Çıkılmaz Sokak” üzerinde konuştuk, hani şu, Erol Manisalı ve öğrencilerinin ortaya çıkardığı kitap. Çok memnundu, “*çok iyi gidiyor*” dedi. İlgi fazlaymış.

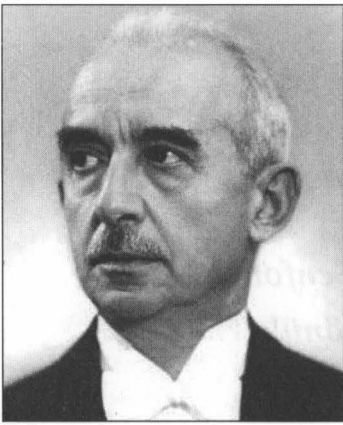
Ben sözü “Şu Çılgın Türkler”e getirdim. Türkiye’de ve dünyada, yayıncılık tarihinde bir ilk olduğunu ve üzerinde sosyolojik bir araştırma yapılması gerektiğini söyledim.

- Reklamı, Orhan Pamuk’un yüzde biri kadar yapılmayan...

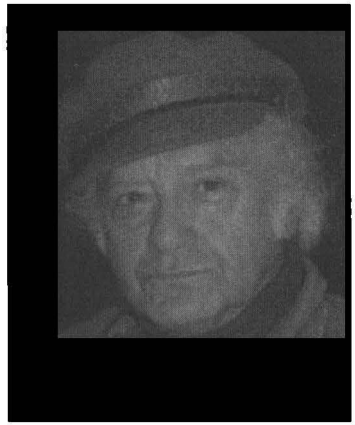
- Turgut Özakman gibi tevazu sahibi, kendini saklayan, reklamdan hoşlanmayan bir insanın yazdığı...

- Konusu medyatik ve sansasyonel olmayan; hatta kimilerinin “vatan, millet, Sakarya edebiyatı” diye baktığı...

- Üstelik Türkiye medyasında İkinci Cumhuriyetçilerin, gayri milli sermaye çevrelerinin, işbirlikçilerin, işbirlikçi İslamcı siyasilerin egemen olduğu bir dönemde halkın olağanüstü ilgisi ve talebi neydi? Bu, halkın başkaldırışıydı aslında...

İsmet İnönü

Attila İlhan

Ahmet Küflü'ye, vefatından önceki haftalarda, Attila İlhan'ın da buna nasıl şaşırdığını anlattım. Attila İlhan da 'Şu "Çılgın Türkler" in olağanüstü ilgi görmesine biraz şaşırmış gibiydi. "Erol, ne diyorsun, nasıl açıklıyorsun?" diye soru yönelttiğini çok iyi hatırlıyorum.

Ben de, "Bu, dip dalgasından öte bir şey, belki tufan dememiz gerekiyor" demiştim, şaka yollu...

Ahmet Küflü bana: "Şimdi Adana'da, Çanakkale'yi, 1915 destanını yazıyor" deyince çok sevindim. Aralık 2005'in ortalarıydı. Tamı tamına 14 Aralık. Ahmet Küflü bana bu müjdeyi veriyordu.

Arkasından ekledi, "40-50 yıllık birikim, kolay mı, adam derya gibi". Ve sesi titredi, "Attila İlhan yaşasaydı, 'Hangi İnönü' adlı bir kitap yazacaktı bizim için" deyiverdi. Bilgi

Yayınevi için “Hangi İnönü” kitabını yazacakmış, Ahmet Bey’le anlaşmışlar. Herhalde büyük gürültü koparırdı bu kitap, eğer yaşasaydı, eğer yaşasaydı Attila İlhan.

“Hangi İnönü” meselesini aramızda çok konuşmuştuk, çok tartışmıştık. “İşin içeriğini” iyi biliyorduk. Ama ‘Hangi İnönü’ kitabı için Ahmet Küflü ile konuştuğunu bana söylememişti. Oysa her şeyi söylerdi. Bunu söylememesini yadırgamıştım.

Ahmet Küflü ile telefonda dünü, bugünü ve yarını birlikte konuşuyorduk sanki. Turgut Özakman, Şu “Çılgın Türkler”, “Çanakkale Geçilmez” ve Attila İlhan’ın bitmeyen senfonisi: Hangi İnönü!..

Ahmet Küflü’ye ısrarla bastırıyorum; “Şu “Çılgın Türkler”in bu çılgın başarısı bir toplumbilimci tarafından mutlaka incelenmeli ve kitap haline getirilmeli” diyorum.

Ahmet Küflü yanıt veriyor: “Bilgi Yayınevi basmaya hazır...” Yarım kalan projeler, süren yayınlar, beklenen yeni kitaplar... Ahmet Küflü’yle Attila İlhan’ı ve Turgut Özakman’ı konuşurken başka ne akla gelir ki...

Bush'un Desteklediği Yazarlar...

Bu satırları Ahmet Küflü ile yaptığımız telefon konuşmasından birkaç gün sonra kaleme alıyorum. O telefon konuşmamızda Turgut Özakman, "Şu Çılgın Türkler" ve Attila İlhan'ın yönettiği "Bir Millet Uyanıyor" dizi kitapları üzerinde durmuştuk.

Bu arada Erol Manisalı ve öğrencilerinin imzasıyla yayınlanan "Avrupa Birliği: Çıkmaz Sokak" kitabı da en çok satanlar listesine girdi. Cumhuriyet'in Kitap Eki'nde üçüncü sırada olduğunu gördüm. Öğrencilerim adına çok sevindim.

Ama bu satırları yazmamın esas nedeni başka... 18 Aralık Pazar günü, Cumhuriyet'te "Bıçak Sırtı" köşemde Pazartesi çıkacak makaleyi gönderdim. Yazı, "Orhan Pamuk Nobel'i Garantiledi!" başlığını taşıyordu.

15 ve 16 Aralık günü gazeteler ve televizyon kanalları Pamuk'la doluydu. AB'den gelen bürokratlar Pamuk'un yanından ayrılmıyorlar. Mahkemede de yanındalar.

Orhan Pamuk, “Türkler soykırım yaptılar” açıklaması ile ABD’nin ve AB’nin resmi görüşlerine destek vermiş. Üstelik “Türkleri ve Türkiye’yi hafiften aşağılayan” açıklamalar yapmış. Mahkeme sırasında da halktan biraz tepki görmüş.

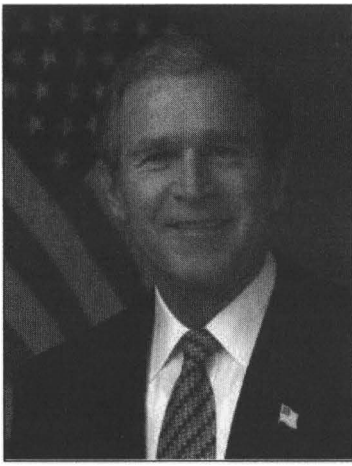
Garibime giden şu oldu: Başkan Bush İstanbul’a geldiğinde, Ortaköy’deki Galatasaray Üniversitesi’nin bahçesinde bir konuşma yaptı. Bush bu konuşmasında, Pamuk’tan övgüyle bahsetti. Danışmanların eline tutuşturdukları kağıttan okudu tabii. Pamuk’un destekçisi Bush! Türkiye’nin % 86’sının karşı çıktığı; Avrupa halkının % 70’inin hiç sevmediği; Amerikalıların bile 2006 yılı başı itibariyle üçte ikisinin politikalarını eleştirdiği faşist bir siyasetçi, Orhan Pamuk’u neden över ki? Üstelik Bush’un edebiyatla uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını dünya alem tahmin edebilir.

Ama Orhan Pamuk, Bush gelmeden önce de Batı’nın sömürgeci politikalarına destek veren açıklamalar yapıyordu.

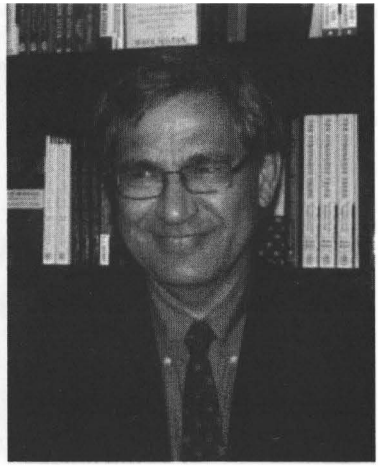
Şimdi de AB’nin memurları “goril” gibi yanında durarak Pamuk’u koruduklarını gösteriyorlardı. Kimden mi? Galiba Türk halkından, herhalde teröristlerden değil.

Yaz aylarında bu konu açıldığında Attila İlhan’a, “Anlamıyorum, o kadar popüler bir yazar neden Bush’lara ihtiyaç duyar ki?” diyerek yakınmıştım.

“Birkaç yıl önce Bengaldeşli bir kadın yazar da ödül almıştı, o da ‘Batı’nın hoşuna gidecek şeyler’ söylüyordu. Bu hep böyle olmuştur, sömürgecilerin hoşuna gidecek şeyler söylediğiniz, yazdığınız zaman ödüllendirilirsiniz” dediğini çok iyi hatırlıyorum.

G. W. Bush

Orhan Pamuk

İşte bu nedenle yazımın başlığını “Orhan Pamuk Nobel’i Garantiledi!” diye atmıştım. Bana göre 2006’da şansı %50’yi geçmiştir. Avrupa basınında da sayfalara yerleşti.

Bushlar, Brüksel memurları onun arkasındalar, yetmez mi! Nobel için en önde gelen ölçü Batı’nın çıkarlarına hizmet edeceksin, gerisi kolay.

Turgut Özakmanlar mı? Bush da, Brüksel memurları da onu hiç sevmezler. Çünkü Turgut Özakman yazdıklarıyla, “kendi halkının yanında durduğunu gösteriyor”. Ne diye ödül versinler ki!..

Geçtiğimiz yıllarda Pamuk için “*Nasıl buluyorsun?*” diye Attila İlhan’a birkaç defa sorduğumu hatırlıyorum, yani ro-

manca olarak:

“Satıldığı kadar okunan biri değil, biraz daha beklemek gerek” dediğini hatırlıyorum.

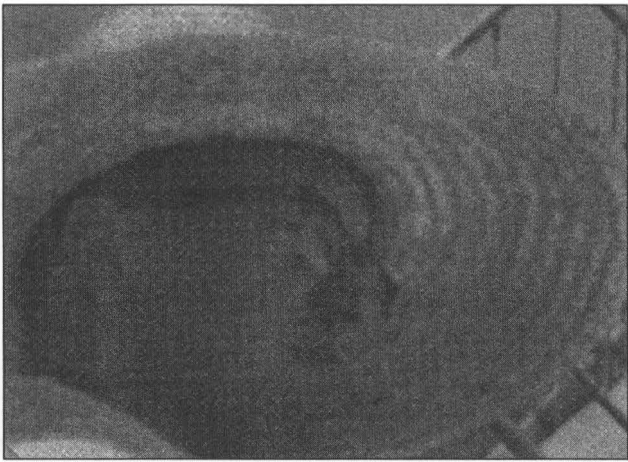
Beni Hürriyetin Manşetine Taşıyanlar...

Sefa Kaplan'ı çok iyi tanıyordu. Hatta eski yıllarda teması bile olmuştu. Sefa Kaplan Attila İlhan'a gelip konuşmuştu, ona bir iki yazısını da göstermiş. Aynı dergide bulunmuşlar.

Sonra bir şeyler olmuş, 1980 sonrasında Londra'ya gitmiş. *"7-8 sene orada kaldı, yaşadı, çocuğunu da orada yetiştirdi, şaştım kaldım"* diyordu Attila İlhan. *"İngilizlerin himayesine mazhar oldu herhalde"* diye de ekliyordu.

Sefa Kaplan'ı ben hiç bilmiyordum. Taa ki Hürriyet'te "Manastırda Bir Amerikalı" kitabımla ilgili o sansasyonel manşetleri atıncaya kadar. Kitapta John ile olan arkadaşılığımı Türk- Amerikan ilişkileri çerçevesinde ortaya koymuştum, ve hatırlayabildiğim her şeyi bire bir kitaba aktarmıştım.

Kaplan'ın yazısında John'un bana anlattığı "bazı olaylar" abartılıyordu. Diplomat olan John, profesyonel bir CIA ajanı gibi sunuluyordu. John'un mahalle komşusu Erol Manisalı da CIA ajanının arkadaşı gibi Hürriyet'in birinci sayfasında yer aldı. Hem de sayfanın yarıdan fazlasını kaplayacak bir biçimde.

Eski Diplomat şimdi papaz John Muehlke

Kitabımı okuyup haberini yapan gazetecinin adını böylelikle öğrenmiş oldum. İsmi duymuştum ama in mi, cin mi, hiçbir fikrim yoktu.

Haberle birlikte ben de öğrendim. Attila İlhan'a sordum, tanıyordu. *“Hem de iyi tanırım, bana yıllar öncesinde gelmişti”* diye başladı ve uzun uzun anlattı. Londra’da yedi yılı nasıl geçirdiğini, çocuğunu nasıl okutabildiğini biraz garipsemişti.

Hatta *“siyasi eğiliminin nasıl değiştiğini”* de söyledi. O kadar iyi tanıyordu. Sağın uçları ile solun uçları arasında gidip geldiğinden söz ediyordu.

“Hürriyet’te Sefa’nın yazdığı yazılar seni lekelemeye yönelik

yazılar” tezini savundu. “Manastırda Bir Amerikalı” kitabımı Attila İlhan da okumuştı. Sefa Kaplan’ın yazı başlıkları ile kitabın içeriği örtüşmüyordu. Okuyanların kafasında bazı tereddütlerin, şüphelerin yaratılması adeta teşvik edilmişti.

Attila İlhan, Sefa Kaplan’ın esrarengiz kimliği ile yazıda kullandığı üslup arasında bağlar kurmaya çalışıyordu. Onu iyi tanıdığı için, bu bağları kurmakta gecikmedi.

Buluşmalarımızda, konuyu ben açmasam bile o açıyor-
du. “*Bak, sana şunu söylemeyi unutmuşum; şimdi işler yerli
yerine oturuyor*” diye kafasındakileri tamamlıyordu.

İşin ilginç yanı, beni tanıyan tanımayan herkes “üze-
rimde bazı şüpheler yaratılmak istendiğini” fark etmişlerdi.
“*Hocam, maksatlı bir yazı*” diyenler çok büyük bir çoğunlu-
ğu oluşturunuyordu.

Attila İlhan ilginç bir insandı. Herkesi tanırdı. Ona herkesin yolu şöyle ya da böyle düşmüştü. Sefa Kaplan’ı bu kadar iyi tanıyıp tahlil etmesine şaşırmadım dersem yalan olur. İngiltere macerasına kadar her şeyi biliyordu, şaştım kaldım...

Aynı Cephedeki Alternatifler!..

Bugün 21 Aralık 2005 Çarşamba. 21 Aralık, yani yılın en uzun gecesi ve tabii en kısa gündüzü.

Sabah gazetelerini önüme seriyorum. Bazıları Cumhurbaşkanı Sezer'i ve TÜSİAD'ı ön plana çıkarmışlar. Günün haberi bu; günün “menü”sü gibi!.. TÜSİAD - Sezer beraberliğine karşılık MÜSİAD – Tayyip - Odalar Birliği takımı.

Türkiye sahnesinde iki cephe oluşturulmuş: Birinci alternatif AKP iktidarı; karşısında duran seçenek ise TÜSİAD ve çevresi oluyor.

1) Her ikisi de liberal ekonomi, liberal piyasa üzerine odaklanmışlar.

2) Her ikisi de ABD ve AB hayranı. 6 Mart 1995 Gümrük Birliği, 17 Aralık ve 3 Ekim “bağlanma” belgeleri ortak favorileri. Birlikte savunup kotardılar.

3) Her ikisi de Ulusal Cephe'ye can düşmanı gibi bakıyorlar.

4) Cumhuriyet ve Atatürk ilkeleri konusunda

birbirlerinden uzak kaldıklarını iddia etmek oldukça zor... Birisi doğrudan karşı; diğeri örtülü karşı veya gardırop Atatürkçüsü.

Birbirlerine karşı, birbirlerinin alternatifi diye medyanın kamuoyuna sunduğu cephelerin her ikisi de aynı: Küreselci, Batı'ya tek yanlı bağlanmayı reddetmeyen, sosyal devleti sevmeyen, ulusal politikalara karşı çıkan bir ortaklık içindeler.

Böyle alternatif olur mu? Ölümlerden ölüm beğen, gibi bir şey. “Ya o, ya bu” değil; “ya bu, ya bu” anlayışının adeta klasik bir örneği.

Aslında her ikisi de aynı. Elbiselerinde, seçkinliklerinde, sosyal davranışlarında bazı farklar görülse bile mutfakta pişirdikleri şey aynı.

Her ikisi de Washington'un ve Brüksel'in söylediklerinin yerine getirilmesini sapına kadar savunuyorlar.

- Irak mı? Amerika ile birlikte işgal etmek gerekir.
- Kıbrıs mı? Ver gitsin, ne olacak sanki.
- Patrikhane mi? Tabii ki ekümenik...
- Piyasa mı? Yabancılar istedikleri gibi işgal edebilirler.
- Güneydoğu mu? Batı ne isterse o olur...
- Küreselleşme her şeyimizdir; biz yokuz, onlar var.
- Bir yanağımıza tokat atarlarsa öbür yanağımızı da çevirmeliyiz.
- Misyonerlere kapımız sonuna kadar açık.
- Eğitim, bizim değil onların bileceği şey...

Bütün bunlarda beraber olacaksınız, sonra da bu ortak cepheyi iki ayrı alternatifmiş gibi gösterip halkı kandıracaksınız.

Attila İlhan sağ olsaydı TÜSİAD-AKP şamatasını işte böyle yorumlardık. Ama hatırlıyorum, buna benzer kavga numaraları sergilenmişti ve biz de üzerinde benzer konuşmalar yapmıştık.

Daha önce yazmıştım ya; “Düşünceler” kitabında Üzeyir Garip’in söylediklerini aktarmıştım. Rahmetli: “*Sosyalizmi en iyi kapitalistler becerir*” dememiş miydi?.. TV 8’deki bir konuşmasında...

Çıkış yoktu, kaçacak yer yoktu sanki. Hani Tansu Çiller’in “ya olacak, ya olacak” demesi gibi bir şey... “Ya sömürgecilik, ya da sömürgecilik” anlamına gelen bir dayatma bu; başka türlü düşünebilir miyiz?

Bunlar Atatürk’ü, Chavez’i nasıl sevsinler...

Yeni Sömürgecilik Üzerine Çeşitlemeler...

“Yeni sömürgecilik”, aynen “yeni liberalizm” gibi... İktisatçılar “yeni liberalizmi” 1990 öncesinde de tanımlıyorlardı. Sadece Avrupa’nın eski, denizaşırı sömürgecilik dönemlerini unutturmak için önüne “yeni” sözcüğünü eklediler.

Yeni sömürgecilik, uygulama ve tanımlama olarak Soğuk Savaş’ın bitişiyle birlikte sahneye çıkarıldı. Benim, “içimizdeki Danimarkalılar”, Attila İlhan’ın “hain kontenjanı” olarak ortaya koyduğumuz devşirmelerdir bunlar.

Attila İlhan bunlara biraz daha “idealist” bakardı. Ben işin ortasına “işlevselliği” oturtuyorum. “Bir elit kişi olarak, ahlaken istemese bile yine de olmak zorunda bırakılanlar,” benim Danimarkalı’larımdır”. Attila İlhan’ınkiler ise daha çok istekli bir biçimde bu işe sarılanlardan oluşur. Sadece maddi çıkarları bakımından değil “elit kimlikleri açısından da” heveslidirler.

Batı emperyalizminin Soğuk Savaş sonrasındaki yeni sömürgeciliğinde Attila İlhan’ınkiler de, benimkiler de vardır. Muhtemelen Attila İlhan’ınkiler daha ağırlıklıdır. Yeni sömürgecilik son dönemde, kültürel sömürgecilikle eş anlamlı kullanılmaya başlandı.

Aslında kökleri çok eskidir; dil, din ve kültür sömürgeciliği Avrupa'nın denizaşırı sömürgeciliği ile eş zamanlı yürümüştür. Ancak bugün iktisatçıların, siyasetçilerin, askerlerin, din adamlarının ve sanatkarların, “meseleye disiplinler arası bir olgu” olarak bakmaları gibi, konuyu inceleyen ve bu konuda yayınlar yapan uzman ve araştırmacıların büyük çoğunluğu da “kendi disiplinleri açısından” yaklaşıyorlar. Oysa ABD ve Avrupa bütün faktörleri birlikte kullanıyor.

- Amerika'nın Marshall Yardımı ile başlattığı süreçte iktisadi, siyasi, askeri ve kültürel öğeler birlikte kullanıldı.

- Amerika'nın “Barış Gönüllüleri”, kültür ve eğitim faktörlerinin “siyasetin bir maşası” olduklarının bir ispatıdır.

- ABD NATO'yu yalnızca askeri bir örgüt olarak kullanmıyor, siyasi amaçlarının beraberinde değerlendiriyor.

5-6 yıl önce İngilizce yayınlanan bir Japon dergisinde iki Japon tarih profesörünün yakınmalarını okumuştum. Japon gençlerinin “Amerikan tüketim kalıbına olan hayranlıklarının” doğuracağı tehditleri anlatıyorlardı.

Aynı konuyu Z. Brzezinski de Büyük Satranç Tahtası adlı ünlü kitabında açık açık itiraf ediyordu: “ABD'nin dünya egemenliği konusunda elinde bulunan en güçlü kart, dünya gençliğinin Amerikan yaşam tarzına olan tutkusudur”, diyebilmektedir.

Batı kapitalizminin ögesi olan kültürel emperyalizmin literatüre geçen adı, “yeni sömürgeciliktir”. Türkiye yeni sömürgeciliğin kurbanlarının başında geliyor.

Son on yılda bu konuda en fazla biz yazdık galiba: Sevgili Attila İlhan ve bendeniz.

Halk Meclisi Gibi...

Sanki halk toplanıyordu. Ben ondan 5-10 dakika önce geldim. Çantamdan son bir haftada bana ulaştırılan üç dosyayı çıkardım ve göz atmaya başladım.

O da gelir gelmez çantasını açtı ve gelenlerden ilkini masanın üzerine yaydı. Neydi bize gelen bu raporlar, yazarlar ve dosyalar? Kimler gönderiyordu? Bir kısmında ayrıntılı isimler, imzalar vardı, e-posta ile gelenlerde ise daha çok “grup”, “merkez”, “topluluk” gibi kolektif adlar yer alırdı.

İşin en ilginç yanı da Attila İlhan’a ve bana gönderilen “malzemelerin” hemen hemen yarısı ortak şeylerdi. Hem ona hem bana göndermeleri, bizi nasıl özdeşleştirdiklerinin bir simgesiydi aslında.

Yüzde doksani araştırmaya dayalı ciddi çalışmaları içerirdi. Bu hafta gelenler arasında şunlar bulunuyor:

- İki tanesi misyoner faaliyetleri ile ilgiliydiler. Ege bölgesinde İzmir merkezli Hıristiyanlık propagandaları geniş bir dosya olarak sunuluyor. Hangi “ev-kiliseler” nerelere

dağılmışlar, hangi sivil toplum örgütleri ve hangi şahıslar için içindeler, gibi ayrıntılı bilgilerdi bunlar.

İçlerinde tanıdık isimlere rastlayınca şaşırıp kalıyoruz.

- Güneydoğu'ya ilişkin ve teknik bilgileri de içeren koca bir dosya... Altında kapı gibi imzalar ve mühürler var. Mühendisler, mali müşavirler, kimler kimler... Attila İlhan'ın ve benim değil, konunun uzmanlarının üzerinde oturup tartışabilecekleri nitelikte bilgiler ve tahliller yer alıyor.

- Bizim için zor bir ödev. Bazen de benim uzmanlık alanımda raporlar gelir. Bir tanesi böyle: tarımda dışa bağımlılığın sistemli olarak nasıl yürütüldüğünü gösteriyor. Konunun uzmanları otursalar, her biri üzerinde ciltlerle yayın yapılır.

Uzmanların ve halkın bize ulaştırdıkları raporları, teknik çalışmaları ve bilgileri konuşurken arkamızdaki büyük kitleyi de görüyoruz. Sanki bir halk meclisinin gönüllü seçtiği temsilciler gibi hissediyoruz kendimizi.

Son on yıl içinde bize gönderilen dosya ve raporları bir yayınevi kitaplaştırmaya kalksa 20-30 büyük ciltlik bir dizi çok rahat tamamlanırdı.

İçlerinde sadece ciddi ve teknik bilgi ve tahliller yer almıyor, Yeşilçam hatıralarından öğrencilerin “post-modern Hababam Sınıfı” serüvenlerine kadar her şey geliyor.

Gelen malzemelerin hepsini incelememize imkan yok. Hatta anlamamız bile zor. Elimizden geldiği kadar bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.

Kendimizi bir okyanusun ortasında hissettiğimiz oldu. A'dan Z'ye her şeyle muhatap olmak ve bilgilendirilmek insanı biraz da ürkütüyor. İçlerinde öyle saha araştırmaları çıkıyor ki, insan inanmakta zorlanıyor.

Ama öyle bir iletişim ağı ki, insan toplumsal gelişmelerin görünen örgütlenmeleri yanında, buzdağının görünmeyen boyutunu da hissedebiliyor.

Türkiye bu açıdan olağanüstü zenginlikler sunuyor. Bizim toplumumuz gerçekten çok dinamik. Toplumsal örgütlenmelerimizin zayıf kalmasına karşın bu tür dinamikler toplumdaki dengesizlikleri biraz olsun telafi ediyor. Ayakta kalabilmemizin başında bu özelliğimiz geliyor galiba.

Çelişkiler... Çelişkiler..

- Değerler sistemi, “geçmişten” oluşup gelen şeylerdir.
- Descartes’ın “Düşünüyorum, öyleyse varım!” bakışı, her şeyi akıl etrafında toplar. Esas olan “akıl”dır. Aydınlanma felsefesi bununla başlar.
- Avrupa muhafazakarları, “dün ve bugün, yarına doğru devam eder!” felsefesine tutunurlar.
- Bugün Avrupa’nın ABD’den farkı “geçmiş değerler sistemine hâlâ bağlı oluşunda” görülür. Bu Avrupa için bir derinliktir.
- Ama aynı zamanda, “Avrupa’nın muhafazakar görüşünün” yaklaşımını da yansıtır.
- Sosyalizm “Avrupa’nın muhafazakar cephesi” ile çelişiyor ve çatışıyor, ‘Aydınlanmacı Düşünce’ye dayanmak zorundadır.
- Ya liberal görüş? Hem muhafazakar düşünceye, hem de Sosyalizme karşı değil mi?
- Ancak “muhafazakar” ve “liberal” görüşlerin ortak bir zemini var: “Batı’nın kapitalizmi ve sömürgeciliği”. Batı’nın

kapitalizmi, aynı zamanda, onun sömürgeciliğini de vazgeçilmez hale getiriyor.

- Batı'nın Sosyalizme karşı muhafazakar ve liberal ayaklarının bulunması bir çelişki değildir. Batı Avrupa hem muhafazakar hem de liberaldir. Muhafazakarlığının temelinde 400 yıl ile 2.000 yıl arasında yayılan küresel ve uzun bir zemin bulunmasına karşılık, "liberallik" görece ve yerel bir olgudur.

Örneğin "liberal ekonomi-liberal politika" anlayışı,

- Avrupa "içinde" ve "dışında" farklı gözle değerlendirilir;

- Zaman içinde, duruma göre, "en müdahaleci" yöntemler bile uygulanabilir: "Tarıma destek", "dışarıdaki ülkenin askeri işgali" örneklerinde olduğu gibi.

Avrupa Birliği, piyasa ekonomisi (liberal ekonomi) uyguluyorum derken tarım sektörünü en müdahaleci bir biçimde yıllar yılı yönetegelmiştir. "Liberal pazar" derken, yüz bin sayfaya varan ayrıntılı düzenlemeler ve müdahale araçları oluşturmuştur. Esas mesele, "kapitalist düzen ile toplumsal yarar" arasında örtüşmenin ve bütünleşmenin sağlanmasıdır.

- AKP'nin ideologları "Avrupa muhafazakar düşüncesini" esas alarak Türkiye'de sistemi yönlendirmek istiyorlar. Bu bağlamda, "Osmanlı'nın kültür ve zihniyet olarak kesin-tisiz devam ettiği" tezi ortaya atılıyor.

- O zaman da Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in kuruluşu, anti-emperyalist ve Kemalist fikri bir kenara itmek gerekiyor. Bu nedenle "Avrupa muhafazakarları ile Osmanlı ve Türkiye arasında yeni bağlar" ortaya konuyor.

- AKP iktidarı ile birlikte Osmanlı'nın öne çıkarılması ve son iki yüzyıl içindeki Avrupa muhafazakarlığına dört elle sarılmak istenmesi anlam kazanıyor.

- Bütün bunları ABD ve AB'nin "ılımlı İslam devleti" formülü ve önerileri ile bütünleştirdiğimiz zaman resim daha da netlik kazanıyor.

- Ancak bu resimdeki esas ve sürükleyici unsurların Batı emperyalizmi, vahşi kapitalizm ve sömürgecilik olduğunu görmemiz gerekir. "ılımlı İslam devletinin", "tarikatların" ve "muhafazakar düşüncenin" yeniden ısıtılarak öne çıkarılması, "esas hedefe yönelik araçlardan başka bir şey olmuyor".

Hain Kontenjanımız Ne Kadar?

- “Kendi devletini yabancılara gammazlayanlar” demiş, hain kontenjanımızdan söz ederken. Belki “kendi milletini” demek daha doğru olurdu.

- Dedim ya, bizim bir hain kontenjanımız, oldum olası vardır, taa Tanzimat’tan beri, Cumhuriyet’te de devam etti.

- Ben işin “teknik yapısını” ortaya koymak istiyorum. Esas mesele “Batı emperyalizmi ile bir alışveriş meselesidir”. Adam bakıyor, bizim tarafta ulusal politika yok: Ne iktisadi, ne siyasi, ne askeri ve ne de kültürel. Şirketse, bir Batı şirketinin arkasına yamanmak zorunda; öğrenciyse, yabancından burs isteyecek; çünkü bizim devlet artık sosyal falan değil, “ben sana bir şey veremiyorum, git başının çaresine bak” diyor. O da Erasmus bursuna veya Cola’ya başvuruyor.

Eğitim düzeni mi? Ulusal eğitim politikasına özellikle boş veriliyor. İslamcı şemsiyenin “tutkal vazifesi” görmesi için çaba harcanıyor. O zaman öğrenci de, profesör de yabancının kapısını çalıyor ve yavaş yavaş hain kontenjanına doğru yol almaya başlıyor.

Şahis olsun, şirket olsun, sivil toplum örgütü olsun “kendi toplumundan” destek alamıyor. Çünkü içeride ulusal ve entegre ne iktisat, ne kültür politikası var. IMF, AB organları ve dışarıyla yapılan tek yanlı anlaşmalar bizim içeride ulusal ve bütünleştirilmiş politikalar izlememizi engelliyor.

İçimizdeki kimileri, bunu özellikle yapıyorlar:

- İslamcı siyasiler “din ve inancın tutkal görevi” yapmasını istiyorlar. Ulusal iktisadi politikalar, ulusal sosyal politikalar öne çıkarsa tarikatların, cemaatlerin hali nice olur? Olaya böyle bakıyorlar işte.

- Kimi sermaye çevreleri, “gayri milli olmayı” istiyor. Baştan bunu istemese bile, “ilişkide olduğu Batı’nın devtekelleri” bizimkini iğfal ediyor. Çünkü tekelin arkasında kendi devleti var. ABD ve AB kendi şirketlerini her alanda destekliyorlar. Öylesine bir makro politikalar şemsiyesi kurmuşlar işte.

Pazara iktisadi silahlarla giremezse askeri silahlarla girip şirketlerinin önünü açıyor. O zaman bizim şirket de ihale almak isterse, Amerikalı ya da İngiliz şirketin taşeronluğunu yapmak zorunda kalıyor. Şirkete bağlı olunca, arkasındaki devlete de bağlanıyor, “mecburiyetten”, hain kontenjanına dahil oluyor.

Hatırlıyorum, galiba iki yıl önceydi. Onun hain kontenjanı meselesini açması üzerine bütün bu düşüncelerimi kendisine anlatmıştım. Bugün nereden mi aklıma geldi? Kamran İnan’ın geçen gece Avrasya televizyonunda sohbetini izlerken

Kamuran İnan

“hain kontenjani” sözcüklerini sık sık duydum, oradan aklıma geldi.

Son 20-25 yıl içinde hem Attila İlhan’dan hem Kamran İnan’ dan duydum ve okudum. Ama ilk defa hangisi kullandı, bunu hatırlamıyorum; belki aranızda bir hatırlayan çıkarır. Ya da, hangisi önce söyledi, bunun hiç önemi yok, der geçeriz. Önemli olan bir “hain kontenjanımızın halen bulunduğudur... Nedeni ne olursa olsun. Ancak Attila İlhan’la Kamran İnan arasında ufacık bir fark vardır: ABD ve NATO bu farkı oluşturur.

Devrimci miydi? Yoksa Evrimci mi?

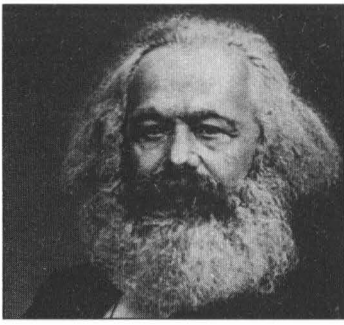
Marksist, sosyalist, devrimci Attila İlhan mı? Muhafazakar, evrimci, gelenekçi Attila İlhan mı? Nasıl tanırdınız, diye sorsanız işin erbabı olanlar herhalde birinci gruptakileri söylerler, “tabii ki devrimciydi... Tabii ki Marksist idi. Tabii ki sosyalistti” diye sıralayıp giderler.

Ama diğer yanıyla da apayrı bir kapı aralamıştı;

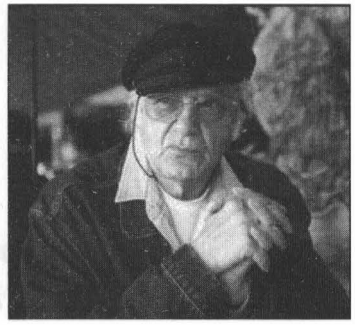
- “Bugünü ve yarını anlamak için 'dün' ile bağlantımız koparılamaz. Cumhuriyet’le Arapça ve Farsçanın bir kenara itilmesi büyük hatadır. Bu kimyasal terkip bozulmamalıydı...”

Aramızdaki konuşmalarda en az 10-15 defa bu konuyu tartıştık.

Köy Enstitüleri’ne karşıydı: Bunu, yapay bir “enjeksiyon” olarak algıladı. Köy düzenine “bir müdahale” olarak görürdü. Oysa bu kurumları savunanların temel dayanağı bu müdahalenin “devrimci kimliğindeydi”. Peki, Attila İlhan “muhafazakar” mıydı?

Karl Marks

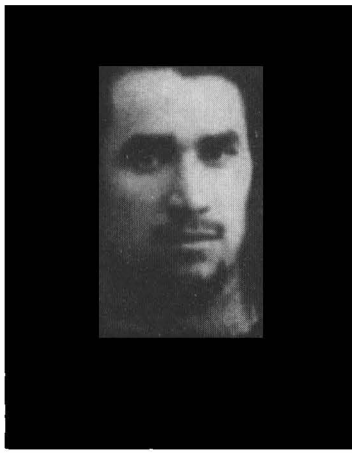
Atilla İlhan

- Kendisi ateist olsa da İslam'ın Türkiye'deki önemine inanırdı. Din, toplumun temel öğelerinden biriydi ona göre.

Bu üç faktör üzerinde epeyce tartıştık. Onda ilginç bir "muhafazakar kimlik" vardı. Bu nedenle "İslamcı ve muhafazakar" cepheden büyük ilgi görürdü. İslamcı ve muhafazakarlarla çok iyi örtüşen bazı damarları bulunuyordu. Küresel kimlik içinde bu çelişkiyi değerlendirmek zordur. Ancak Türkiye'de ve hele bu coğrafyada ele alındığında, bu çelişkiler ister istemez kaçınılmaz hale gelir.

Sultan Galiyev de bu çelişkileri yaşamadı mı? Komünist ve ateist olmasına karşın Müslüman dünyasının, mazlumlara bütünlüğüne inanmadı mı? Ateist bir insanın İslam'ın bütünleştirici kimliğine sarılması ne büyük bir çelişkiydi.

Doğu ile Batı'nın kesiştiği bu coğrafyada dün de bugün de bu çelişkiler yaşanmaktadır. Mustafa Kemal de

Sultan Galiyev

hocalardan yararlanmadı mı?

Ancak şunlar eklenebilir: Sultan Galiyev'in, Mustafa Kemal'in o günkü koşullar içinde yararlandığı unsurları bugüne taşıyabilir miyiz, sorgulaması yapılabilir.

Tarihin kendi koşulları içinde görülen "kimi çelişkileri" genelleştirmek doğru olmaz, diye düşünebiliriz.

Bugün Batı kapitalizmi "yeni muhafazakarlık" adı altında "yeni sömürgeciliği" pazarlamaktadır. Yeni sömürgeciliğin içinde ise "devrimciliğe karşı evrimcilik" tezi yer alıyor.

Yeni sömürgeciliğe karşı, "karşı düşünce cephesini oluştururken" onun kullandığı araçları kullanacak mıyız, sorusu kafamızı işgal etmektedir.

Aynen kimilerinin kafasında, "radikal İslam" ile "ılımlı

İslam” arasındaki çelişkiler gibi...

Hele bu coğrafyada bizim içinde bulunduğumuz tarihi derinlikler içinde bu çelişkiler hep yaşandı ve yarın da yaşanacak...

Devrim mi? Demokrasi mi?

Demokrasi aslında bir araçtır. Bunu Batı'nın muhafazakar, yeni muhafazakar ve global düşünürlerinden sosyalist düşünürlerine kadar büyük çoğunluğu kabul ederler. Bunu kitaplarına geçirmişlerdir.

Robert A. Dahl'dan Alain Touraine'a kadar hepsinde buram buram görülür. Demokrasi sadece bir yöntemdir. Bu yöntemi istismar edenler de görülmüştür. 1922'de Mussolini, 1933'de Hitler demokrasiyi bir araç olarak kullandılar. 19. yüzyılda Birleşik Krallığın uyguladığı demokrasi aristokrasinin, kapitalizmin ve İngiliz sömürgeciliğinin bir vasıtası olmadı mı? 19. yüzyılın ilk yarısında, "sadece mülk sahibi olanlar" oy kullanabiliyordu.

Kadın-erkek eşitsizliği İngiltere'de 1928'e kadar sürdü.

Liberalizm, yeni liberalizm, sosyal demokrasi, muhafazakarlık, yeni muhafazakarlık, sosyalizm gibi kavramlar ise ideolojilerdir.

- Türkiye'de siyasal İslamcılar demokrasiyi "tamamen

biçimsel yönü ile” ele alırlar. “Halk bize yetki verdi; biz bu yetki ile istediğimizi yaparız” düşüncesine sahiptirler.

Oysa demokrasi, seçimle iş başına gelen yönetimlerin “politika uygulamalarını hangi kurallar ve kurumlar çerçevesinde yürüteceklerini” de belirleyen bir rejimdir.

Devrimciler (ve sosyalistler) aynen 1922 ve 1933’te Avrupa’da olduğu gibi, 2002 sonrasında Türkiye’de yapıldığı gibi, eski ve asli kuralların değiştirilebileceğini varsaydıkları için demokrasiye hep şüpheyle bakarlar.

Ayrıca Batı demokrasilerinde kapitalizmin “esas zemini” oluşturduğunu görüyoruz. Bu zemin beraberinde dış sömürüyü, yani küresel sömürüyü ortaya çıkarıyor.

O zaman Batı demokrasisi, kapitalizm ve sömürü ile bütünleşmiş oluyor. Bu hali ile Batı demokrasisi dediğimiz zaman, “Batı kapitalizmine ve sömürgeciliğine hizmet veren bir araç” olarak düşünölmek zorunda kalınıyor.

Hele hele 1980’li, 1990’lı ve 2000’li yıllarda liberal ekonomi-liberal demokrasi Batı’nın pazarladığı ticari bir ürün haline gelince “sol cenahtaki tepki” büsbütün şiddetleniyor.

1990’lı ve 2000’li yıllarda bu konuyu sıkça tartıştık. Attila İlhan devrimci ve sosyalist kimliği içinde bunu, tamamen Anglo-Amerikan salatası gibi görmüştür. “Siyaset Güncesi” isimli kitabımda bundan genişçe söz ettiğimi hatırlıyorum.

Atatürk’ün içinde genişçe yer aldığı ve İş Bankası tarafından yayınlanan son iki kitabında Attila İlhan bu konulara da girdi. Mustafa Kemal’in devrimciliğini Fransız Devrimlerine dayandırırken, kafasındaki esas düşünce buydu. Esas olan

devrimciliktir, devrimlerdir, diye bakardı.

Ben sürekli olarak, “sosyal sınıflara dayalı bir demokrasiyi” savundum. Sınıfsal çıkarların siyasete yansiyarak demokrasinin içinde, “teorik olarak da olsa” bulunduğu bir yapı...

İktisadı öğretirken öğrencilere “tam rekabeti” de ayrıntılı ayrıntılı anlatırız. Ama bunun “hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini de” ekleriz.

Bu da öyle; eksik bir demokrasi... Ne kadar eksik, ne kadar fazla, onu da yaşayarak anlarız, görürüz... Günahlarıyla, sevaplarıyla...

Yeni Yeni Koymaya Başladı...

İçimde bir boşluk, gidişini, yokluğunu yeni yeni hissetmeye başlıyorum. Kasım, Aralık geçti, Ocak ayının ortası oldu. Üç ay doldu; sohbetlerimizin yokluğunu, onun kayboluşunu şimdi daha iyi hissetmeye başlıyorum.

Hayatımda bir eksiklik, bir boşluk var. Alıştığı gıdayı alamayan, temiz oksijeni bulamayan, solumakta zorlanan biri gibiyim. Evde, çalışma odamda masanın başına oturunca, kalemi elime alınca içimde hissediyorum bunu.

Eski günlerdeki o haftalık sohbetlerimiz bir düşünce depolaması, gibiydi. Konuştuklarımız, değiştirdiğimiz belgeler, kaynaklar ve kitaplar hayatımın ayrılmaz bir parçası olmuştu onca yıl. Hele o karşılıklı attığımız kahkahalar...

Birden bire ortaya çıkan bir boşluk... Sohbet yok, düşünce egzersizi yok, ona vereceğim kaynaklar, söyleyeceğim laflar kafamın içine sıkıştı kaldı.

Acısını, boşluğunu içimde yeni yeni hissediyorum. Belki de bencilce bir düşünce bu, ama öyle alışmıştım ki o sohbetlere...

İnsanın bir uzvunun, bir parçasının eksilmesi gibi bir şey, yerini dolduramıyorum. Söylemiştim ya, sonsuz özgürlüğün tadını çıkarıyorduk birlikte. Kısıtlama yok, kasılma yok, “acaba” diye bir kuşku yok, ne güzeldi...

Kendimize konuşur gibi, düşünür gibi konuşurduk birbirimizle. Kendi kendimle, içimde tartıştığım şeyleri ona açardım, hiçbir şey eksiltmeden, olduğu gibi.

O da aynı şeyi yapardı, kimseyle konuşmadığı, sınır koyduğu, duvar ördüğü şeyleri saçıverirdi ortalığa. Karşılıklı, özgürlüğümüzü tadardık...

Bütün duvarları yıkıp atmıştık aramızdaki. Kendi kendimize söyleyebildiğimiz her şeyi birbirimize söyleyebiliyorduk. İşte bunu özlüyorum şimdi.

Kendimle yalnız kaldım şimdi, soruları sorup cevapları veriyorum, ne sıkıcı bir şey. Evet, konuştuklarım var, tartıştıklarım var, ama yeterli değil. Daha doğrusu, onun gibi değil.

Eski özgürlüğü tatmakta zorlanıyorum şimdi. İlginç bir kültür oluşturmuştuk aramızda: Her şey söylenebilir, her şey tartışılabilir oyunu gibi bir şey.

Gerçekten özlüyorum onun yokluğunu, bir süre böyle gidecek. Sonrası mı, kim bilir, gün ola harman ola demişler. O da söylerdi bunu, ara sıra. “Gün ola harman ola Erol...” deyip geçerdi...

Ama ben o noktaya henüz gelmiş değilim. Kim bilir belki de hiçbir zaman olmayacak bu...

Kendim İçin Yazmak Ne Güzel

Attila İlhan'la sohbetlerimizi kaleme alırken aynı özgürlüğü tadıyorum. “Kendim için yazıyorum” demek ne güzel doğrusu. Özellikle “Attila İlhan'la Siyaset Güncesi” ve “Düşünceler” kitaplarımda yazılarımı “kendim için” kaleme aldım.

Cumhuriyet gazetesine makale yazarken, “okurun beklentileri” ile yüz yüzeydim.

Okurumla yüzleşiyordum. Okurlarımın benden beklentileri vardı: Pazartesi ve Cuma günleri köşemi hiç kaçırmadan izleyen insanların baskısı altındaydım. Her aklıma geleni yazamazdım.

Ama burada öyle değil. Attila İlhan'la sohbetlerimi kaleme alırken:

- Bir yandan, bu sohbetleri “kendi pencereyden” kaleme alıyorum.

- Öte yandan, aklıma gelen her şeyi “kendim için, kendime hitap ederek” yazma özgürlüğüne sahibim.

Yanlış anlaşılmasın, Cumhuriyet’teki köşemde “hesaba, kitaba dayalı yazı bulunmaz, bulunamaz”. Ama orada her aklıma geleni yazamam. Okurlarımın beklentilerine yanıt vermek zorundayım. Yani bir bakıma, “okurlarımın baskısı altındayım”.

Onca yıldır telefon ederek, mektup yazarak, e-posta, faks göndererek, yolda çevirerek, konferanslarımda beni sorgulayarak benimle diyalog kuran geniş bir okur kitlem var. Ben “Bıçak Sırtı” köşemde yazarken, bir bakıma “okurlarımla sohbet ediyorum”.

Ben okurlarımla sohbet ederken her aklıma geleni söyleyip yazamam ki. Ama Attila İlhan’la sohbet ederken her aklıma geleni söyleyebilirim. Daha önce de söyledim ya: O da ben de, Midas’ın kulaklarında olduğu gibi, kimselere söyleyip yazamadıklarımızı birbirimize söylüyorduk.

Daha doğrusu, kendi kendimizle konuşur gibi birbirimizle konuşuyorduk. Ve ben bu konuştuklarımızı kaleme alırken yalnız sohbetlerimizi aktarmıyorum; yine aklıma o anda gelen her şeyi, mutlak bir özgürlük içinde yazıyorum. Adres benim, kendimim.

Attila İlhan’la birlikte kuyunun içine “Midas’ın kulakları” diye haykırışlarımız yetmiyor; daha sonra kuyuya eğilip tekrar, “Midas’ın kulakları” diye kendim de haykırıyorum. Kendi sırlarımı da ele vererek...

Dağın doruğundan karşıdaki engin vadiye haykırır gibi kendi kendimle de dertleşiyorum, yazılarımı “kendime” de yazıyorum.

Bunlar Cumhuriyet’teki köşem için yazdıklarımdan farklı şeyler: Okurlarla sohbet yerine burada kendimle de sohbet ediyorum; yalnız Attila İlhan’la değil.

Bu kuşkusuz apayrı bir şey... Sorumluluk yok, hatta “sorumsuzca şeyler” demek bile mümkün. Mutlak bir özgürlük ve sorumsuzluk içinde yazmanın verdiği hazzı tatmak en güzeli...

İtiraf etmek gerekirse, kendim için yazdığım yazılar en bağımsız olanlar. Kendim için yazdığım yazıların birçoğunu da henüz yayınlamadım. Bir kısmını belki hiçbir zaman yayınlamayacağım, bilemiyorum. Attila İlhan’la sohbetlerimiz yine de özgürce ve sınırlama olmadan söylenenler ve kaleme alınanlar. Okurlarımla olan diyalogumda okurlarımı da düşünmek zorundayım. Fikir bakımından olmasa bile üslup ve içerik bakımından bazı farkların bulunmasını doğal karşılamak gerekir.

Kıbrıslı Türklere Kızmak Yanlış Olur...

24 Nisan 2004'te onunla SKY Türk'te Kıbrıs'ı tartışmış-tık. Televizyonda konuşamadığımız çok şey vardı, bunları ancak "aramızda" konuşabiliyorduk.

Kıbrıs benim çalışma alanımdı, üniversite öğrencilik yıllarımdan beri işin içindeydim, hem de gırtlığıma kadar.

- Kıbrıslı Türklere hiç kızmamak gerekir. Annan Planı'na %65 oyla destek vermeleri benim için sürpriz olmadı.

- İşi yalnızca "dağıtılan paralara" bağlamak da doğru değil bence. Kıbrıslı Türk şöyle düşünüyor: Ankara'daki AKP hükümeti Avrupa'nın, ABD'nin Kıbrıs politikasına yakın, onların istediklerini yapıyor; dünya değişmiş, ABD ve Avrupa Akdeniz'e ve Orta Doğu'ya hakim oluyor; Balkanlar'ı çoktan halletmişler. Meclis, Hükümet, hatta askerler, Batı'nın yeni Kıbrıs politikasına karşı çıkmıyorlar. Hükümet, Batı'nın her istediğini yerine getiriyor.

- 1 Mayıs 2004'te Rumlar, "Kıbrıs Cumhuriyeti olarak

AB'ye tam üye yapılırken" AKP hükümeti karşı çıkmamış; üstüne üstelik, "bu işte artık ben yokum" diyerek Annan Planı'na destek vermiş, Kıbrıs'ı Batı'ya havale etmiş.

- Siz Kıbrıslı Türklerin yerinde olsanız ne yapardınız? Ankara'daki Hükümet Batı planlarının yanında; sermaye ve medyası "Kıbrıs verilsin" diyerek bayrak açmışlar; asker tepki göstermiyor.

Kıbrıslı Türkler ortada bırakılmış durumdalar. Türkiye Meclisi ve Hükümetleri "ulusalcı bakamazken", Kıbrıs Türklerinin "biz ulusalcıyız" diye ortaya çıkmalarının ve Denktaş'ın arkasına katılmalarının ne gereği var? Rauf Denktaş yoksa Serdar Denktaş var; Batı'nın el üstünde tuttuğu Mehmet Ali Talat var.

Öyle ya, ne var bunda gocunacak? Kıbrıs Türklerini Hükümet, Meclis, sermaye medyası boş vermişse onların da başlarının çaresine bakmaları gerekmez mi?..

Rum'la dost görünecekler, Amerika'nın ve İngiliz'in dizine oturacaklar. Bakın, Talabani de Barzani de "Amerika sen çok yaşa," demiyorlar mı? Zaman değişti. Ne olacak yani, emperyalizmse emperyalizm. Bizim için başka seçenek yok ki... diye uzayıp giden bir "tiran" bu...

Şimdi bütün bunları o gece SKY Türk ekranlarında Özge'nin rimel çekilmiş gözlerine baka baka nasıl söyledim?

Ama Attila İlhan'la ilk buluşmamızda içimi döktüm, Kıbrıs Türklerine neden kızamadığımı anlattım. Attila

İlhan, “*Erol, bütün bunları ekranda söyleseydin yer yerinden oynardı*”, demekle yetindi.

Ne yapayım, ben de ekranda söyleyemediklerimi sizlerle paylaşmak için burada dile getiriyorum. Midas’ın kulakları, Midas’ın kulakları... Bu defa kuyunun içine haykırmıyorum... Elimde kâğıt kalem, yazıyorum... Yazıyorum... Yazıyorum...

Ve rahatlıyorum; içimde kalmasın, yazdım, ve hep yazacağım...

Attila İlhan'ı Anma Günü mü?

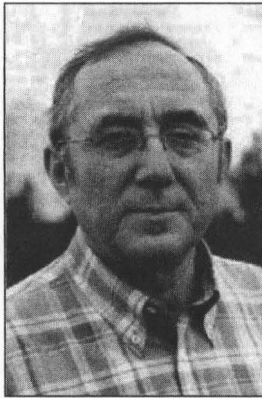
Bu başlığı taşıyan bir yazıya başlamak çok garip bir duygu yaratıyor. Ben hâlâ onun çekip gittiğine bir türlü alışmış değilim. Söyleşimizi kaleme aldığım üç kitabı karıştırırken, dostlarla sohbet ederken hep onunla beraberim sanki...

Bu hafta perşembe günü Gezi'de veya Marmara'da buluşacakmışız gibi geliyor. Ama Dünya Kitap'ın yöneticisi Faruk Şüyun telefon edip de, *“Erol Hoca, 24 Nisan'da Attila İlhan'ı anmak için toplanacağız, sizin de bir konuşma yapmanızı istiyoruz”* deyince içim cız etti.

Ben Attila İlhan'la yüz yüze konuşmaya, sohbete alıştım. Bunu biliyordum, onunla bir araya gelip fikir alışverişinde bulunmayı, aklımıza gelen her şeyi konuşmayı seviyordum.

Onunla ilgili olarak başka bir şey bilmiyordum ki. Attila İlhan'ı anmak da ne demek? O bir yere mi gitmiş? Aramızdan ayrılmış mı?

Kafamdan bir anda bunlar geçiverdi. Hem Faruk'la konuşuyor hem de Attila İlhan'la yüz yüze geliyordum. Kendimi toparladım, çantamdan defterimi çıkardım. 24 Nisan akşamı çok önemli bir işim vardı, ama Attila İlhan

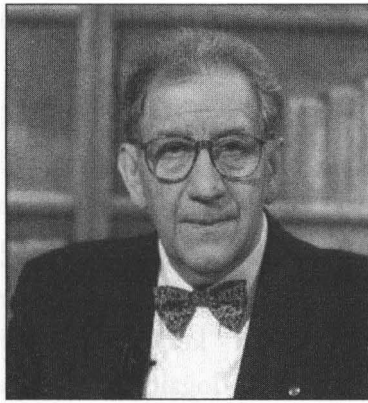
Ataol Behramoğlu

hakkında konuşmaktan daha önemli olamazdı. “*Tabii Faruk*” dedim.

Levent’te Beşiktaş Belediyesi’ne ait Mustafa Kemal Kültür Merkezi’nin muhteşem tiyatro salonuna Attila İlhan’ın adı verilecek ve bir anma gecesi yapılacaktı.

Ataol Behramoğlu, Doğan Hızlan, Nedret Çatlay, Ülkü Karaosmanoğlu gibi eski dostlar da oradaydılar. Tabii Çolpan İlhan ve Kerem Alışık gecenin asıl sahipleriydi.

Ataol Behramoğlu Attila İlhan’ın özgün şair kimliği üzerinde durdu ve “sadelik ile şiirsel derinlik arasındaki bütünleştiriciliği” vurguladı. Doğan Hızlan’da ilginç bir yönünü dile getirdi; “belagati ve kalemi arasındaki bütünleşmeyi” anlattı. Hem iyi yazan hem de iyi konuşan bir insan olma özelliğinden bahsetti.

Doğan Hızlan

Son on yıl içinde Hürriyet'teki köşesinde Attila İlhan'ın ve benim düşünce alanındaki yakınlığımızdan ve bizim bu konudaki kitaplarımızdan köşesinde epeyce söz etmişti.

O akşam Kültür Merkezi'nin girişinde birkaç televizyoncu ile karşılaştım. Girişte bana, "*Attila İlhan'a geldik*" dediler. Bir tuhaf oldum, sanki onunla söyleşi yapmaya gelmişlerdi. Ya da kafamda ben öyle yorumlayıverdim. Ama ardından, kafamdaki kurgunun yanlışlığını onlara hissettirme ihtiyacını duydum: "*Çocuklar, Attila İlhan ilk defa sizinle randevusuna gelemeyecek; hiç adeti değildir, çok titiz bir insandır; ancak bu akşam atlatıldınız.*" deyiverdim. Kelimeler dudaklarımdan döküldü.

Sahnedeki konuşmama, bu olayı anlatmakla başladım ve bir itirafla sürdürdüm: "O, benim benim için özgürlüğe açılan kapıydı; hayatımda kimseyle konuşmadığım şeyleri

onunla konuşturdum. Midas'ın kuyuya haykırması gibi, birbirimize haykırırdık...”

Evet o gece farklı bir geceydi. Attila İlhan'ı andık. Ya da anma oyunu oynadık. Çünkü o anılacak bir insan değildi. O düşünceleriyle, şiirleriyle yaşanılacak bir insandı.

Bazı konuşmacılar onun ölüm karşısındaki doğallığını ve sakinliğini vurguladılar. Ölüm elektriğin kesilmesi gibiydi. Kesildiği zaman “kesilmiş olur.” Hepsi bu, olan biten bu kadar basit ve doğaldı...Onun kendi sözleriyle dile getirdiler.

Sadece elektrik kesilmişti, hepsi bu...

Sırası mıydı be Adam..

İzmir Kitap Fuarı'ndaki Bilgi Yayınevi'nin ihtişamlı teşhir alanına gittiğimde kimler yoktu ki!.. Turgut Özakman, Vural Savaş ve tabii Ahmet Küflü.

İki yazar ve bendeniz kitaplarımızı imzaya koyulduk. Hem imza atıyor hem de okurlarla sohbet ediyoruz.

Ahmet Küflü dev bir panoya Turgut Özakman'ın, Vural Savaş'ın ve benim büyük boy resimlerimizi yan yana koydurmuş. Bizi üç silahşorlar gibi yan yana dizmiş.

İçimizde bir eziklik var, bir kişi eksik, o da burada yanımızda olmalıydı; ama birkaç ay önce çekip gitmişti Attila İlhan. Öylesine, pat diye, elektrik kesilmişti kendi deyimiyle.

Ahmet Küflü iç çekerek “o da burada olsaydı keşke” diye sessizce mırıldanıyordu. Öylesine çekip gitmesine kızmıştı sanki, “bana bu yapılır mı?” dercesine kendi kendine konuşuyordu. Sanki onunla konuşuyor gibiydi. Sanki “geldiğinde ben sana gösteririm” dercesine kızgındı Ahmet Küflü.

Vural Savaş

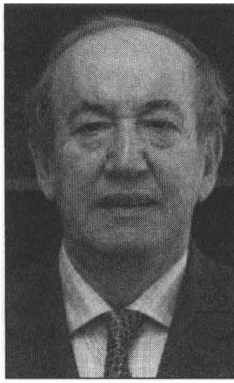
Turgut Özakman

Onca yıl beraber olmuşlardı, bütün kitaplarını basmıştı onun. Yapılır mıydı, çekip gidilir miydi? Geldi, elimi tuttu: *“Keşke o da şimdi burada olabilseydi”* sözleri dudaklarından döküldü.

Evet, keşke o da burada olsaydı, hep birlikte resim çektirirdik. Turgut Özakman, Vural Savaş, Attila İlhan ve ben hep birlikte Ahmet Küflü ile resim çektirdik. Resimde çıkmayan biri vardı. Sürekli andığımız Attila İlhan... O hep yanıımızdaydı. Gözükme bile oradaydı... Eserleriyle, düşünceleriyle, kitaplarıyla...

Öylesine yanıımızdaydı ki, Attila İlhan'ın kitaplarını elinde tutan okurları bana uzatıyorlardı. Birkaç tanesini onun yerine ben imzaladım. Biz hepimiz bir bütündük, bir cephenin savaşçılarıydık...

Belki de esrarengiz okurlarımızın bazıları önce ona imzalatmışlardı da ben fark etmemiştim. Bizi o kadar bütünleştirmişlerdi, ki ha o ha ben imzalamışım, hiç fark etmezdi.

Erol Manisalı

Birçok okurumuz onun kitabını uzatarak *“Hocam, lütfen imzalar mısınız”* diyorlardı ben de büyük bir doğallık içinde imzalıyordum. Hayatımda ilk defa başkasının yazdığı bir kitabı imzaladım demeye dilim varmıyor; çünkü o “bir başkası değildi ki...”

Okurlar da, ben de hiç yadırgamadık. Sanki o da yanımızda oturuyordu... Ahmet Küflü, Turgut Özakman ve Vural Savaş’la hep birlikte sohbet ediyorduk...

Ahmet Küflü’ye döndüm, *“Panoya astığın resimlerde bir eksik var”* dedim. Bu sözüm onun gözünün sulanmasına yetti... Mırıldanmayı sürdürdü, *“Çekip gitmenin sırası mıydı be adam... Durup durduk yerde...”*

Ahmet Küflü kızgındı, hepimiz kızgındık aslında... Ahmet Küflü bizim yerimize konuşuyordu... *“Sırası mıydı çekip gitmenin...”*

John'a Onu Kaybettiğimizi Söyledim...

23 Mayıs 2006'da John Muehlke'den telefon geldi. Şaşırmıştım, 12 yıldır hiç konuşmamıştık. Hiç konuşmamıştık, ama ben onun hakkında kitap yazdım. Kitabı yazmam için Attila İlhan beni teşvik etti.

Yirmili yaşlardan beri John'la olan arkadaşlığımızı ve karşıtlığımızı defalarca Attila İlhan'a anlatmıştım. John'un Dışişleri görevinden ayrılarak karısı ve iki çocuğu ile birlikte kiliseye intikalini Midas'ın kulakları misali adeta haykırmıştım ona.

Bütün bunları yazmalı mıyım? John rahatsız olur mu? Amerikan emperyalizmine karşı tepki gösteren ve kiliseye sığınan bir insan var. Üstelik benim mahalle arkadaşım olmuş; Tayvan'da onun sağdıçlığını yapmıştım, Çinli kızla evlendirmiştim. Bu kadar yakınız. Kavgalarımız, çatışmalarımız olmuş. Yazmalı mıyım, saklamalı mıyım?

Bütün bunları saatlerce Attila İlhan'a anlatıyordum. O

da her seferinde deli misin, tabii yaz, bu fırsat kaçır mı, dercesine destek veriyordu.

Galiba, içimden yazma kararını vermiştim de Attila İlhan'ın da itelemesini istiyorum sanki.

John'la telefonda biraz konuştuktan sonra, "*Attila İlhan'ı geçen Ekim'de kaybettik*" dedim. John, Attila İlhan'ı tanımıyordu ama Attila İlhan onu çok iyi biliyordu. Ben John'u Attila İlhan'a anlatırken aslında "Manastırda Bir Amerikalı" kitabının notlarını alıyordum kafamda.

John'a Attila İlhan'ı kaybettiğimizi söylemem çok doğaldı benim için. Ama John şaşırmıştı, bir anlam veremedi önce. Sonra kitabı yazmadan önce kendisiyle olan arkadaşlığımızı Attila İlhan'a defalarca anlattığımı söyledim.

John kendisine gönderdiğim kitabı okuyunca Attila İlhan'ı kafasında canlandıracaktır. Nereden nereye; Attila İlhan, John Muehlke, Erol Manisalı, Amerika, Türkiye, siyaset, kilise ve emperyalizm tabii... Onsuz hiçbir şey olmuyor...

Attila İlhan ve Metin Erksan Üzerine

Metin Erksan'ı iyi tanıyordu, onun üzerine bir kitabı vardı. Metin Erksan'ın filmlerini ve dünyasını inceleyen bir yapıtı. Halit Refiğ'i de izliyordu. Şimdi de Attila İlhan'ı yazma niyetinde.

Birsen Altınır'in artık Attila İlhan'la konuşmasına imkan yok, o fırsatı kaçırdı. Birkaç defa karşılaşmış, ama bu yeterli değil tabi.

Attila İlhan'la sohbetlerimizi naklettiğim kitapları okumuş. Beni ziyarete geldiğinde Attila İlhan üzerine konuşuyoruz. Daha doğrusu Metin Erksan ve Attila İlhan üzerine sohbetlerimiz oluyordu.

Attila İlhan çok iyi tanıdığım bir insan. Onun, Metin Erksan üzerindeki düşüncelerini biliyordum. Bana uzun uzun kendi penceresinden gördüğü Erksan'ı anlattığına şahit oldum.

Birsen'e bunları söylüyordum, Attila İlhan'ın çok yakın dostu olan Metin Erksan'ı bana anlattığı gibi naklediyordum.

Metin Erksan

Birsen de kendi incelediği Metin Erksan'ı bir de Attila İlhan'ın gözüyle görmeye çalışıyor.

Ben Metin Erksan'ı çok az tanıdım, ama çok sevdiğim ve değer verdiğim bir insandır. Şimdi Birsen'in gözünden onu tanımaya çalışıyorum, işin içine Attila İlhan'ın tanıdığı Erksan'ı da koyup ilginç bir kompozisyon oluşturuyoruz.

Bana Attila İlhan'ı kendisine anlatıp anlatamayacağımı sordu. “*Neden olmasın?*” dedim. Yazamadıklarımın, eksik kalanları anlatırdım, o da kaleme alırdı.

Metin Erksan'ı iyi tanıması ve onun hakkında kitap yazması bana ilginç geldi. Kitabı beğendim.

Attila İlhan'ın değer verdiği Metin Erksan üzerinde uzmanlaşmış bir insana, benim Attila İlhan hakkındaki düşüncelerimi anlatmak ilginç olabilirdi.

Garip bir dörtlü oluşturmuştuk. Ama Attila İlhan hayatta değildi artık. Sohbetlerimizi içeren dört kitabım bir belgesel gibiydi.

şimdi Birsen Altınır, sohbetlerden arta kalanları anlatmamı istiyor. Hatta benim Attila İlhan hakkındaki düşüncelerimi de duymak ve kaleme almak arzusunun içinde depreştiğini hissediyorum.

Ben duygu ve düşüncelerimi açığa vuran biriyim. Bu bazılarına göre iyi bazılarına göre de bir zayıflık olarak görülür. Bu nedenle öneriye neden olmasın, dedim. Bakalım arkasından neler gelecek, bekleyip görelim.

Türbanlı Kadın ve Marlene Dietrich

Ağustos sığığında Çeşme'deyim, bir kahvenin esintili ucunda çayımı yudumluyorum. Önümde bir dergi ve birkaç gazete duruyor. Onların sayfalarında geziniyorum.

Sıcak mı sıcak, yollar bomboş, seyrek de olsa gezinenler var. Asfalttan gelen buharı bir serap gibi izliyorum.

Asfaltın öbür ucunda bir çizgi belirliyor. Sanki yürüyen bir kalem gibi giderek yaklaşıyor. Bir genç kız ya da bir kadın, yaşı pek anlaşılmıyor. Yirmilerinde veya otuzlarında olabilir.

Başında türban, vücudunda onun etkileyici yeşiliyle bütünleşmiş pahalı bir elbise var. Ben bile anlayabiliyorum. Vücudun hatlarını biraz gizlemesine rağmen yine de kendini ele veriyor. Dedim ya, iyi bir terzinin elinden çıkmış.

Ayak bileklerinin üzerine kadar uzanan yırtmaçlı dar paça burada sona eriyor. Bilekler açık, birinde altın bir bilezik sallanıyor. Ve ondan sonra apayrı bir dünya başlıyor.

Marlene Dietrich

Türbandan bileklere kadar uzanan pahalı ama kapalı elbiseye isyan edercesine tamamen açık, uzun ve sivri topuklu bir ayakkabı... Tırnaklar kan kırmızısı boyalı.

Başını ve vücudunu işgal eden giysiye karşı dış dünyaya ayaklarıyla açılan bir başkaldırı bu. Tüm zarafetini ayaklarında ve bileklerinde toplamış gizemli ama görkemli bir gösteri.

Attila İlhan'la sohbetlerimizde anlatmıştı: Marlene Dietrich Hollywood'a ilk gittiğinde Amerika en sansürcü ve tutucu yıllarını yaşıyormuş. Ünlü vamp yıldız Mia West kendisine, *"Burada ancak gözlerini kullanabilirsin, başka hiçbir yerini göstermene izin vermezler"*, demiş.

Ağustos sıcağında Çeşme'de önümde duran hatun da sadece ayaklarını ve ayak bileklerini kullanabilmiş.

Uzun boylu, zarif, pahalı ve kapalı giysilerinin altında

ayak bileklerinden parmak uçlarına kadar iç dünyasını sergileyen genç kadın kaldırımın kenarında park edilmiş son model Mercedes'inin direksiyonuna geçip özgür ayaklarıyla gaza basıyor ve buharlaşan asfaltın üzerinde bir serap gibi gözden kayboluyor.

Birkaç dakika süren bu gösteri sona eriyor ve masamın üzerindeki dünyama geri dönüyorum. Not defterimi ve kalemimi çıkarıp karalamaya başlıyorum.

- Bu kadındaki iki ayrı dünya, Doğu ve Batı arasında ayrılan bir yaşam biçimi mi? Buna evet demek olanak dışı. Ne Çin'de, ne Japonya'da, ne Rusya'da, ne Türki devletlerde ve ne de Cumhuriyet Türkiyesinde böyle bir ayırım ve kapanma yok.

- İslam dinini irtica haline dönüştürerek siyasete alet edenlerin yarattıkları bir dünya bu...

Aynı şey Batı'da da, tutucu Hıristiyan çevrelerde yok mu? irtica onlarda da var. Hıristiyanlığı dünya siyasetinde bir araç olarak kullananlar var. Başkan Bush Senato'da, "*Tanrı istediği için Irak'a saldıracağız*", demedi mi? İsrail, Tevrat'ta yazılı olduğuna inandığı siyasi amaçlara ulaşmak için insanlık dışı saldırılar yapmıyor mu?

- Bizim masum genç kızımız ise "dini siyasete alet edenlerin baskısı altında ezilmiş". Marlene Dietrich'in gözleri gibi o da ayaklarını kullanıyor. Ancak, gaza basıp gittiği Mercedes'e bu kapalı giysiler sayesinde sahip oluyorsa, işte burada insanlık dramı başlıyor.

Ertuğrul'u Keşke Onunla Konuşabilseydik

- Ertuğrul Özkök 25 Ağustos 2006'da bir yazı yazmış: "Ulusalcılar Döndü mü?" Milli Gazete'ye Erol Manisalı nasıl beyanat verirmiş?

- 28 Ağustos'ta Cumhuriyet'te yanıtlım çıktı.

- Attila İlhan, Özkök'ü bana biraz anlatmıştı, ikisi de İzmirliydi. Attila İlhan bazı ayrıntıları biliyordu, gazetecilik anlayışını filan. . .

- Sonra Tuncay Özkan'dan Attila İlhan'la birlikte dinledik, "Türkleri biraz seyreletmek lazım!" sözü Tuncay'a çok dokunmuş; "*Ondan sonra ayrıldım*", diyordu.

- Ertuğrul Özkök'ün yazısı ve benim Cumhuriyet'teki yanıtlımdan sonra gazetecilerin, kimi aydınların, kimi siyasilerin ve askerlerin telefon yağmuruna tutuldum. Özkök'e tepki gösterirken bana destek verenler aslında, "Özkök'e bunları yazdıran çevrelere tepki gösteriyorlardı".

- Türkiye'de cepheler keskin biçimde ayrılıyordu. Özkök'ün cephesinde yer alanlar, "Ulusal Cephe'nin

Ertuğrul Özkök

genişlemesinden ve derinleşmesinden” korkuyorlardı.

- ABD-Brüksel hattı, yani “emperyalist cephe”, Türkiye’de ulusal ve anti emperyalist cephenin giderek güçlenmesinin engellenmesi telaşına düşmüşlerdi. Saldırılarının gerisinde yatan neden buydu. Bana saldıranlar bunun telaşı içindeydiler.

- Orta Doğu’da Washington-Brüksel hattının Türkiye’deki temsilcileri ve işbirlikçileri korku içinde, “Ulusal Cephe’yi” bölmeye çalışıyorlardı.

- Orta Doğu’da somut olay Lübnan’a Türk askerinin gönderilip gönderilmemesiydi. Milli Gazete’nin muhabirine her şeyi söylemiştim. Bunlar tam sayfa yayınlandı. AKP tabanının etkilenmesinden korkuyorlardı. Anti emperyalist cephenin genişlemesi onları ürküttü.

- İki ay önce de AKP İstanbul Gençlik Örgütü’ne,

Türkiye-Avrupa ilişkileri konusunda bir konferans vermiştim. “Erbakancı Abdullah’tan Amerikancı Abdullah’a” geçişin Türkiye’ye olan bedelini anlattım. Görüşlerimin destek gördüğünü sanıyorum.

- İşin ilginç yanı Attila İlhan’la “Bir Millet Uyanıyor” dizisinin içeriğini iki yıl önce tartışırken bütün bunları da konuşmuştuk. Bu dizi, Ulusal Cephe’nin bütünleşmesine bir katkı için düşünülmüştü.

- Onun beraberinde Turgut Özakman’ın “Şu Çılgın Türkler” eserine halkın coşkun desteği geldi.

- 2006’nın sıcak yaz aylarında sıcak gelişmeler oluyordu. Yaşar Büyükanıt’ın Genelkurmay Başkanlığı işbirlikçi cephe tarafından engellenememişti.

- Amerika ve İsrail’in TSK’yı Lübnan’a sokmak istediği günlerde Cumhurbaşkanı Sezer “ben buna karşıyım” diyerek halktan destek istediğini ortaya koymaktaydı.

- CHP ilk defa bu kadar net ve kararlı bir biçimde TSK’nın Lübnan’a gönderilmesine karşı çıkıyordu. İşbirlikçiler kamuoyunda azınlığa düşmüşlerdi. ABD ve AB emperyalizmine karşı direnç derinleşmekteydi. Halk artık AB’ye inanmıyordu.

- İşte Ertuğrul Özkök gibi köşe yazarlarının “ulusalcı ve anti-emperyalist cepheye” saldırılarının arkasında yatan neden (ve korku) buydu.

- Türkiye’yi Washington-Brüksel hattına bağlayıp onların işbirlikçisi durumuna getirmek için ellerinden gelen

her şeyi yapıyorlardı. Ulusalıcı aydınlara saldırı bu işin bir parçasıydı.

Attila İlhan şimdi sağ olsaydı, Ertuğrul Özkök olayını daha başka yönleri ile de tartışırdık. Özkök için bilmediğim kim bilir neler anlatırdı...

Hoş pek çok şey anlatmıştı; ama gizli kesesinde daha başka şeyler de bulup çıkarırdı mutlaka, her zaman yaptığı gibi...

Attila İlhan'a Selam...

Aşiyân'da önünden geçtim

Boğaz'daki fenere bakan

Bir yıl önce etrafında toplanmıştık kabristanın

Attila İlhan'ın yanından geçtim

Boğaz'ı birlikte seyrettik

Yürüyenler, balık tutanları ve sevişenleri

Dünya mosmor kararsa da

Bir an için unuttuk her şeyi

Daldık gittik Boğaz'ın sularına

Balıklarla sohbet ettik, onunla

4 Eylül 2006

